

**T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN YÖNETİCİ
VE ÖĞRETMENLERİN OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN
ROL VE BEKLENTİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlkay Yener DEMİRTAŞ

**Enstitü Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : Eğitim Yönetimi ve Denetimi**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Turan ÇAKIR

Temmuz - 2007

**T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN YÖNETİCİ
VE ÖĞRETMENLERİN OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN
ROL VE BEKLENTİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlkay Yener DEMİRTAŞ

**Enstitü Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : Eğitim Yönetimi ve Denetimi**

Bu tez 06 / 07 / 2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

**Yrd. Doç. Dr. Turan ÇAKIR
Jüri Başkanı**

**Yrd. Doç. Dr. H. Basri Gündüz
Jüri Üyesi**

**Yrd. Doç. Dr. Mustafa ALTUN
Jüri Üyesi**

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

İlkay Yener DEMİRTAŞ

06 / 07 / 2007

ÖNSÖZ

Okullarda meydana gelen şiddet olayları, güvenli okulların oluşturulmasını zorunluluk durumuna getirmiştir. Bu nedenle, okul güvenliğine ilişkin yönetici ve öğretmenlerin, okulları, öğrenciler için güvenli ortamlar haline getirmede üstlerine düşen görevleri yapmaları gerektiği düşüncesiyle, “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Rol ve Beklentileri”ni incelemeye değer bulunmuştur.

Araştırmanın her aşamasında değerli katkılarını esirgemeyen ve görüşleriyle beni yönlendiren değerli hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Turan ÇAKIR’a ve analiz çalışmalarında yardımını esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Bayram ÇETİN’e teşekkür ederim.

Çalışmanın başlangıcı olan Yüksek Lisans ders aşamasında ve sonrasında eğitime yeni bir bakış açısı kazandıran bölümümüz öğretim üyelerinden değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. H. Basri GÜNDÜZ ve Yrd. Doç. Dr. Murat İSKENDER’e teşekkür ederim.

Ayrıca bana her konuda destek olan ve hayatım boyunca maddi-manevi desteğini benden esirgememiş olan babam Mehmet DEMİRTAŞ ve annem İffet DEMİRTAŞ’a teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmalarım sırasında bana sürekli moral ve destek veren, yardımlarını esirgemeyen eşim Zeynep DEMİRTAŞ’a minnet ve şükran borçluyum.

İlkay Yener DEMİRTAŞ

06 / 07 / 2007

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ	xi
ÖZET	xii
SUMMARY	xiii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
1.1. Okul Güvenliği ile İlgili Kuramsal Temel.....	7
1.1.1. Şiddet ve Çocuk.....	9
1.1.2. Aile İçi Şiddet	10
1.1.3. Okulda Şiddet	11
1.1.4. Okul Şiddetinde Toplumun Etkileri.....	13
1.1.5. Çocuk İstismarı ve İhmali.....	15
1.1.5.1. Fiziksel İstismar	15
1.1.5.2. Cinsel İstismar	16
1.1.5.3. Duygusal İstismar	16
1.1.5.4. İhmal	17
1.1.6. Çocuk Hakları Sözleşmesi	18
1.1.7. Eğitimde Çocuk İstismarı	22
1.2. Okul Güvenliğinin Kapsamı ve Boyutları.....	25
1.3. Okul Güvenliğine İlişkin Temel Sorunlar	26
1.3.1. Okul Güvenliğini Tehdit Eden Unsurlar.....	28
1.3.2. Okul Düzensizlik Sorunu.....	31
1.3.2.1. Okul Düzensizliğinde Kişisel Göstergeler.....	31
1.3.2.2. Okul Düzensizliğinde Kurumsal Göstergeler	32
1.3.3. Okulda Suç Korkusu	33
1.4. Güvenli Okullar Oluşturma	34
1.4.1. Okul Güvenlik Stratejileri	35

1.4.2. Okul Güvenlik Planı	36
1.4.3. Güvenlik Eğitim Programı	39
1.4.4. Okul Güvenliğinin Değerlendirilmesi	41
1.5. Güvenli Okullar Oluşturmada Eğitimcilerin Rolü	43
1.5.1. Güvenli Okullar Araştırmada Yöneticilerin Rolü	44
1.5.2. Güvenli Okullar Oluşturmada Öğretmenlerin Rolü	48
1.5.3. Güvenli Okullar Oluşturmada Öğrencilerin Rolü	49
1.6. Okul Güvenliği İçin Yapılan Örnek Çalışmalar	50
1.7. Okul Güvenliğinde Öğrenci Hakları	55
1.8. Okul Güvenliği İle İlgili Araştırmalar	58
1.8.1. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	58
1.8.2. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	65
BÖLÜM 2: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	71
2.1. Araştırmanın Modeli.....	71
2.2. Evren ve Örneklem.....	71
2.2.1. Evren.....	71
2.2.2. Örneklem.....	71
2.3. Ölçme Aracı.....	71
2.3.1. Ölçme Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanışı	72
2.3.2. Öğretmen ve Yöneticilerin Kişisel Bilgilerini İçeren Anket Formu	73
2.4. Verilerin Toplanması.....	73
2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	73
BÖLÜM 3: BULGULAR VE YORUM.....	75
3.1. Öğretmenlerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Bazı	
Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular	75
3.2. Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüş ve Beklentilerinin	
Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular	82
3.3. Öğretmenlerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Rol ve Beklentilerinin	
Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular	90

3.4. Öğretmenlerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Rol ve Beklentilerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular	92
3.5. Yönetilerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular	96
3.6. Yöneticilerin Okul Güvenliğine İlişkin Rol ve Beklentilerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular	100
3.7. Yöneticilerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Rol ve Beklentilerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular	105
3.8. Yöneticilerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Rol ve Beklentilerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular	110
3.9. Kişisel güvenlik, okul güvenliği, öğrenci güvenliği ve okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüş, rol ve beklentiler, öğretmenler ve yöneticiler arasındaki Farklara Ait Bulgular	115
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	118
KAYNAKÇA	126
EKLER.....	131
ÖZGEÇMİŞ.....	138

KISALTMALAR LİSTESİ

P : Anlamlılık düzeyi

N : Sayı

Ss : Standart sapma

Sd : Serbestlik derecesi

T : T testi

F : Frekans

$\bar{X}$: Aritmetik ortalama

TABLO LİSTESİ

Tablo 1:	Öğrenci Grupları ve Müdahale Yöntemleri	30
Tablo 2:	Okullarda Meydana Gelen Suç Türleri ve Cezalar	62
Tablo 3:	Okulların Çevresinde Meydana Gelen Suçlara Yönelik Polis Kayıtları	64
Tablo 4:	Öğretmenlerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	75
Tablo 5:	Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	76
Tablo 6:	Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Çoklu Karşılaştırma -LSD Testi- Sonuçları	76
Tablo 7:	Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	78
Tablo 8:	Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Çoklu Karşılaştırma -Scheffe Testi- Sonuçları	79
Tablo 9:	Öğretmenlerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	81
Tablo 10:	Öğretmenlerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	82
Tablo 11:	Öğretmenlerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)..	82
Tablo 12:	Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	82

Tablo 13:	Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	83
Tablo 14:	Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	84
Tablo 15:	Öğretmenlerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	85
Tablo 16:	Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	86
Tablo 17:	Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları).....	88
Tablo 18:	Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları) .	88
Tablo 19:	Öğretmenlerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	89
Tablo 20:	Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	89
Tablo 21:	Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	90
Tablo 22:	Öğretmenlerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	91
Tablo 23:	Öğretmenlerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	91

Tablo 24:	Öğretmenlerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları ..	92
Tablo 25:	Öğretmenlerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	92
Tablo 26:	Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	93
Tablo 27:	Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	94
Tablo 28:	Öğretmenlerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	95
Tablo 29:	Öğretmenlerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	96
Tablo 30:	Öğretmenlerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)	96
Tablo 31:	Yöneticilerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)	97
Tablo 32:	Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	97
Tablo 33:	Yöneticilerin Kıdem Durumlarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	98

Tablo 34:	Yöneticilerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	99
Tablo 35:	Yöneticilerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	99
Tablo 36:	Yöneticilerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları) .	100
Tablo 37:	Yöneticilerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)	100
Tablo 38:	Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	101
Tablo 39:	Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Çoklu Karşılaştırma -Scheffe Testi- Sonuçları	101
Tablo 40:	Yöneticilerin Kıdem Durumlarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	103
Tablo 41:	Yöneticilerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	104
Tablo 42:	Yöneticilerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	104
Tablo 43:	Yöneticilerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)	105

Tablo 44:	Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	105
Tablo 45:	Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	106
Tablo 46:	Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Çoklu Karşılaştırma -Scheffe Testi- Sonuçları	106
Tablo 47:	Yöneticilerin Kıdem Durumlarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	108
Tablo 48:	Yöneticilerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	109
Tablo 49:	Yöneticilerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	109
Tablo 50:	Yöneticilerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)	110
Tablo 51:	Yöneticilerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)	110
Tablo 52:	Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	111
Tablo 53:	Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Çoklu Karşılaştırma -Scheffe Testi- Sonuçları	111

Tablo 54:	Yöneticilerin Kıdem Durumlarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	113
Tablo 55:	Yöneticilerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları	114
Tablo 56:	Yöneticilerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	114
Tablo 57:	Yöneticilerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)	115
Tablo 58:	Yönetici ve Öğretmenlerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	115
Tablo 59:	Yönetici ve Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	116
Tablo 60:	Yönetici ve Öğretmenlerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	116
Tablo 61:	Yönetici ve Öğretmenlerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)	116

ŞEKİL LİSTESİ

- Şekil 1:** Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları 77
- Şekil 2:** Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları 80
- Şekil 3:** Öğretmenlerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları 87
- Şekil 4:** Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları 102
- Şekil 5:** Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları 107
- Şekil 6:** Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları 112

Tezin Başlığı: İlköğretim Okullarında Okul Güvenliğine İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Rol ve Beklentileri

Tezin Yazarı: İ.Yener DEMİRTAŞ **Danışman:** Yrd. Doç. Dr. Turan ÇAKIR

Kabul Tarihi: 06 Temmuz 2007 **Sayfa Sayısı:** XIII (ön kısım)+ 130 (tez)+ 8 (ekler)

Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri **Bilim Dalı:** Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Bu araştırma; İlköğretim okullarında çalışan okul yöneticileri ve öğretmenlerin okul güvenliği ile ilgili algılarının ve beklentilerinin bazı demografik özelliklerine göre ne düzeyde farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılmış bir çalışmadır.

Bu amaçla araştırma Sakarya ili merkezinde kasıtlı örnekleme yöntemiyle belirlenen ilköğretim okullarında görev yapan 584 öğretmen ve 98 yönetici üzerinde yapılmıştır.

Bu çalışmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen okul güvenliği anketi ve araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formu ile toplanmıştır. Geliştirilen Okul Güvenliği Anketi; Kişisel güvenlik, okul güvenliği, öğrenci güvenliği ve okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalar olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Öğretmenlerin ve yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin algılarının değişkenler açısından farklar, t-testi, One Way Anova, Mann Whitney U-testi, Kruskal Wallis H-testi teknikleri ile çözümlenmiştir.

Araştırmalar sonucunda, öğretmenlerin ve yöneticilerin kişisel güvenliklerine, oku güvenliğine, öğrenci güvenliğine ve okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinde bazı demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık bulunurken bazı demografik özelliklerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca öğretmenler ve yöneticiler arasında Okul Güvenliği Anketinin alt boyutlarına ilişkin algı ve beklentilerinde anlamlı fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul Güvenliği, Okulda Şiddet, Eğitimde Çocuk İstismarı

Title of the Thesis: Act And Expectations Of Administrators And Teachers Working in Primary Schools About School Safety

Author: İ.Yener DEMİRTAŞ

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Turan ÇAKIR

Date: 06 June 2007

Nu. of pages: XIII (pre text)+ 130 (main body)+ 8 (appendices)

Department: Educational Sciences

Subfield: Educational Administration and Inspection

This study is aimed to determine how perceptions and expectations about school safety of primary schools employee, school administrators and teachers change with some demographic features.

By this purpose a test was applied to 584 teachers and 98 administrators of primary schools in center of Sakarya.

The data were collected by a survey about school safety and an information form developed by the researcher. The developed survey about school safety has four sub dimensions as; individual safety, school safety, students safety and Works to do school a safer place. The differences in perceptions of the teachers and administrators about school safety were analyzed by t-test, One Way Anova, Mann Whitney U-test, Kruskal Wallis H-test techniques.

According to results of the research, significant discrepancies were determined in the opinions of teachers and administrators about individual safety, school safety, students safety and the Works to do school a safer place. However, some demographic features of teachers and administrators, does not show any significant discrepancy.

In addition, some significant discrepancies were determined between teachers and administrators perceptions and expectations via the sub dimensions of survey of school safety.

Key Words: School Safety, Violence in School, Child Abuse in School.

GİRİŞ

Geçmişten günümüze bir çığ gibi büyüyerek gelen şiddet ve şiddetin olumsuz etkileri salgın bir hastalık gibi aramızda dolaşmaktadır. Adeta eski çağlardan günümüze miras kalan şiddet, günlük yaşamamızın bir parçası haline gelmiştir. Şiddetin olumsuz etkileri en çok gelecek nesillerimizi oluşturacak çocuklarımızı etkilemektedir.

“Çocuğun kültürel norm ve standartlara uymayı öğrenmesi bir çok davranışın temelini oluşturur. Gerçekte toplumsallaşma çocuğun toplumun bir üyesi haline gelme süreci olduğuna göre çocuk basamak basamak kendine has düşünce ve muhakeme yapısı oluşturmaktadır”(Çakır, 2003).

Çocukların ilk eğitim yuvası olan ailede bile şiddete ve istismara maruz kaldığı ve yine ikinci eğitim yuvası olan okullarda da istismardan ve şiddetten kurtulamadığı belirtilmektedir. Şiddet sonucu ortaya çıkan istismar türleri çocukların ciddi problemler yaşamalarına neden olmaktadır. Bu problemleri fark edemeyen ailelerin de geçmişte şiddete ve istismara maruz kaldıkları belirtilmiştir. Babadan oğula geçen bir sistem gibi şiddet ve istismar gelecek kuşaklara aktarılmaya devam edecektir. Bunu önlemenin yolu eğitimden geçmektedir. Ancak, şiddete karşı çözüm olabilecek eğitim sistemi de şiddetten nasibini almaktadır.

Ülkenin herhangi bir yerindeki okulda yada civarında şiddet olaylarının yaşanmadığı bir gün geçmemektedir. Ülke genelinde, gençlerin işlediği suç ve şiddet olayları öğrencilerin öğrenim ortamının güvenliğini tehdit etmektedir. Gazeteler ve televizyonlarda sık sık okullarda yaşanan şiddet olayları bildirilmektedir. Bu tür haberlerde, öğrenciler, öğretmenler ve diğer okul çalışanlarının hayatlarında şiddetin yıkıcı etkileri görülmektedir. Gittikçe büyüyen bu şiddet sorunu, yetenekli eğitimcileri meslekten uzaklaştırmakta ve öğrenciler için öğrenim fırsatlarını azaltmaktadır. Okul güvenliği ulusal bir kaygı halini almıştır.

Okul güvenliği eğitim sürecinin bir parçası olup, okul hayatından ayrılamaz. Okullarda eğitim programlarında ve öğretim yöntemlerinde yeni yaklaşımlar yerine, güvenlik bir numaralı eğitim sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Güvenli okullar, öğrencilerin gelişim özelliklerine olumlu katkılar sağlamada önemli bir etkidir.

“Bireyin gelişim özelliklerine uyumlu bir eğitim-öğretim modelinin uygulanması; günlük yaşamdaki sorunlarla başa çıkabilecek, teknolojik yeniliklere uyum sağlayabilecek kısaca günümüz koşullarına ayak uydurabilecek bireylerin yetiştirilmesi

yönünden önem kazanmaktadır. Bu nedenle eğitimde; düşünmeyi öğretme ön plana çıkmalı ve düşünen, eleştiren, üreten, bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler yetiştirilmeye çalışılmalıdır” (Demirtaş, 2006).

Güvenli bir ortam öğrencileri akademik çalışmalarına odaklanma özgürlüğünü sağlar. Okullar için en mantıklı şiddeti önleme stratejisi öğrencilerin eğitsel başarılarını arttırmaktır. Öğrencinin okuldaki başarısı onun kendine güvenmesi ve yeteneklerinin farkında olması açısından, geleceğe hazırlanması yönünde büyük bir önem taşımaktadır. Öğrenci başarısı için düzeni ve yüksek beklentileri destekleyen bir öğrenim ortamı, güvenli okulun temelini kurar (Hill, 1996; Demirtaş, 2006).

Geleceğimiz, uzun dönem için okullarda üstlendiğimiz girişimlerle belirlenecektir.

“Çağımızda ekonomik, sosyal ve teknoloji alanlarındaki hızlı değişim toplumsal kurumları etkilemekte ve eğitim sistemleride yeniden oluşum ihtiyacı ile karşılaşmaktadır” (Çakır, 1999).

Okulların en önemli amacı, öğrencilerin öğrenimini en etkin bir şekilde gerçekleştirmektir. Bu amaca yönelik yapılan bütün çalışmalar, güvenli okullar ve toplumları kuracaktır.

“İnsanlık amaçlarını gerçekleştirmek için sistemler ve örgütleri oluşturduktan sonra, bu amaçlara ulaşmada bazı sorunlarla karşılaşmışlardır. Bu sorunları çözmelerine karşın yinelenmesini engelleyememişlerdir”(Oktay ve Çakır, 2004).

Problem Cümlesi

Sakarya İli Eğitim Kurumları yönetici ve öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin rol ve beklentileri nelerdir?

Alt Problemler

1. Öğretmenlerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri;

- Cinsiyetlerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Yaşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Branşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okul güvenliği ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna yada seminerlere katılma durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

2. Öğretmenlerin çalıştıkları okulun güvenliğine ilişkin görüş ve beklentileri;

- Cinsiyetlerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Yaşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Branşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okul güvenliği ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna yada seminerlere katılma durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

3. Öğretmenlerin Öğrenci güvenliğine ilişkin rol ve beklentileri;

- Cinsiyetlerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Yaşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Branşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okul güvenliği ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna yada seminerlere katılma durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

4. Öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin rol ve beklentileri;

- Cinsiyetlerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Yaşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Branşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okul güvenliği ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna yada seminerlere katılma durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

5. Yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri;

- Cinsiyetlerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Yaşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Branşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okul güvenliği ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna yada seminerlere katılma durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

6. Yöneticilerin çalıştıkları okulun güvenliğine ilişkin rol ve beklentileri;

- Cinsiyetlerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Yaşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Branşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okul güvenliği ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna yada seminerlere katılma durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

7. Yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin rol ve beklentileri;

- Cinsiyetlerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Yaşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Branşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okul güvenliği ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna yada seminerlere katılma durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

8. Yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin rol ve beklentileri;

- Cinsiyetlerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Yaşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermekte midir?
- Branşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?
- Okul güvenliği ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna yada seminerlere katılma durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

9. Kişisel güvenlik, okul güvenliği, öğrenci güvenliği ve okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüş, rol ve beklentiler, öğretmenler ve yöneticiler arasında bir farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Şiddet ve istismar günden güne artan bir tehdit unsuru oluşturarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tehditten en çok etkilenen gelişimsel özelliklerini tamamlamaya çalışan çocuklardır. Çocukların gelişiminde ciddi yaralar oluşturan şiddet ve istismarı önleme çalışmaları hususu ivedi olarak gündemimizde yer almalıdır. Büyüyen bir çağ gibi her yerde karşımıza çıkan bu iki kavramın etkileri konusunda bir çok araştırmalar yapılarak, çıkan sonuçlara yönelik uygulama yöntemlerinin oluşturulması gerekmektedir.

Şiddet ve istismarın önlenmesi konusunda çocukların sürekli iletişim ve etkileşim halinde oldukları ebeveynlerle, günün büyük bir bölümünü okulda beraber geçirdiği öğretmenlere ve yöneticilere büyük görevler düşmektedir. Aileler, öğretmenler ve yöneticiler, çocuk istismarı ve ihmali konusunda hassasiyet göstererek, çocukların geleceğini etkileyebilecek olumsuz sonuçlara maruz kalmamaları için gerekli önlemleri almada sorumlu kişilerdir. Yapılan araştırmalarda ailelerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin bu sorumluluklarını yerine getirmedikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç, çocukların sağlıklı bir birey olmaları yolunda büyük engellerle karşılaşacaklarını göstermektedir. Bu engelleri hiç inşa etmemenin ve oluşan engelleri ortadan kaldırmak için ailelerin ve öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi almaları ve bu bilgiler ışığında çocuklara olan davranışlarını düzeltmeleri gerekmektedir. Şiddetten ve istismardan uzak, sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürmek her çocuğun hakkıdır ve yetişkinlerin bu hakları kısıtlama hakkı yoktur.

Şiddet, tüm okul topluluğunu etkiler. Okul yöneticileri, okullarda şiddeti azaltmak ve önlemek için kalıcı yöntemler bulmada öncü kişilerdir. Öncelikli olarak, öğretmenlerin şiddet ve istismar konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Bilinçli öğretmenler tavır ve davranışlarıyla öğrencilerine örnek olabilecektir. Okulda daha güvenli bir öğrenim ortamının yaratılması için bir plan geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Çocuğun yaşına uygun yaratıcılığını geliştirici problem çözme yeteneğini güçlendirici kendini ifade etmesine olanak sağlayan içeriklerle çocuğun gelişimine önemli katkı sağlanacağı ifade edilebilir (Çakır ve Kol, 2004).

“Gelişen insan yapıcı değişikliklere uğrar problemlerini çözme yeteneği gelişmiş üretken ve başarılı bir birey olur” (Demirtaş, 2006).

Çocukların gelişimsel özelliklerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmeleri için ilköğretim okullarının öğrencilerine güvenli ortamlar sunmaları gerekmektedir.

Okullardaki güvenli ortamları yaratmada okul yöneticilerine ve öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Bu görevleri yerine getirmede öncelikli olarak okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çalıştıkları okullarda kendi kişisel güvenliklerine, öğrenci güvenliğine, okul güvenliğine ve okulların daha güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara yönelik algılarının tespit edilmesinin gerekliliği bu çalışmanın önemini oluşturmaktadır.

Bu çalışma ile okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin kişisel güvenlikleri, öğrenci güvenliği, okul güvenliği ve okulların güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara yönelik algıları, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin bazı demografik özelliklerine göre farklar ortaya konulacaktır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin rol ve beklentilerini ortaya koyması yönüyle okulların daha güvenli hale getirilmesinde okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin yapması gereken çalışmalara ilişkin eğitim bilimlerine yardımcı olabilecektir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma Sakarya İli Merkez İlçesinde resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ve idareciler ile sınırlıdır.
2. Araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğretmen ve idarecilerin okul güvenliğine ilişkin algıları araştırmada kullanılan “Okul Güvenliği Anketi”nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Sayıtlılar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlılardan hareket edilmiştir.

1. Örneklem evreni temsil etmektedir.
2. Araştırmaya katılan öğretmen ve idarecilerin verilen anket formuna içtenlikle ve doğru bir şekilde yanıt verdikleri kabul edilmektedir.
3. İlköğretim okulu öğretmen ve idarecilerinin vermiş oldukları cevaplar mevcut durumu yansıttığı kabul edilmektedir.

Tanımlar

Okul Güvenliği: Okulda öğrenme için uygun bir ortam yaratılması (Güven, 2002).

Şiddet: Bir kişiye güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmaktır (Polat, 2001).

BÖLÜM1:KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, okul güvenliği tanımlanmış ve okul güvenliğinin değişkenlerle ilgili olarak yurtdışında ve Türkiye’de yapılmış yayın ve araştırmalar incelenmiştir.

1.1. Okul Güvenliği İle İlgili Kuramsal Temel

Wanat’a (1996) göre, “güvenli okul, öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissettikleri bir yerdir”. Dunn’a (1999) göre ise, “okul güvenliği, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade etmeleri, öğrenmek için çalışırken öğretmenlerin ve diğer görevlilerin kendilerine yardımcı olmaları, kendilerini tehlikeden ve korkudan uzak, güvende hissetmeleridir”. Skolff (2000) ise, okul güvenliğini, okul ortamı ve okulun çevresi ile ilgili bir sorun olarak ifade etmiş ve bu sorunun çözümünde güvenlik sistemlerinden çok insan ilişkilerindeki niteliğin önemine dikkat çekmiştir (Dönmez ve Güven, 2003;18).

Güven (2002), okul güvenliğini, “okulda öğrenme için uygun bir ortam yaratılması” şeklinde ifade ederken, Ögel ve diğ. (2006), güvenli okulun uyumlu okul olduğunu ve güvenli okullarda okul çalışanları ve öğrencileri arasında olumlu ilişki bağlarının olması gerektiğini vurgulamışlardır. Okul güvenliğini tehdit eden şiddeti önlemede de en önemli etkenlerden biri okul çalışanlarıyla, öğrencilerin kurdukları güven verici, destekleyici bağlardır (Işık, 2004; Ögel ve diğerleri, 2006;18).

Okulların güvenli olması ihtiyacı, şiddet, şiddet sonucu ortaya çıkan istismar ve yangın, deprem vb. gibi acil durumların okullarda yarattığı olumsuz etkenlerden dolayı ortaya çıkmıştır. Okul güvenliği konusu, okul güvenliğini bozan bu olumsuz etmenler içerisinde incelenmektedir.

Şiddet ve istismar günden güne artan bir tehdit unsuru oluşturarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tehditte en çok etkilenen gelişimsel özelliklerini tamamlamaya çalışan çocuklardır. Çocukların gelişiminde ciddi yaralar oluşturan şiddet ve istismarı önleme çalışmaları hususu ivedi olarak gündemimizde yer almalıdır. Büyüyen bir çağ gibi her yerde karşımıza çıkan bu iki kavramın etkileri konusunda bir çok araştırmalar yapılarak, çıkan sonuçlara yönelik uygulama yöntemleri oluşturulması gerekmektedir.

1.1.1. Şiddet ve Çocuk

“Sözlük anlamıyla şiddet; bir kişiye güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmaktır” (Polat, 2001). Michaud’a göre (1994), “biri veya bir grup, bir diğerine veya bir gruba yönelik, onların bedensel veya törel bütünlüğüne veya mallarına veya simgesel ve sembolik kültürel değerlerine zarar verecek şekilde davranırsa bu şiddettir” (Gümüş, 2006;15). “Ünsal’a (1996) göre, en yalın biçimiyle, insanlara fiziksel ve ruhsal olarak zarar veren her davranış şiddet olarak değerlendirilebilir”. Watkinson (1997) ise şiddeti, “kadın ve erkek bireyin, sağlığına ve refahına (olumsuz) etki veya potansiyel etki” olarak tanımlamaktadır (Tural, 2006;238). Gümüş’e (2006;15) göre “bir şeye şiddet diyebilmemiz için iki temel öge bulunmaktadır: (1) Güç bulundurma/zor potansiyeli, (2) zorlama/zorbalık (zarar verme-engelleme, yaptırtma-yaptırtmama). Yani birincisi potansiyel, ikincisi eyleme denk düşmektedir.”

Mantıksal ve değerler örüntüsü açısından düşünüldüğünde, şiddet ve çocuk kavramları hiçbir zaman birbiriyle ilişkili olmamalıdır. Ama ne yazık ki mantık dışı uygulamalara maruz kalan çoğu çocuk gerçek hayatta şiddetle burun buruna yaşamaktadır.

Çocuğa şiddet uygulayan kişiler çoğu kez tanıdığı, evi, okulu, işyeri gibi yakın çevresinde bulunan erişkinlerdir. Aile içi şiddet çocuğa anne babası yada evdeki diğer büyükler tarafından, okulda şiddet ise öğretmenler, görevliler yada diğer öğrenciler tarafından uygulanmaktadır. Anne baba yaşının çok genç olması, işsizlik, ekonomik sıkıntılar, aile içi geçimsizlik, alkol yada uyuşturucu kullanımı, çok çocuklu aile, ana babada ruhsal bozukluk gibi etmenler aile içinde çocuğun şiddete maruz kalmasını artırırken, okulda da öğretmenin kişilik bozukluğu, kalabalık sınıflar, sosyal baskılar, disiplin yöntemi olarak dayağın kabul görmesi gibi nedenler şiddete yol açmaktadır. (Beyazova ve Şahin, 2001).

1.1.2. Aile İçi Şiddet

Aile yapısının sağlamlığı ve, çocuğa önem verme geleneğinin birleşimi ile çocuklarımız sevgi dolu bir ortamda büyümektedirler. Ama anne-babanın çocuk üzerine tartışmasız hakimiyeti bazen olumsuz etkilere neden olmaktadır. Özellikle dayak kavramının kabul edilen bir kavram olması toplumlardaki en büyük handikap olarak görülmektedir. Atasözleri bile bu handikabın boyutunu açıklar niteliktedir. “Eti senin kemiği benim”,

“Ananın vurduğu yerde gül biter”, “Dayak cennetten çıkmadır”, “Kızını dövmeyen dizini döver”. Bunlar herkesin bildiği ve kullandığı atasözleridir (Adli tıp, 2006). Aile içindeki şiddetin kaynağı olarak, geleneksel ve tutucu bir zihniyetteki terbiye sistemi gösterilebilir.

Şiddet içeren davranışların yaşandığı evlerde büyüyen çocuklar, anne karnından erişkinliklerine kadar, doğrudan hedef olmasalar bile, duygusal olarak etkilenmektedirler. Aile-içi şiddetin, çocuklar üzerindeki en büyük etkisi, çocukların ailede işlerin böyle yürüdüğüne inanmalarıdır. Bu çocukların, geleceğin şiddet kurbanları veya istismarcıları olma ihtimalleri daha fazladır. Babasının annesine uyguladığı şiddete tanıklık eden erkek çocuk, kadınlara şiddet uygulamanın normal bir davranış biçimi olduğunu öğrenecektir. Ayrıca, bu çocuklar yaşamlarındaki her tür problemin, zıtlaşmanın çözümünü şiddetle sağlamaya çalışacaktır (Polat, 2001). Çocuk yaşta aile içinde şiddetle tanışan birey ileride kendi ailesindeki yaşam tarzında da şiddet örüntülerini barındıracaktır. Bulaşıcı bir hastalık gibi nesilden nesile geçen şiddetin bir an evvel ortadan kaldırılması gerekmektedir.

“Türkiye Cumhuriyetinin 4. Anayasası olan ve 7 Kasım 1982 tarihinde halk oylamasına sunulmuş kabul edilen 1982 T.C Anayasasınının 41. maddesinde “Devlet ailenin huzur ve refahı ile ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alır, teşkilat kurar” hükmü getirilmiştir” (Çakır, 2003).

Aile Araştırma Kurumu’nun bulgularına göre, “şiddet uygulanan hanelerin %74.5’inde çocuklar şiddete şahit olmaktadır. Şiddeti gözlemleyen çocukların gösterdikleri tepkilerin içinde en sık rastlanılan %54’lük bir oranla “korku” olmuştur. Çocukların %4,9’u içlerine kapanmaktadır; %4,9’u ise saldırganlığa yönelmektedir (Ataman, 2004).

1.1.3. Okulda Şiddet

Okullarda artan şiddet olaylarından dolayı, günümüzde okulların tamamen çocukların güvenli bir biçimde eğitim ve sosyal bakımdan gelişebildikleri yerler olduğu söylenemez. Bugün öğrencilerin çoğu, okulda fiziksel güvenlikleri ile ilgili kaygı duymaktadır (Walker and Walker, 2000).

Öğretmenin dayanın etkin bir disiplin yöntemi olduğuna ilişkin inancı, çocuğun evde olduğu kadar okulda da fiziksel istismarla karşılaşmasına yol açmaktadır. Çocuğun eğitiminde dayanın yararlı olduğu geleneksel olarak da kabul görmektedir. “Öğretmenin

vurduğu yerde gül biter”, “Eti senin kemiği benim” gibi özdeyişlerimiz toplumun öğretmene bu hakkı tanıdığını vurgulamaktadır (Beyazova ve Şahin, 2001).

Fiziksel şiddet “insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen sert ve acı verici bir eylemdir”; kuşkusuz duygusal, cinsel kültürel etkileri de beraberinde getirebilir. Yaralama hatta ölümle sonuçlanabilen “dayak”, okullarda en sık görülen ve sözlendirilen şiddet türünü oluşturmaktadır (Tural, 2006;238).

Fiziksel istismar okullarda cezalandırma yöntemi olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Fiziksel istismar tanımının içine dayağa ek olarak, sarsma, çimdikleme, kulak çekme, iğne batırma, rahatsızlık verecek pozisyonda uzun süre durmaya zorlama, ceza olarak aşırı egzersiz yaptırma vb. davranışlar da girmektedir. Fiziksel istismara erkek çocuklar daha fazla maruz kalmaktadırlar. Erkek öğretmenlerin de fiziksel cezalandırmaya daha sık başvurduğu görülmektedir. Bu, geleneksel kültürde babanın evdeki otoriter tutumunun okula taşınması olarak yorumlanabilir (Beyazova ve Şahin, 2001).

Gözütok’un (1993) ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileriyle öğretmenlerin uyguladıkları cezalandırma biçimlerini ve cezalandırma sıklıklarını belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırmada; öğrencilerin yarısından fazlası (%57.55) öğretmenlerin tokat attığını, yarıya yakını (%45.97) kulak çektiğini, üçte biri yakını (%30.87) saç çektiğini dörtte biri (%25) tebeşir, silgi fırlattığını onda biri kadarı (%14.59) sopayla dövdüğünü, (%11.57) tekme attığını, (%10.40) çok şiddetli dövdüğünü (%7.7) başını duvara veya sıraya vurarak dövdüğünü belirtmişlerdir. Cezalandırma sıklığı olarak öğrencilerin dörtte biri kadarı (%25.66) haftada bir, onda bir kadarı (%14.93) ayda bir, (%12.41) 15-20 günde bir ve (%9.22) her gün bedensel ceza uygulamaları olduğunu bildirmişlerdir (Gözütok, 1993).

Bir istismar yolu olarak ortaya çıkan ceza sürecinin çocukta ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlar şu şekilde sınıflandırılmıştır. Öğrencinin;

- a) “Zihinsel faaliyetlere yoğunlaşma yeteneği azalır.
- b) Okuldaki başarı oranı düşer ve bir sığınma yolu olarak zararlı alışkanlıklara yönelme hızlanır.
- c) Evden kaçma, okula devam etmeme ve okulu terk etme artar.
- d) Dürüstlükten sapma sıklıkla görülür. Ceza ya da ceza tehdidi cezadan kaçmak üzere yalan söyleme ve suça yönelme kolaylaşır.
- e) Düşük düzeyde benlik tasarımı ve öz saygı oluşumu, cesaretsizlik, korkaklık, silik kişilik oluşumu ve sapmalara yatkınlık artar.

- f) Öfke, nefret, kin duyguları oluşur ve buna bağlı olarak saldırganlık eğilimi güçlenir.
- g) Erken yaşta bedensel uyarımlara, seksüel bozukluklara ve sapmalara ortam hazırlanır.
- h) Bedensel yaralanma, sakat kalma, bunun yaratacağı sinir sistemi bozuklukları ve bireyi intiharda çözüm yolu aramaya kadar götürür” (Gözütok, 1993).

Faucault'a göre cezalandırma sözcüğünden, çocukların işlediği suçu hissettirebilecek her şey, onları küçük düşürebilecek, onların kafasını karıştıracak her şey anlamındadır...(sözgelimi) belli bir soğukluk, bir küçük düşürme, bir görevden alma gibi... Eğitimde en önemli meziyet ve başarı çocuklara sonuna dek sabır göstermek, tabii ki gerektiğinde eleştirmek ama hep konuşarak ikna etmek; açıklamalarda bulunmaktır. Ceza, kendi çocukluk dönemlerini unutan yetişkinlerin çocuklarının kısa sürede kendilerine benzemelerini sağlamak, yani onların çocukluk dönemlerini kısaltmak için çaresiz; aciz kaldıkları zaman başvurdukları acımasız bir silahtır ve suçun karşısında cezaya başvuran ve bununla disiplin sağlamaya yönelik yetişkinler aslında küçük bir hukuk sistemi ve mahkeme modeli yaratmış olurlar; yetişkinler yargıç, çocuklar da suçlu (Kale, 1995).

Toplumdaki yaygın kanının aksine araştırmalar eğitimde fiziksel cezanın başarılı olmadığını; övgü, ödüllendirme gibi olumlu güdülemelerin daha etkili olduğunu göstermektedir. Fiziksel ceza öğrencinin okuldan korkmasına, özgüvenini yitirmesine neden olurken, davranışı daha kötüleştirmekte, saldırgan ve yıkıcı tutumları artırmaksa, sınıf düzenini bozma, eşyalara zarar verme, öğretmenlere karşılık verme, yalan söyleme gibi olumsuz davranışları artırmaktadır. İstenmeyen davranışı değiştirme konusunda fiziksel cezanın etkisi geçicidir. Bir süre sonra yinelenen olumsuz davranışta sonuç alabilmek için giderek cezanın şiddetinin artırılması gerekir (Beyazova ve Şahin, 2001).

Okullardaki şiddetin bir diğer boyutu ise çocukların diğer çocuklara uyguladığı şiddettir. Pişkin (2002) tarafından, “yaşça daha büyük yada fiziksel olarak daha güçlü olan öğrencilerin kendilerinden daha güçsüz olan çocukları hırpalaması, eziyet etmesi ve rahatsız etmesi” olarak tanımlanan “okul zorbalığı” kavramı, okul bileşenlerinden öğrencilerin birbirlerine yönelik şiddetini ele almaktadır. Bu kavram içinde dövme, tokat atma, itme, çekme, dürtme, korkutma, alay etme, kızdırma, kötü isim takma, hakaret etme ve küçük düşürme gibi edimleri içermektedir. Çocuklar arası şiddette hazırlayıcı etmenler daha önce kendisinin şiddetle karşılaşmış olması, gerçekleşmeyen

umutlar, düş kırıklıkları, oç alma duyguları, paylaşamayan öfke, antisosyal kişilik ve madde bağımlılığıdır. Bu tip şiddet tek bir öğrencinin bireysel şiddeti olabileceği gibi, bu kişilik özelliklerine sahip birden fazla öğrencinin bir araya gelerek çeteler oluşturması ile de ortaya çıkabilir. Bu çocuklar bu yolla kendilerini daha güçlü hissedebilir, yaptıklarından zevk alabilir yada diğerlerinin bunu hak ettiğini düşünebilirler (Tural, 2006; 239, Beyazova ve Şahin, 2001).

Gençlik şiddeti, kültürümüz ve toplumumuzda yerleşmiş ve uzun sürede bile değişmesi zor olacak bir sorundur. Ülkeler, bu tehlikenin gelişen çocuklar ve gençliğe zararlı etkilerini azaltma durumundadır. Bu süreç, uzun vadeli ulusal, eyalet ve yerel toplum çalışmalarını gerektirmektedir. Günümüzde gençlik şiddeti dünya genelinde önemli bir olay olarak görünmektedir ve elektronik iletişim araçları ile bu şiddet olayları her yere hızla yayılmaktadır. Film sanayi, televizyon, video oyun yapımcıları ve silah üreticileri bu soruna sahip çıkarak, daha sorumlu bir biçimde uygulamalarını, işlerini, topluma verdikleri mesajları ve ürünlerini yönetmelidirler. Toplum ve kültürümüze yerleşmiş gençlik şiddetinin nedenleri, gitgide artan olumsuz davranışlar, uyuşturucu ve alkol kullanımının çoğalması, işlevsiz aileler, silahlara kolay erişim ve medyada gösterilen şiddet, internet dahil, şiddet eylemlerine karşı herkesi duyarsızlaştıran ve şiddet içerikli davranışlara yönelten uygulamalar gibi nedenlerdir. Toplum olarak bu risk etmenlerinin çocuklar ve gençler üzerinde zehirli etkilerini azaltmak için çalışmalar yapılmalıdır. Çocukların ve gençlerin, özenli izleme, denetim ve iyi aile uygulamaları yardımıyla şiddetin etkilerinden korunmaları önemlidir (Walker ve Walker, 2000).

1.1.4. Okul Şiddetinde Toplumun Etkileri

Şüphesiz okullar toplumlara yerleşmiştir. Okul özelliklerine ek olarak, okulu çevreleyen toplumda yüksek suç oranları, fakirlik, işsizlik faktörleri okullarda meydana gelen düzensizlik oranları ile bağlantılıdır (Welsh, 2000).

Toplumda meydana gelen suç ve şiddet, okullara da zorla girmektedir. John Dewey zamanından beri kabul edilen bir gerçek, okulların durumları, kuruldukları sosyal çevreden güçlü bir biçimde etkilenir. Okulun ve toplumun, düzen ve güvenliği birbiri ile bağlantılıdır. Sosyal bakımdan düzenli ve suçun egemen olduğu çevreler, sosyal bakımdan düzensiz ve suçun egemen olduğu okullar üretir. Kabul edilmelidir ki güvensiz okullar, güvensiz çevrelerde barınmaktadır ve okul kurallarını ciddi bir şekilde ihlal edenler, içinde yaşanan toplumların ürünleridir. Sorunları, okullar yaratmaz ve bu

sorunları yeterince denetleyip çözecek şekilde donatılmamışlardır. Okullar, bireylerin olası hatalı davranışını tahmin edip önlemekten çok, öğrenmeyi kolaylaştırmaya yönelik çalışmalar yapar. Ancak, okulların çoğu, kuruldukları tehlikeli ortamlardan daha güvenli bir ortam olma özelliklerini korurlar. Yüksek suç çevrelerinde kurulu devlet okulları, toplumun olumsuz koşullarını, olumlu etkiye çevirmek amacıyla olağan eğitim çalışmalarını aşmaktadırlar. Okul güvenliği ve okul düzeni konularını ele alırken toplumun güvenlik ve düzeninin de ele alınması gerekmektedir. Düzen ve güvenlik koşullarının adil, doğru ve kapsamlı olabilmesi için, okul suç istatistikleri, toplum suç istatistikleri ile kıyaslanarak gerekli planlar hazırlanmalıdır. Okul suç raporları, “toplum temeli” için bir düzeltmeyi içermelidir. Bu durum, okulları, içinde buldukları toplumdaki daha güvenli kılmaya sağlayan okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, aileler ve toplum üyelerinin başarı sağlamasına imkan verecektir. Yada tersi bir durum varsa, yani, okullar içinde buldukları toplumlardan daha az güvenli ve daha az düzenli ise, gerekli duyulan iyileştirmeler için okulların hedefler belirlemelerine fırsat verecektir. Her iki durumda suç, ait olana yüklenmeli ve sabit sorumluluk ile daha üst düzeydeki kurumların iyileştirme programlarını sürdürmeleri sağlanmalıdır. Yeterli derecede düzeltme politikaları geliştirilmeli ve bu politikalar güçlendirilmelidir. Örneğin, ciddi suçlardan suçlu bulunan çocukların ailelerinin şimdikinden daha çok sorumluluk taşınması sağlanmalıdır. Bir çok toplumda aileleri, çocuklarının haksız eylemleri, zorbalık, saldırı ve kötü davranış vb. gibi durumlarda sorumlu tutan yasalara sahiptir. Böyle önlemler yaygın olmalıdır. Çocuklarının davranışlarında ailelere ek baskılar yapılarak, okulda veya diğer kurumlarda düzenlenen danışmanlık ve eğitim programlarına zorunlu olarak çocuk-aile katılımının gerçekleştirilmesi ve çocukları suç ve şiddete karışmış ailelere ilişkin kamu yardım kuruluşlarına başvurmalarına yaptırımların uygulanması gerekmektedir. Toplumu soyutlayarak, okuldaki suç ve şiddet sorunlarının çözülemeyeceği bir gerçektir. Bu sorunlara karşı yeterli çözümler geliştirilmesinde ilk adım, okul güvenliği sorununun, etkisiz okul yönetiminden kaynaklandığını düşünmek yerine bir toplum sorunu olarak ele alınmasıdır (Menacker ve diğ., 1990).

Okullar toplumumuzun küçük birer grupları olup, toplumların sorunlarını yansıtacaklardır. Fakat okullar, hizmet ettikleri toplumlarla uyum içinde öğrenime yardımcı ortamlar sağlamalı ve öğrencilere sorumluluk öğretecek davranış kuralları oluşturmalıdır (Huff ve Trump, 1996).

1.1.5. Çocuk İstismarı ve İhmali

Çocuk istismarı, çocuğun sağlığını, fiziki ve psikolojik gelişimini olumsuz etkileyen, bilerek veya bilmeyerek; bir yetişkin (anne, baba, teyze, kardeş, büyükanne-baba, kamu görevlisi, öğretmen, polis vb.) çocuğun içinde yaşadığı toplum veya devlet tarafından yapılabilen hareketlerdir. İhmal ise, çocuğun sağlığı, fiziksel ve psikolojik gelişimi için gerekli ihtiyaçlarının karşılanmamasıdır (Özgirgin, 2004). İstismar ve ihmal çocukların iyi yaşamalarını kısıtlayan etmenler olarak ele alınabilir.

İstismar olgusu; fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ve psikolojik istismar ve ihmal olarak sınıflandırılır (Polat, 2001).

1.1.5.1. Fiziksel İstismar

Çocuğun normal fiziksel ve duygusal gelişimine zarar veren, aile veya çocuğun bakımını üstlenen kişi veya kişiler tarafından zarar verici davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle; çocuğun kaza dışı yaralanması ve fiziksel hasara neden olan kırıkların, yanıkların kesiklerin ortaya çıkmasına yol açan istismar olarak tanımlanabilir. Bir tokattan çeşitli objelerin kullanımına uzanan cezalandırma yöntemlerini kapsar. En sık rastlanılan fiziksel istismar şekli çocuğu dövme şeklindedir. Çocuklar birlikte yaşadığı ebeveyn, kardeş veya başka bir aile bireyi tarafından aile içi olarak veya arkadaşı, öğretmeni yada tanımadığı biri tarafından aile dışı olarak istismara uğrayabilmektedir (Dokgöz ve diğ., 2004-Polat, 2001)

Buradaki en önemli sorun fiziksel istismar türü olarak tanımlanan cezalandırma şekillerinin, bazı toplum ve kültürlerde istismar olarak algılanmaması veya tanımlanmamasıdır. Hatta bazı toplumlarda ve kültürlerde yer alan bu davranışlar çocuğun disiplini ve terbiye edilmesi için gerekli olarak düşünülmektedir. Çocuğa yapılacak her türlü fiziksel istismarın çocuğun sağlığını, fiziksel ve ruhsal gelişimini olumsuz etkileyebileceği konusunda toplum bilgilendirilmelidir (Topbaş, 2004). Toplumun yapısını belirleyen aileler, çocuklarını disiplin ve terbiye etme yolları konusunda eski şiddet uygulamalarından vazgeçerek, istismarın ve ihmalin önüne geçmelidir.

1.1.5.2. Cinsel İstismar

Cinsel istismar, psikososyal gelişimini tamamlamamış ve yaşı küçük olan kız veya erkek çocuğun bir yetişkin tarafından cinsel stimulasyon için kullanılmasıdır. Bir

çocuğun bir yetişkin tarafından cinsel doyum için kullanılması cinsel istismardır. Genital bölgeleri elleme, teşhircilik, röntgencilik, pornografiden ırza geçmeye kadar çok geniş yelpazedeki tüm davranışları kapsamaktadır (Polat, 2001).

Cinsel istismarın olumsuz etkileri kurbanı, erişkinliğe kadar yıllarca etkilemektedir. Çocukken cinsel istismara uğramış erişkinlerde sıklıkla depresyon, yüksek düzeyde kaygı, alkol ve madde kullanımı ve uykusuzluk gözlenmektedir. Uzun süreli cinsel istismar kurbanı olan çocukta düşük benlik saygısı gelişir, kendini değersiz hisseder ve cinsellikle ilgili yanlış ve anormal düşünceler ortaya çıkar. Çocuk sosyal olarak geri çekilir, erişkinlere karşı güvensiz olur, hatta intihar girişiminde bile bulunabilir (Dibaz, 2004).

1.1.5.3. Duygusal İstismar

Duygusal istismar, çocuk ve gençlerin, kendilerini olumsuz etkileyen tutum ve davranışlara maruz kalarak yada gereksindikleri ilgi, sevgi ve bakımdan mahrum bırakılarak toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik hasara uğratılmaları durumudur. Bu davranışlar; yaş, statü, bilgi, konumu gibi özellikleri ile çocuk veya gencin üzerinde etki sahibi olan kişi yada kişiler tarafından uygulanır (Polat, 2001).

Duygusal istismar psikolojik gelişmenin duraklamasına neden olacak sözel istismarı veya aşırı emirleri kapsayan çocuğun kimliğini zedeleyen ve bozuk davranışları ortaya çıkaran tavırları içerir (Polat, 2001). Ailelerin farkında olmadan çocuklarına uyguladıkları, onların iyiliklerini düşünerek yaptıkları yanlış davranışlar duygusal istismarda ortaya çıkmaktadır.

Çocuğun sevilmemesi, ihtiyacı olan duygusal ilgi ve yakınlığın ona gösterilmemesi duygusal ihmal olarak kabul edilmektedir (Aral ve Gürsoy, 2001).

Duygusal istismar ise tek başına görülebildiği gibi fiziksel ve cinsel istismarla birlikte de görülmektedir. Ebeveynlerin yada çevredeki diğer yetişkinlerin çocuğun yeteneklerinin üzerinde istek ve beklentiler içinde olmaları ve saldırganca davranmaları anlamına gelen duygusal istismarın izleri yaşam boyunca kendini gösterebilmektedir. Anne-babası tarafından sürekli eleştirilen, aşağılanan, sevgi ve ilgi ihtiyacı yeterince karşılanamayan çocuklar, pasif kişilik özelliklerine sahip, kendine güveni olmayan ve anti sosyal davranışlar gösteren kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bunların yanı sıra duygusal istismar, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerini de olumsuz yönde

etkileyebilmektedir. Bu çocuklarda normal zihinsel kapasite olmasına rağmen, öğrenme güçlüğü ve dikkat dağınıklığı gibi sorunlar görülmektedir. Dolayısıyla duygusal istismar çocuğun hem kişiliği hem de başarısını olumsuz yönde etkilemektedir (Aral ve Gürsoy, 2001).

1.1.5.4. İhmal

İhmal, çocuğa bakmakla yükümlü kişinin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi, çocuğu fiziksel yada duygusal olarak ihmal etmesidir. Çocuktan sorumlu kişilerin, çocuğa karşı en temel yükümlülüklerin, yerine getirmemesidir. Beslenme, giyim, tıbbi gereksinimler, duygusal ihtiyaçlar veya optimal yaşam koşulları için gerekli ilgiyi göstermeme şeklinde tanımlanmaktadır. İstismar ve ihmali birbirinden ayıran en temel nokta istismarın aktif, ihmalin ise pasif bir olgu olmasıdır. İhmali de fiziksel, cinsel ve duygusal boyutta ele almak mümkündür. Büyüme geriliği olan, psikososyal uyum güçlüğü çeken, eğitim ihtiyaçları karşılanmayan, koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlandırılmayan çocukta ihmal akla gelmelidir (Polat, 2001).

Çocuğun gereksinimlerine saygı gösterilmediği, çocuktan beklenenlerin onun yaşına ve gelişimine uygun olmadığı aile ortamlarında olumsuz koşullarda yetişen çocuk, ihmal ve istismara açıktır. Yetişkin ile çocuk arasındaki olumsuz ilişki çocuğun öğrenmeye yönelik keşiflerini engelleyebilir. Çocuğun kabul edilen davranışları kabul edilmeyenlerden ayırt edememesi, tutarsız davranışlar sergilemesine yol açabilir (Alpa, 1994).

Değişik faktörler çocuklarda değişik tür ve boyutlarda istismara neden olabilmektedir. En önemli faktör, yapılan davranışın istismar olup olmadığının bilinmesidir. Bu ise toplumdaki topluma, kültürden kültüre ve aileden aileye değişebilmektedir (Topbaş, 2004).

Bir çocuğu istismar etmenin etkileri yaşamı boyu sürer. Ailesi veya çevresi tarafından istismar edilen çocuğun susmaktan başka bir seçeneği yoktur. Ancak bu sessizlik ileride normal dışı ve saldırgan davranışlara, nevrozlara, psikozlara ve psikosomatik bozukluklara yol açabilir (Özgirgin, 2004). Çocuklarda bu tür geri dönüşü zor olan davranışlara yol açmamak için çocuğun ailesi ve çevresi çocukla bilinçli bir iletişim içerisinde olmalıdır.

1.1.6. Çocuk Hakları Sözleşmesi

Çocuk istismarı çalışmalarındaki en önemli referans çocuk hakları sözleşmesidir. Bu sözleşmenin maddelerine uymanın yanı sıra sözleşmenin felsefesine uygun çocukların yaşamaları ve yetiştirilmeleri çocuk istismarının olmaması için olmazsa olmaz koşullardır (Polat, 2001).

Çocuk Hakları Sözleşmesi, fiziksel ve zihinsel olgunluğa erişmemiş olması nedeniyle çocuğun özel himayeye ve bakıma ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır. Çocuğun, ebeveynleri, yasal velileri yada çocuğun bakımından sorumlu herhangi birisi tarafından fiziksel, cinsel ve psikolojik gelişimine yönelik şiddet, incitme yada istismara veya ihmale maruz bırakılmasının önüne geçmek için söz konusu devletlerin bütün yasal, yönetime ilişkin, toplumsal ve eğitime ilişkin önlemleri alması öngörülmektedir (Adli tıp, 2006).

Çocuğun vazgeçilmeyen ihtiyaçları onun haklarıdır. Her çocuğun yetişkinler tarafından karşılanması gereken ihtiyaçları vardır. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre çocuklar temel ihtiyaçları (yani yeme, barınma, vb.) karşılandıkça güven duygusu geliştirirler, daha sonra sevgi, saygı ararlar. Bu ihtiyaçların da karşılanması kişiyi kendini gerçekleştirme aşamasına getirir. Maslow kendini gerçekleştirme kavramını insanın gizilgücünü kullanması ve geliştirmesi olarak ifade ediyor. İhtiyaçlar hiyerarşisinde en üst düzeyde bulunan kendini gerçekleştirme gereksinmesi, bir kimsenin potansiyel olarak ne olmaya elverişli ise ve olabilecekseniz giderek daha çok o olması demektir (Özgirgin, 2004).

Dünya genelinde bakılırsa, çocukların ihtiyaçları farklı seviyelerde karşılanmaktadır. Çocuk hakları deyince çocukların vazgeçilmez olan hakları akla gelir. Bu hakları dünyanın neresinde olursa olsun, her çocuğa ayırım gözetmeden sağlamak amacıyla, Birleşmiş Milletler tarafından "Çocuk Hakları Sözleşmesi" hazırlanmıştır. Bu sözleşme: 26 Ocak 1990'da Birleşmiş Milletlerde imzaya açılmış, dönemin cumhurbaşkanı Sn Turgut Özal 29-30 Eylül 1990'da sözleşmeyi Türkiye adına imzalamıştır. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin TBMM tarafından onaylanarak, yürürlüğe giriş tarihi 27 Ocak 1995 yılıdır (Özgirgin, 2004).

Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin temel ilkesi çocuğun yüksek yararadır ve her konuda çocuğun yüksek yararının gözetilmesini öngörür. Bu sözleşme çocukların

haklarının gözetilmesinde asgari standardı tespit eder çocuğun öncelikle aile içinde ve aile çevresinde korunması esasını öngörür. Çocuğun kendisi ile ilgili kararlarda görüş bildirmesi ve bu görüşün dikkate alınmasını emreder. Çocuk Haklarına dair Sözleşme öncelikle ana babaya olmak üzere ailelere, topluluklara, gençlere, öğretmenlere, sağlık çalışanlarına, emniyet görevlilerine ve devlete çocuklarla ilgili olarak asgari yükümlülükler veren, davranış biçimleri öngörür (Müftü, 2001).

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi çocukların ilgi ve korunma ihtiyaçlarından hareketle oluşturulan “korumacı yaklaşımın” karşısında, genç insanların yetişkinlerle aynı haklara sahip olması gerektiğini söyleyen “özgürleştirme yaklaşımını” ele alır. Çocuk haklarının temel başlıklarını belirlemek için farklı sınıflandırmalar önerilmektedir: Bunlar Refah Hakları, Korumacı haklar, Yetişkin hakları, Ana babaya karşı haklar şeklinde sınıflandırıldığı gibi Yaşama Hakkı, Korunma Hakkı, Gelişme Hakkı, Katılım Hakkı olarak da sınıflandırılabilir (Özgirgin, 2004).

Sözleşmeye göre temel Çocuk Hakları yaşatma - koruma - geliştirmedir.

Sözleşmenin ana ilkeleri olarak şu maddeler önem taşır.

“Çocuğun yararı - Madde 3: Çocuğu ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun yüksek yararı tam olarak gözetilecektir.

Ayrımcılığı önleme - Madde 2: Irk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanımayı taahhüt eder.

Katılımı sağlama - Madde 12: Çocuk görüşlerini serbestçe ifade etme, kendini ilgilendiren herhangi bir konu ya da işlem sırasında görüşlerinin dikkate alınmasını isteme hakkına sahiptir. Madde 13: Ülke sınırlarına bağlı olmaksızın görüşlerini ifade etme, bilgi edinme ve edindiği bilgileri başkalarına aktarma hakkına sahiptir.

Madde 31: Çocuk, dinlenme, boş zaman değerlendirme, oyun oynama, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılma hakkına sahiptir” (Özgirgin, 2004).

Çocuk Hakları Sözleşmesinin Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda oy birliği ile kabul edilmesi, çocukların duygusal, zihinsel, cinsel, fiziksel istismarı ve ihmali konularına, dünya çapında geniş çevrelerin dikkatinin çekilmesini sağlamıştır. Bu konuda ilerici bir adım 1990 yılında New-York’ta düzenlenen Dünya Çocuk Zirvesi’nde bir araya gelen ve aralarında Türkiye’nin de bulunduğu devlet ve hükümet başkanlarının, 2000 yılına kadar ulaşılması gereken bir dizi hedef belirleyerek, “çocukların refahının en üst düzeyde siyasî eylem gerektirdiği” konusundaki uzlaşmaları olmuştur. Burada benimsenen Dünya Bildirgesi ile Faaliyet Planı, çocuk haklarına öncelik verilmesi,

çocukların gelişimi ve korunması sömürülen ve istismar edilen güç koşullar altındaki çocukların korunması konularında dünya çapında önlemler alınması gerektiği vurgulanarak; güç koşullar altındaki çocuklar, “sokak çocukları, kimsesiz çocuklar, doğal ve insan kaynaklı afetlerin kurbanı olan çocuklar, göçe zorlanan çocuklar ve ırkçılık kurbanı çocuklar ile özürlü çocuklar, yasa dışı yollarla çalıştırılan çocuklar, uyuşturucu ticaretinde kullanılan çocuklar, sömürülen ve istismar edilen çocuklar” olarak tanımlanmıştır (Cılga, 2001).

Türkiye’de yürürlüğe giren Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin önsözünde, toplumun temel birimi olan ailenin koruma ve yardım görmesi gerekliliği belirtilerek, çocuğun toplumda bireysel bir yaşantı sürdürebilmesi için mutluluk, sevgi ve anlayış ortamını üreten aile ortamında: barış, değerbilirlik, hoşgörü, özgürlük, eşitlik ve dayanışma ruhuyla yetiştirilmesi gerekliliğine değinilerek, özel güvence ve koruma gereksinimi vurgulanmıştır (Cılga, 2001).

Çocukların mutlu ve huzurlu bir yaşam sürmeleri için tüm ayrıntılar düşünülerek hazırlanmış Çocuk Hakları Sözleşmesinin topluma istenildiği ölçüde yaygınlaştırılmamasında ülkemizde sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların çözümüne yönelik iyileştirme çalışmaları çocuk hakları konferansında sunulmuştur.

İkinci uluslar arası eğitimde çocuk hakları konferansı için; Taraf Devletlerden Sözleşme ilke ve hükümlerinin öğrenilmesini sağlamak amacıyla alınan ve öngörülen önlemleri belirtmeleri istenmiştir. Bu çerçevede verilen rapor da eğitimle ilgili kısımlar:

- Sözleşme’nin okul müfredatlarına yansıtılma ve ana baba eğitimi programlarında dikkate alınma ölçüsü,
- Sözleşme hakkında kamu görevlilerine eğitim verilmesinin yanında öğretmenler, yargıçlar, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları gibi çocuklarla ve çocuklar için çalışan meslek gruplarının eğitilmesi amacıyla alınan önlemler,
- Sözleşme’nin tanıtılması kampanyalarına hükümet dışı kuruluşların katılımının sağlanması,

konularında bilgi sağlayacaklardır. Komite ilk raporların görüşülmesinin ardından Taraf Devletlere gönderdiği sonuç gözlemlerinin birçoğunda 42. maddenin uygulanmasına ilişkin olarak Sözleşmenin kamuoyuna duyurulması ve okul programları ile çocuklarla

ve çocuklar için çalışan meslek gruplarının hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarına dahil edilmesi konusunda önerilerde bulunmuştur.

Sözleşme'nin eğitimin hedeflerini düzenleyen 29. maddesi, 42. maddeyi de kapsar nitelikte değerlendirilebilir. Bu maddeye göre;

1. Taraf Devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler;

- a) "Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;
- b) İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Şartı'nda benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;
- c) Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;
- d) Çocuğun, anlayış, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;
- e) Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi şeklindedir" (Aras ve diğ., 2001).

Görüldüğü gibi Sözleşme, yalnızca bilgilerin üst üste yığılmasını öngören, rekabeti körükleyen, sınav başarısını baz alan ve çocuklara aşırı çalışma yükü getiren klasik eğitim anlayışı yerine çocuğun kişiliğini, yeteneklerini mümkün olduğunca geliştiren ve onu yaşam becerileriyle donatan bir eğitim anlayışını savunmaktadır. Genelde insan hakları eğitimi ve özelde demokrasi, yurttaşlık, barış ve çocuk hakları eğitimi ve ilkeleri çocuk dostu öğrenme ortamlarının yaratılmasında çok önem taşımaktadır (Aras ve diğ., 2001).

İmzalamış olduğumuz Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre devlet, çocuk istismar ve ihmalinin önlenmesi için öncelikle durum tespiti yapmalı ve ihtiyaçları, sorunları belirlemelidir. Şu anda resmi makamlarca bu yönde yürütülen çalışmalar çok yetersiz düzeydedir. Hastaneler ve adliyelere yansıyan olgulardan da gerçekçi bir sonuç elde etmek de mümkün değildir. Çünkü, çoğu kez buradaki kayıtların "kaza sonucu yaralanma veya ölme" şeklinde tutulduğu bilinmektedir (Polat, 2005).

Ne yazık ki, onaylayan pek çok ülkede sözleşmenin anlamına yaraşan uygulamalar yapılmıyor; şöyle ki dünyanın pek çok ülkesinde çocuklar acı çekiyor, kullanılıyor, ihmal ve istismara uğruyor. Kanun çıkartmak yeterli olmuyor. Eğitim eksikliği bazı

toplumsal değerler ve kişisel menfaatler kanunların yaşıama geğirilmesini ve uygulanmasını zorlaştırıyor (Atalay, 1996).

1.1.7. Eğitimde Çocuk İstismarı

Okullarda uygulanan şiddetin boyutları çocuğun eğitimde de istismara uğradığını göstermektedir. Çocuğun en önemli temel haklarından biri olan eğitim hakkı, çocukların maruz kaldığı istismarın altında ezilmektedir. Çocukların eğitim haklarını yerine getirmede eğitim ortamlarında karşılaşıacakları herhangi bir olumsuzluk eğitimde istismarı meydana getirecektir.

Çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlâk gelişimi için eğitime gereksinimi vardır. İnsanın doğuştan getirdiğı yetenekleri geliştiren en önemli araç eğitimidir. Eğitim olmadan insanlar üretken biçimde çalışamazlar, sağlıklarına özen gösteremezler, kendilerini ve ailelerini gereğı gibi koruyamazlar ve kültürel açıdan zengin bir yaşam sürdüremezler. Okuma yazma bilmemek, insanların yaşadıkları toplumlarda, bütün halklar ve gruplar arasında anlayışı, barışı ve hoşgörüyü, iki cinsiyet grubu arasında eşitliğı öngören bir ruhla yer almalarını güçleştirir. Konu toplumun bütünü açısından ele alındığında, eğitim hakkının gerçekleştirilmemesi, demokrasi ve toplumsal ilerleme, böylece de uluslararası barışa ve güvenliğe zarar verecektir (Akyüz, 2001).

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. maddesi, çocukların eğitim hakkını tanımakta, taraf devletleri, çocuklara ücretsiz zorunlu temel eğitim sağlamak, ortaöğretimi genel ve mesleki olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlemek ve bunları tüm çocuklara açık bulundurmakla yükümlü tutmuştur. Bunların yanında devletlere uygun bütün araçları kullanarak yüksek öğretimin yetenekleri doğrultusunda tüm çocuklara açık duruma getirilmesi, eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliğin bütün çocuklar tarafından elde edilebilmesi, disiplinle ilgili her konuda, çocuğun insan olarak sahip olduğu saygınlığın korunması görevlerini de vermektedir. Sözleşme'nin 29. maddesi ise devletlerden, çocuğun kişiliğinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesini, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı duyarak anlayış, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla yetiştirilmesini ve özgür bir toplumda etkin bir yaşantıya sorumluluk üstlenecek biçimde hazırlanmasını istemektedir. Sözleşme'nin nitelikli eğitime ilişkin yaklaşımı ise, çocukların bilişsel gereksinimlerini gözetmenin yanında fiziksel, toplumsal, duygusal, moral ve manevi gelişimlerini gözetmektir (Akyüz, 2001).

Herkese yüksek kalitede eğitim görme hakkının sağlanması, kişisel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif yönlerden gelişme olanaklarının sunulması, eğitim ve öğretimle kazanılanların toplumsal yaşama, kentsel yaşama ve aile yaşamına katkı sağlayacak uygulamalara dönüştürülmesi gerekmektedir. Toplumsal refahı geliştirmede, yaşam kalitesini yükseltmede, bilimsel ve teknolojik alanda ilerlemede, ekonomik ve sosyal gelişmenin sağlanmasında çocuk ve gençlerin eğitime yapılacak yatırım en önemli yatırımdır (Cılga, 2001).

Bu nedenle yakın gelecekte toplumun çocuklarla ve eğitimle ilgili programlarının plânlanması ve izlenmesi, merkezi olmayan bütünleştirilmiş plânlama ve seferberlik düşüncesinin özendirilmesi, özellikle eğitim ve istihdam alanlarında cinsiyete dayalı eşitsizliklerin ortadan kaldırılması, varlığını sürdürme ve gelişmeye yönelik, yaşama, büyüme ile psikolojik ve sosyal yönleri olan gelişme için erken çocukluk döneminde bakım çerçevesinde bütünleştirilmiş bir yaklaşım, çocuğun suistimal ve istismardan korunması, ergen sağlığı ve gelişimi konularında devletin, sivil toplum örgütlerinin, halkın ve ailenin Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin uygulanmasında iş birliği yapması ve uygulamaların izlenmesi için yöntemler geliştirilmesi gerekmektedir (Cılga, 2001).

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, eğitim planlaması yapılırken, gerek tüm eğitim sistemi gerekse tek tek okullar yapılandırılırken çocuk haklarının temel alınmasını ve çocuğun yüksek yararının gözetilmesini gerektirmektedir. Başka bir anlatımla, eğitim sistemi şiddetten arınmış, demokrasi ve hoşgörüyü geliştiren ve öğrencilere yaşamlarını sorumlu yurttaşlar olarak sürdürecekleri becerileri kazandıran ortamlar sağlamalıdır. Bunun sonucunda, çocuklara değer veren ve hakları temel alan bir okul ortaya çıkacaktır (Akyüz, 2001).

Demokratik eğitim yönetiminin var olabilmesi 'Çocuğun Katılım Hakkı'nı kullanması veya kullandırılması ile doğrudan ilişkilidir. Çocuklara ve gençlere sistemin işleyişini öğretmek ve uyum sağlamalarına çalışmak öncelikle anne-babaların sonra da eğitimci ve rehberlerin sorumluluğundadır (Özgirgin, 2004).

Çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe açıklayabilmesine ilişkin genel hak okul yaşamına ve ortamına ilişkin bütün kararları kapsar. Okulda çocuğu ilgilendiren herhangi bir idari süreç yada disiplin kovuşturmasında, yada başarı değerlendirilmesinde çocuğun bu hakkını kullanmasına imkan sağlanmalıdır (Akyüz, 2001).

Geleneksel yaklaşımla hizmet veren eğitim kurumlarında çocuğun kendi eğitim etkinlikleriyle ilgili görüşlerini ifade etme ile katılma hakkını ne yazık ki kullanamamaktadır. Bu yaklaşımda eğitim kurumlarında öğrenci, kendi istek ve düşüncelerini ifade etme isteği örselenmektedir. Bu durum çocuğun kendini ifade etme hakkını kullanması engellendiği için duygusal istismara maruz kalmaktadır.

Okul ortamında çocukların katılım haklarının gerçekleşmesi, demokratik eğitim ilkesinin yaşama geçirilmesi ve eğitim ve öğretim sürecinde kullanılan yöntem ve tekniklerin öğrenci merkezli olması ile sağlanabilir. Demokratik eğitim, Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 11. maddesinde Türk Millî Eğitiminin temel ilkeleri arasında düzenlenmiştir. Ancak eğitimin demokratik olması, öğretmenlerin demokratik tutumu ve davranışları kazanmış olmaları yanında, öğretim etkinliklerinde kullanılan yöntem ve tekniklerin de, çocukların katılım haklarını kullanmalarına fırsat verecek içerikte olmasına bağlıdır. Okullar, öğrencilerin demokrasiyi yaşayarak öğrendikleri yerler olmalıdır. Okullarda demokrasinin kuralları işlemediği sürece orada demokrasi öğretilemez. Bu da ancak, öğrencinin kendi eğitimi ile ilgili konularda alınan kararlara katılımıyla mümkündür (Akyüz, 2001). Okullarda uygulanan disiplin, çocuğun saygınlığına özen göstermelidir. Verilen eğitim, çocuğu bir anlayış, barış ve hoşgörü ortamında yaşama hazırlamalıdır (Müftü, 2001).

YÖRET Vakfı ve İstanbul Barosu Çocuk Hakları Komisyonu işbirliği ile, İstanbul İli, Anadolu yakasındaki ilçelerin Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilk ve orta öğretim kurumlarında görevli eğitimcilerin "Çocuk Hakları"na ilgisini belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü kanalı ile Anadolu bölgesinde, Maltepe, Kartal, Ümraniye, Üsküdar ilçelerinde bulunan 71 ilk ve ortaöğretim kurumunda görevli toplam 804 eğitimciye ulaşılmıştır. Cevap veren idarecilerin % 50'si, öğretmenlerin % 60'ı, Rehber Danışmanların ise % 30'u Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni okumadıklarını belirtmişlerdir. Rehber danışmanlar çocukların uğradığı "fiziksel istismarı" % 98 oranla ilk sırada belirtirken, bu oran idarecilerde % 25, öğretmenlerde % 32 olarak belirtilmektedir. Benzer şekilde, rehber danışmanlar çocukların uğradığı "duygusal istismarı" % 86 ile ikinci sırada belirtirken, bu oran idarecilerde % 50, öğretmenlerde % 59 olarak belirtilmektedir. Verilen cevaplar çocuk ihmali ve istismarı kavramlarının meslek gruplarına göre farklı şekilde yorumlandığına işaret etmektedir (Türkmen, 1997).

İŖi ocuk eğitimi olan eğitimcilerin, çocukların yararını gözetmek ve çocuklara daha faydalı olabilmek için çocukla ilgili her türlü bilgiden ve durumdan haberdar olmaları gereklidir. Eğitimcilerin yarısı, ocuk Hakları Sözleşmesi'ni bilmemektedir. Bu durum, sözleşmenin maddelerini uygulamada ve sözleşmeyi topluma duyurmada etkili görev yapacak retmenlerden yararlanılmadığını göstermektedir.

1.2. Okul Güvenliğinin Kapsamı ve Boyutları

Okul güvenliği, çocuğun yada diğer okul personelinin okula gitmek amacıyla evinden ayrılması anından başlayarak tekrar evine gelinceye kadar geçen tüm aşamaları içerir. Ev ile okul arasındaki güvenlik, özellikle taşımalı eğitim yapılan okullar için daha büyük önem arz etmektedir. Okul güvenliği mekan açısından ele alınırsa (Işık, 2004);

1. “Okul ile ev arasındaki güvenlik,
2. Okul içinde güvenlik,
3. Sınıfta güvenlik olmak üzere üç temel alandaki güvenliği kapsamaktadır”.

Okul güvenliğinin boyutları, güvenliğin alanı ile ilgili boyutlar olarak ele alınabilir.

1. “Arkadaşlarından gelecek şiddet olaylarına karşı güvenlik,
2. retmenlerin fiziksel şiddetine maruz kalma konusunda güvenlik,
3. Tabii afetlere karşı güvenlik,
4. Sağlık ve temizliğe ilişkin güvenlik,
5. Cinsel istismara karşı güvenlik,
6. Psikolojik ve duygusal güvenlik,
7. Etnik ve siyasi görüş konularındaki güvenlik”.

1.3. Okul Güvenliğine İlişkin Temel Sorunlar

Vandalizm (bilerek ve isteyerek, kişiye yada kamuya ait bir mala, araca yada ürüne zarar verme eylemi), hakları ihlal etme, uyuşturucu ticareti, kalabalık denetimi, araç trafiği ve yangın veya fırtınalar gibi acil durumlar, bir okul güvenlik sistemini ortadan kaldıracabilecek yada en aza indirebilecek sorun türleri olarak sıralandırılabilir. Bir nleyici program ile bu sorunların meydana getirdiği zararlar engellenebilir ve böylece öğrenim ortamı iyileştirilebilir. 1960'ların sonunda New York'ta 4 yıllık bir dönemde, okullarda vandalizmin % 38 oranında arttığı beyan edilmiştir. Okullarda diğer suçlara yönelik oranlar şu şekilde tespit edilmiştir: retmenlere saldırıların oranı % 7.1,

öğrenci olmayanların okullarda işlediği suçların oranı % 2.6, uyuşturucu madde oranı % 1.06 ve okullardaki soygunların oranı % 306 miktarında arttığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda Vandalizm sonucu okullara verilen zararların onarım maliyet miktarları oldukça şaşırtıcıdır. Örneğin, New York kent okullarında vandalizm sonucu meydana gelen hasarın onarımı için 1.219.212 dolar ve kırık camların yenilenmesi için de 1.218.260 dolar harcanmıştır. Eğitimciler için bu sayıların anlamı, önleyici önlemlerin başlatılması gerektiğini ifade etmelidir. Okul güvenliği, Vandalizm ve suçun önlenmesinden ziyade eğitim programlarının ekili bir şekilde uygulanmasına yardımcı ortamları sağlamada da okul yöneticilerine yardım etmektedir (Walker, 1976).

Amerika'da çete ile bağlantılı bir çok olay tespit edilmiştir. Çetelerin sayısı, 1960 yılında 50 iken, 1992'de bu sayı 769'a yükselmiştir. Ball ve Decker'in 1996'da yaptığı araştırmada, yaklaşık olarak 600.000 suç işleyen, üye sayısı yarım milyonu geçen 16.000'den fazla çetenin var olduğu şeklinde çıkan sonuçlar, çetelerin sayısının her geçen gün hızla artmakta olduğunu göstermektedir. Bu durum, gençlerin çetelere katılarak suç işleme oranlarının yükseleceği tehlikesini getirmektedir. Huff tarafından Denver Cleveland ve Güney Florida'da yapılan bir araştırmada (1996), çete üyelerinin yapmış olduğu suç oranının çete dışı suçlara karışan gençlerin sayısından oldukça fazla olduğu sonucu bu tehlikenin varlığını ispatlar niteliktedir. Ayrıca Huff araştırmasında, 187 çete üyesi ile görüşmelerinden elde ettiği verileri şu şekilde bildirmiştir; Çete üyelerinin yarıdan fazlası öğretmenlere ve %70'i ise öğrencilere saldırdıklarını kabul etmiştir. %80'den fazlası çetelerin okula silah götürdüklerini ve yaklaşık %80'i de okulda bıçak taşıdıklarını belirtmiştir. %60'dan fazlası ise çete üyelerinin okulda uyuşturucu sattıklarını kabul etmiştir. Okullarda meydana gelen çete bağlantılı suç ve şiddetin önemli sonuçları karşısında, okul yöneticilerinin şiddeti azaltan ve okul güvenliğini arttıran yeni önlemler almaları kaçınılmazdır (Huff ve Trump, 1996).

Amerika'da ülke genelinde kent okullarında öğretmenlere yapılan saldırıların artan sayısı alarm vermektedir. New York'ta 1971 yılında öğretmenlere yapılan saldırılar 285 olarak bildirilirken, 1973 yılında bu rakam 541 olarak bildirilmiştir. Detroit'te her ay öğretmenlere yapılan saldırıların ortalaması 25'tir. Bir çok öğretmen öğrencilerinden korkmakta ve dolayısıyla öğrenci davranışını denetlemek için uygun disiplin önlemlerini uygulayamamaktadır. Diğer yandan, bir çok okul sistemi, en ciddi güvenlik sorunlarının öğrenciler ve öğretmenlere yapılan saldırılar yerine okul binalarına ve araç-gereçlere yapılan hasarlar olarak ifade etmektedir. Okul güvenliğini tehlikeye sokan bir

çok olay, okula izinsiz girenler, okuldan uzaklaştırılmış öğrencilerin geri gelmesiyle ve okula devam etmeyen gençlerden kaynaklandığı ileri sürülmektedir (Ertukel, 1974).

Okul yöneticileri için bir numaralı okul güvenlik sorunu, okulda işi olmayan kişilerin okuldan çıkarılması sorunudur. Her ne zaman öğrenci olmayanlar okullarda ise, öğrenim ortamı zarar görür ve suç olayları meydana gelir. 1964'te, New York'ta, 110 kent okul bölgesinde öğrenci olmayanların işledikleri suç miktarı 142 olarak bildirilmiştir. Aynı okullarda 1968'te aynı nitelikte bildirilen suç olayı 3894'tür. Bu durum, öğrenci olmayan kişilerin okullarda bulunmasının okul varlığına zarar verdiğinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Öğrenci olmayan kişilerin okul yerleşkesinde bulunması aynı zamanda okullarda uyuşturucu ticaretinin yapılmasına da sebebiyet verdiği düşünülmektedir (Walker, 1976).

Her okulda; yangınlar, bombalar ve sert hava gibi acil durumlar için eylem planlarının olması gerekir. Bu acil durum olayları için doğru bir şekilde ve doğru zamanda önlem alınmazsa, öğrenciler ve öğretim personelinin yaralanmaları yada ölümü ile sonuçlanabilir. Her bir acil durum için bir plan gerekir ve bu planların uygulanmasına yönelik eğitimler ve öğrenciler eğitilerek, planların tatbikatları yapılmalıdır. 1975'te Mississippi Pike County'deki okulları etkileyen tornado fırtınasından sonra Kuzey Pike Birleştirilmiş Okul yetkilileri sert hava planını oluşturarak, hava dairesinin tavsiye ettiği şekilde güvenlik için öğrencileri iç hollere almayı içeren bir uygulama ile ciddi hava tatbikatları yapmışlardır. Kuzey Pike İlkokulu doğrudan tornadoya maruz kalınca okul harap oldu. Daha önce yapılan eylem planları fırtına anında da uygulandığı için okulun harap olmasına rağmen öğrencilerde ve okul personelinde yaralanma olayları asgari düzeyde olmuştur. Bu durum eylem planlarının oluşturulmasının ne kadar önemli olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir (Walker, 1976).

1.3.1. Okul Güvenliğini Tehdit Eden Unsurlar

Okul güvenliğini tehdit eden risk alanları şu şekilde sınıflandırılabilir (Walker ve Walker, 2000):

1. Okulun mimari tasarımı: Büyük bir hızla inşa edilen yeni okulların yapımında, okulda suç ve şiddet olasılığını azaltan aşırı kalabalık ve yığılmaları engelleyen, çok dar olan yada tasarlandıkları işlevlere yeterince hizmet etmeyen okul alanlarından kaynaklanan gereksiz öğrenci çatışmalarına neden olan fiziksel

özellikler dikkate alınmalıdır. Bu özellikler planlama aşamasında dikkate alındığında, okullar mimari olarak çok daha güvenli hale getirilebilir. Mevcut okulların güvenliği ise geriye dönüş mimari uyarılama ile artırılabilir. Ayrıca, okulların, tasarlandıkları öğrenci sayısına sahip olması, şiddet olaylarının da az olmasını sağlar.

2. Okulun yönetim uygulamaları: Bir okulun güvenliği, okulun nasıl yönetildiğine bağlı olabilir. Eğitim yönetimi yönünden etkin okullar, daha güvenlidir. Okullarda olumlu ortamların sağlanması, öğrenciler arasındaki şiddet davranışlarını azaltır. Okul yöneticileri, okullarda olumlu ortamların oluşturulması için okul güvenlik önlemlerine ilişkin teknolojiden yararlanmalıdır. Yöneticiler, gelişmiş güvenlik sistemleri örneğin, el metal detektörleri, video gözetimi ve izleme sistemleri, binaya giriş ve çıkışlarını denetleme sistemlerinden yararlanabilir. Ayrıca, okul yöneticileri, sorunlu gençleri belirlemek ve okulları daha güvenli ve şiddetsiz yapmak için erken uyarı/zamanında müdahale rehberini uygulamaları gerekir. Bu rehber, sorunlu gençlerin erken profilinin belirlenmesi ve okullar, öğrenciler, aileler, topluluklar ve akranlarının onların sorunlarını önleme ve ihtiyaçlarını karşılamada oynayabilecekleri rol için kapsamlı esas ve tavsiyeleri içerir. Güncel okul güvenliği sorununu ele almak için bu rehber önemlidir.
3. Okul çevresi ve toplum: Okullar, güvenlik açısından içinde kurulu oldukları çevrelerden etkilenir. Şiddetin egemen olduğu çevreler içinden geçmek zorunda olan öğrenciler için okula gidiş-dönüş güvenliğinin sağlanması, okul personeli, aileler ve toplumun ortak sorunluluğundadır. Okulda yaşanan şiddet, okul yerleşkesini güvensizleştirir fakat bu bir toplum sorunudur ve bu sorun okullar tarafından tek başına çözülemez. Çözüm için toplumun bir çok kesiminin işbirliği ve ortak oluşturulan planları gerekmektedir.
4. Okula kayıtlı öğrencilerin davranış özellikleri ve geçmişleri: Bu durum, okulların güvenlik düzeyini artırmada doğrudan etkiye sahiptir. Okulları oluşturan öğrencilerin tutumları, inançları ve temsili olmayan davranış eğilimleri ile okul güvenliği ilişkilidir. Bu etkenlerden kaynaklanabilecek risklerin çoğu, okullar, aileler ve toplum tarafından gençlerin iyi davranışlar gösterme yeteneklerini artırmaya yönelik olumlu davranış seçenekleri hazırlanmalıdır.

Okullar, tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını ele alabilen müdahale yöntemlerini düzeleme ve uygulama için ideal ortamlardır. Okullardaki öğrenciler üç gruba ayrılan farklı risk derecelerinde bulunur. Bunlar, risk altında olmayan ve normal olarak gelişen, hafif-orta risk derecelerine sahip ve ciddi biçimde riskte olan öğrencilerdir. Bu üç grubun ihtiyaçlarını el almak için farklı müdahale yaklaşımları bulunur. Bu üç grupta bulunan öğrencilerin oranları okullara göre farklılıklar gösterir. Genellikle, %80-85'i risk altında olmayan, %10-15'i hafif-orta risk grubunda ve %3-7 ciddi biçimde risk altında olan öğrenciler grubundadır. Tablo 1'de bu üç gruba yönelik uygulanması gereken müdahaleler gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrenci Grupları ve Müdahale Yöntemleri

Öğrenci Grupları	Müdahale Yöntemleri
Hedeflenmiş/Yoğun Grup (Yüksek riskli öğrenciler %3-5)	Yoğun sosyal beceriler öğretimi
	Birey davranış yönetimi planları
	Ailenin eğitimi ve işbirliği
	Çok kurumlu işbirliği (Çevreleyen-örtüşen)
Seçilmiş Grup (Hafif-orta riskli öğrenciler %10-15)	Yoğun sosyal beceriler öğretimi
	Öz-denetim programları
	Yetişkin rehberliği (bildirme)
	Artan eğitim desteği
Evrensel Grup (Risk altında olmayan öğrenciler %80-85)	Sosyal beceriler öğretimi
	Olumlu disiplin
	Okul davranış beklentisinin öğretilmesi
	Etkin denetim ve izleme
	Olumlu güçlendirme sistemleri
	Kesin, adil ve düzeltici disiplin

Kaynak: (Walker ve Walker, 2000;54).

Risk faktörlerini önlemek için erken müdahale önemlidir. Çocuğun hayatında olabildiğince erken olması gereken müdahale yaklaşımına, çocuğun üzerinde en büyük etkiye sahip sosyal etmenleri yani ailesi, bakıcısı, öğretmenleri ve akranlarının da katılması gerekmektedir. Okula dayalı bu müdahale yaklaşımlarına sosyal hizmet kurumları da katılırsa, okullar daha güvenli, daha etkin ve daha olumlu ortamları tüm öğrencilerine sunabilir (Walker and Walker, 2000).

1.3.2. Okul Düzensizlik Sorunu

Okul düzensizlik ölçüleri şu şekildedir; öğrenci, öğretmen ve yöneticinin düzensizlik algılamaları, polise bildirilen okula bağlı olaylar, düzensizliğe karşı okul güvenlik müdahaleleri, öğrenci ve öğretmenin kendi bildirdiği mağduriyet olayları, öğrencilerin korku ve kaçınma davranışları ile öğrencilerin çeşitli hatalı davranış ölçüleridir (Welsh, 2003).

1.3.2.1. Okul Düzensizliğinde Kişisel Göstergeler

Sosyal denetim kuramcılarına göre suçluluk; aile ve okul gibi kurumlar aracılığıyla değerlerin iyi yansıtılmadığı zaman ve etkin sosyal ile kültürel kısıtlamaların zayıflamasından doğar. Toplumsal bağlılık, etkin denetimler ve kısıtlamaların öğrenildiği düzenektir. Hirschi (1964)'e göre sosyal bağlılık öğeleri; (a) geleneksel gayelere bağlılık veya kendini geleneksel davranışlara bağlama, (b) toplum yanlısı başkalarına bağlılık yani kişinin başkalarının beklentilerine ve görüşlerine gösterdiği özen ölçüsü, (c) geleneksel çalışmalara katılım yani suç faaliyetlerine karşı yapılan çalışmalara katılma, (d) geleneksel kurallara inanç yani gençlerin geleneksel değerlere bağlandıkları yada bağlanmadıklarını gösteren ahlak geçerliliğinin derecesi şeklindedir. Okullar, sosyal bağlanma için merkezi yerlerdir. Yetersiz akademik veya kişiler arası yeteneklere sahip olan bireyler okulda başarısız oldukları için okula karşı yabancılaşırlar. Onlar için sosyal olarak karşılıklı etkileşim ödüllendirici değildir. Bu yüzden bu öğrenciler, okula ve eğitim hedeflerine bağlı olmazlar. Geleneksel sosyal faaliyetlere katılmazlar ve geleneksel kurallara inanmazlar. Bağlanma ile suçluluk arasında ilişki söz konusu olduğu için okula bağlı olmayan öğrenciler suç işlemeye daha fazla meyillidirler. Denetim kuramına göre, okul gibi temel sosyalleşme kurumları ile iyi bütünleşmiş ve bağlanmış bireylerin geleneksel standartlardan sapmaları daha az ve okul kurallarına uyma ve cezayı önlemeleri daha fazla olabilir. Okula daha fazla çaba

harcayanlar, geleneksel hedeflere daha bağılı ve okul ortamının taleplerine karşı daha fazla özendirilmiş olabilirler. Geleneksel kurallara inananlar, okul kurallarının güvenli öğrenim ortamını korumak için olduğunu kavradıklarından dolayı, okul kurallarının geçerliliğine inanarak kurallara uyarlar. Ayrıca, olumlu akran arkadaşlıklarına sahip olanlar geleneksel faaliyetlere daha fazla katılacaklarından dolayı, suç eylemlerine katılmaları daha az olacaktır. Diğer kişisel göstergeler, yaş, ırk ve cinsiyettir. Öğrencilerin yaşı yükseldikçe hem küçük hem de ciddi suç eylemlerine karışma olasılıkları daha yüksektir. Irkın etkileri çok açık değildir. Ancak azınlıkların polis kayıtları daha fazladır. Cinsiyet farkında ise, erkeklere kıyasla kızların suç işleme ortalamaları daha düşüktür (Welsh, 2003; Welsh, 2000).

1.3.2.2. Okul Düzensizliğinde Kurumsal Göstergeler

Kişisel özellikler gibi, okullarda kendi özel kişiliklerine ve ortamlara sahiptirler. Okul ortamı kuramlarına göre, okulların kendine özgü kurumsal ortamı içinde eğitim verilir. Çoğu uzmana göre okul kültürü, okul ortamının özelliğini belirlemede esastır. Okul kültürü, öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler arasında iç etkileşimin tarzını karakterize eden yazılmamış inançlar, değerler ve tutumları içerir. Okul kültürü, nelerin uygun olduğu veya nasıl yapılması gerektiği hakkında iletişim örnekleri ve standartları, rol ilişkileri ve görev algılamaları, etki ve uyma şekilleri, ödüller ve yaptırımlar gibi etmenleri içerir. Ulusal Eğitim Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen Güvenli Okul Araştırmasına göre (1978), okul yönetimi ve politikalarında meydana gelen değişimler okuldaki bireyler arasında mağduriyet oranlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Düzensizlik düzeyleri düşük olan okullarda, okul politikaları; okul disiplininin daha sistemli hale getirilmesi, kuralların uygulanmasında keyfi durumların azaltılması, öğrencilerin okula yabancılaşmasının azaltılması, okuldaki ödül sisteminin ve eğitim programlarının iyileştirilmesini gerçekleştirme yönündedir. Aynı zamanda okul geliştirme programlarına öğretmenlerin, öğrencilerin, ailelerin ve toplum bireylerinin de katılması okullardaki düzensizlik düzeylerini düşürmektedir. Güvenli Okul Araştırmasının verilerinde ortaya çıkan sonuçlara göre; okul kurallarının açık ve adil olmadığı, kuralların tutarsız uygulandığı, öğrenci davranışlarına karşı belirsiz veya dolaylı karşılıklar verilmesi (ör. yanlış hareketlere karşı öğrenciye düşük not verilmesi), öğretmen ve yöneticilerin kuralları bilmediği yada öğrenci kabahatlerine yönelik öğretmen ve yöneticilerin ortak karşılıklar vermediği, öğrenciler tarafından yapılan

kabahatlerin ihmal edildiği ve öğrencilerin okul kurallarının haklılığına inanmadıkları okullar, en kötü disipline sahip okullar olarak belirtilmiştir (Welsh, 2003; Welsh, 2000).

1.3.3. Okulda Suç Korkusu

Öğrencilerin küçük bir oranı mağduriyetlerini bildirmelerine karşın, kurban olma korkuları daha fazladır. Nolin ve arkadaşlarının yapmış oldukları bir araştırmaya göre (1995), okulda yada okula gidiş-dönüş yolunda, öğrencilerin %25'i zorbalık, fiziksel saldırı ve soygun korkusu bildirmiştir. Oysa, sadece %12'si zorbalık ve sadece %4'ü fiziksel saldırıya maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Bu durum, düşmanlık ve okula yabancılaşma duyguları hisseden öğrencilerin, şiddet ve bir suçla karşılaşmaktan daha çok korku duygusu geliştirmelerine meyledecekleri ile açıklanabilir. Bu mağdur olma korkusu, öğrencilerin sosyal bütünleşme ve okul çalışmalarına katılım eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Schreck ve arkadaşları tarafından (2002), güçlü sosyal bağlıkların gerçekten mağdur olma korkusunu önlediği tespit edilmiştir. Ayrıca, Gottfredson ve Gottfredson (1985) tarafından, açık, adil olmayan ve uyulması zorlanan kurallara sahip olan okullarda daha yaygın suç ve düzensizlik sorunlarının ortaya çıktığı saptanmıştır. Okullarda kuralların yetersiz uygulanması sonucunda ise, öğrencilerin daha fazla mağdur olma korkusu hissettikleri tespit edilmiştir (Miller ve diğ., 2005).

Schreck ve Miller (2003), toplum ve okul düzensizliğine yönelik öğrenci özellikleri, okul güvenlik yöntemleri ve öğrencilerin suç korkusu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Ortaya çıkan sonuç, bayanlar, azınlıklar ve yakınında suçlu akranları olan öğrenciler en fazla suç korkusunu bildirmişleridir. Okulda suç korkusunun diğer önemli habercileri, öğrencilerin önceden mağdur olmaları, okula yönelik yabancılaşma ve okul çetelerinin varlığı olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, okuldaki güvenlik önlemlerinin varlığı (örneğin, metal detektörler, kilitli kapılar, gözetilen koridorlar) öğrencilerin suç korku olasılığını arttırdığı sonucu da ortaya çıkmıştır. Okul güvenliğine yönelik alınan aşırı önlemler doğrudan yada dolaylı olarak, okulda gerçekten bir suç eyleminin varlığına öğrencilerin inanmalarına neden olmasından ötürü bu durum öğrencilere, mağdur olma tehlikesinin gerçekte olduğundan daha büyük olduğunu düşündürür (Miller ve diğ., 2005).

Öğrencilerin suç korkusunu yatıştırmada en büyük başarıyı arayan programlar, çok yönlü sorun çözme yaklaşımından yararlanmaktadır. Örneğin, bu yaklaşımdan yararlanılarak hazırlanmış Charlotte Okul Güvenlik Programı öğrencilerin, okullarda suçluluk ve düzensizliği azaltmak için paylaşılan sorumluluğu üstlenmede öğretmenler

ve polis memurlarına katıldıkları ortamı yaratabilecek şekilde tasarlanmıştır. Bu paylaşılan sorumluluk yanında, Chaolotte programında, öğrencilerin sosyal gelişim yetkinlik becerilerini ve uygun davranış normlarının geliştirilmesini vurgulanmıştır. Böyle kapsamlı bir yaklaşım ile hazırlanan bu programa katılan öğrenciler tarafından, önemli ölçüde korku düzeylerinin düştüğü bildirilmiştir (Miller ve diğ., 2005).

1.4. Güvenli Okullar Oluşturma

Son verilere göre Amerika Eğitim Departmanı ve Adalet Sistemi okullardaki suç ve şiddet oranının %90 olduğunu ifade etmiştir. Öğrenme ve öğretim ortamlarında, şiddet ve şiddet olayları öğrenciler ve eğitim çalışanları için yaralanma ve ölümlerle sonuçlanan kazalara maruz kalma açısından ciddi bir risk teşkil etmektedir. Şiddet olaylarının eğitim ortamlarında azaltılması büyük önem arz etmektedir. Eğitim değerlendirme servisi tarafından yapılan araştırmada, güvenli okullardaki öğrencilerin başarılarının güvensiz okullardaki öğrencilere göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Güvenli okullar oluşturmada Ulusal Eğitim Kurumu (National Education Association NEA) ve bu kuruma bağlı şirketler uzun zamandır güvenli okul planlarını geliştirme ve gerçekleştirme çalışmalarında bulunmuşlardır. Okul güvenliği ile ilgili bir çok güvenli okul programları uygulanmıştır. Bu programlar çerçevesinde okullarda metal detektörler, televizyon kameraları, güvelik şifrelerinin kullanılmasının yanı sıra öğrencilerin sırt çantalarının okula alınmaması gibi bir çok güvenlik önlemleri uygulandığı halde bu önlemlerle başarı elde edilememiştir. Bu durumda akla gelen, “Güvenli okul programları nasıl oluşturulabilir?” sorusuna karşılık NEA, bir model organize etmiştir. Bu model;

“Güvenli Okullar = Güvenli Toplumlar + Güvenli Aileler” şeklindedir. Güvenli okulların oluşması için toplumlar ve ailelerinde güvenli olması gerekir. Suç ve şiddetin okullarda olmasına rağmen problemin asıl kaynağı toplumların ve ailelerin öğrencilerin davranışlarını nasıl teşvik ettiği (Hernandez, 1999).

Güvenli bir okul yaratmak için ilk aşamada hem okul içinde hem de okul dışında meydana gelen değişikliklerin izlenerek, okul güvenliğine yönelik tehditler belirlenmelidir. Bu tehditler, güvenlik ve ortam sorunlarından kaynaklanmaktadır. Okul güvenlik sorunlarının belirlenmesinden sonra, olası çözümleri değerlendirme ve bir uygulama planı oluşturma aşamaları yer almaktadır. Okulun güvenliğini tehdit eden sorunların belirlenmesi, bu sorunları hafifletmek için hedeflerin belirlenmesi, bu

hedefleri gerçekleştirmek için stratejilerin belirlenmesi ve bu stratejilerin nasıl uygulanacağını kararlaştırılması ile bir uygulama planı hazırlanabilir. Uygulama planının gerçekleştirilmesi için gerekli araçlar ve destekleyici bilgiler belirlenir. Okullar, olaylara karşılık vermede ve nasıl yönetileceklerini bilmeye hazır olmalıdırlar. Olay yönetimi konusunda öğrenciler, öğretmenler, okul personeli, aileler ve toplum üyeleri bilgilendirilmelidir. Okul yöneticileri, güvenli öğrenim ortamı yaratırken, etkilenen çevreler ile sürekli bir iletişim içinde olmalıdırlar. Öğrenciler, sorunlar hakkında bir şeylerin yapıldığını bilmek ve bu sürece katılmak isterler. Ailelerde çocuklarının güvende olmasını isterler. Öğrenciler gibi okul personeli de hem değerlendirme hem de okul güvenliğini iyileştirme uygulamalarında görüşlerinin dikkate alınmasını isterler. Okul yöneticileri etkin bir iletişimle herkesin isteklerine cevap verebilir. Etkin bir iletişim ile; okulun güvenliğini değerlendirme ve işleyebilen bir güvenlik planını uygulamak için gerekli destek oluşturulur, sorunlar ve olası çözüm önerilerine ilişkin bilgi toplamaya yardım eder, öğrenciler, okul personeli, aileler ve toplum üyeleri güvenli okul yaratma sürecine yatırım yaparak, planlanan hedeflere ulaşılmasında yardımcı olurlar (Buckner ve Flanary, 1996).

1.4.1. Okul Güvenlik Stratejileri

1. Politikalar ve yöntemler: Her okul bölgesi güvenlik konularında sağlam politika temeli oluşturmalıdır. Politikalar; okul ve okulun bulunduğu bölgede güvenlik bilincini oluşturma, silah taşınmasını yasaklama, işlenen suçların ve ciddi olayların bildirilmesini sağlama, okula gelen ziyaretçilere yönelik uygun yöntemleri tanımlama, öğrencilerin çete bağlantılı davranışlarda bulunmamasını sağlama, uyuşturucu kullanımı ve satışlarını yasaklama şeklinde oluşturulmalıdır. Belirlenen politikalar çerçevesinde uygun yöntemler seçilerek uygulama yapılmalıdır.
2. Dengeli programlama: Okul güvenlik programları sınırlı güvenlik seçeneklerine odaklandıkları için dengesiz olur. Örneğin, okulların güvenlik önlemi için sadece metal detektörleri kullanması gibi. Etkin bir program, uygulama, müdahale ve önleme stratejileri birleşiminden oluşmalıdır.
3. Disiplin: Okul düzeni için disiplin şarttır. Disiplin, eğitim ortamında, adil ve tutarlı bir şekilde uygulandığı sürece, öğrenciler okul personeline saygı duyacaklardır. Bu da okul personelinin mağdur olma riskini azaltabilir.

4. Uzman güvenlik hizmetleri: Güvenlik siteminin artması gereken okullarda, uzman güvenlik hizmetleri, bina içi güvenlik uzmanları yada dışarıdan okul güvenlik danışmanı ile gerçekleştirilmelidir. Uzman güvenlik hizmetleri, hukuki olayların soruşturulması, okul kurallarının ciddi ihlali, fiziksel yaralanma ve mülk hasarının önlenmesi konusunda kriz hazırlık esaslarının saptanmasını gerçekleştirerek, okul personeli, aileler ve öğrenciler için güvenlik bağlantılı eğitim vermede sorumludurlar.
5. Müdahale ve önleme: Tüm okullar şiddeti önlemek için okul güvenliğine ilişkin eğitim programları başlatmalıdır. Müdahale kaynakları, danışmanlık, kriz planı, akran mahkemeleri ve çatışma aracılık programlarını içermelidir.
6. Personelin geliştirilmesi: Okul görevlilerin çoğu çete, uyuşturucu, silah, genç şiddeti ve okul güvenliği ile ilgili konulardan yoksundur. Hizmet içi eğitim kursları ile personel bu konularda bilinçlendirilmelidir.
7. Bağlantılar: Okul güvenlik girişimlerinin etkin olması için okullar, güvenlik programlarını, toplum temsilcileri, yasama organları ve kent yönetimi ile sürekli bağlantılı olmalıdırlar (Huff ve Trump, 1996; 500).

1.4.2. Okul Güvenlik Planı

Okulların muhakkak yazılı bir okul güvenlik planına sahip olmaları gerekmektedir. Bazı okul yöneticileri, okulun güvenli olmadığını çağrıştıracak olan bu resmi güvenlik planının uygulanmasında tereddüt yaşamaktadır. Oysa, yöneticilerin okulların güvenlik sorunlarını ele alan girişimlerde bulunmaları, 'okulumuzda güvenlik sorunu yaşanmayacak' iddiasından daha güven vericidir. Güvenli okulların bile güvenlik tatbikat planlarına sahip olmaları, deprem beklenmeyen bölgelerdeki okulların deprem tatbikat planlarına sahip olmaları gibidir (Walker ve Walker, 2000).

Okullardaki acil durumlar için iyi bir güvenlik planı oluşturulmalıdır. Etkili bir güvenlik planının unsurları şu şekildedir (Walker ve Walker, 2000):

1. Güvenlik planı sürekli güncellenmelidir. Tüm okul personelinin güncellenmiş plan hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Plan, herkesin katıldığı düzenli bir şekilde uygulanacak, güvenlik tatbikatlarını içermelidir. Öğretmenler, öğrenciler ve yöneticiler okulda yaşanan olaylara müdahale için açıkça tanımlanmış görevler ve eylemlere sahip olmalıdır.

2. Okulun yapısal özellikleri; düzenli ve programlı okul güvenlik denetimlerine sahip olmaya elverişli olmalıdır. Okul alanlarının tasarımı ve kullanımı, suç önlemede etkilidir. Okul yapılarında, okulda suç ve şiddet olasılığını azaltmak için değişiklikler yapılmalıdır. Okul yapılarında, pencerelerin yüksekliği, tuvaletlerin yeri ve tasarımı, okula giriş-çıkışların nasıl izlendiği ve yönetildiği, aydınlatmanın kullanımı, doğal gözetim yerleri ve bu yerleri etkileyen engeller, kilitli bölmelerin yerleri ve nasıl yönetildiği, araba park alanlarının belirlenmesi, bazı öğrenci gruplarının uygunsuz davranışlarda buldukları okul alanlarının belirlenmesi, kalabalık yerlerde birbiri ile teması giren ve büyük öğrenci gruplarının olay çıkardığı alanların belirlenmesi, okula ait öğrenciler ve diğer yetişkinlerin nasıl tanındıkları ve kimliklerinin belirlendiği durumlar için okulların fiziksel özellikleri elverişli hale getirilmelidir.
3. Öğrencilerin okula üniformalı gelmeleri gerekmektedir. Okul üniformaları, kimin okula ait olduğunu ve kimin olmadığını belirler, büyük bir silahı gizlemeyi zorlaştırır, giyim tarzlarından kaynaklanan farkları ortadan kaldırır. Aynı zamanda okul üniformaları öğrenciler arasındaki ayrımcılığı önlediği için kendilerine ayrımcılık yapıldığını hisseden öğrencilerin şiddete yönelmesini engellemektedir.
4. Okulda genel bir disiplin planı hazırlanmalıdır. Okul disiplini tutarlı ve okulda öğrencilerin adil olarak algıladığı gibi olmalıdır. Her güvenli okul planının, öğretmenler, öğrenciler, aileler ve yöneticilerin katılımına sahip olan özenle hazırlanmış okul geneli disiplin planını içermesi gerekmektedir. Planda, sınıf, kantin, oyun salonu, spor salonu ve koridorları denetleyecek şekilde açıkça belirtilmeli ve kurallar okula geneline asılmalıdır.
5. Okul yerleşkesinin dış alandan ayrılması gerekir. Okul alanlarının açık olması bir tehlike unsurudur. Hem okullara yabancıların girmesi önlenemez hem de öğrencilerin okul saatlerinde okulu terk etmeleri denetlenemez.
6. Okullarda güvenlik değerlendirmeleri yapılmalıdır. Her okul güvenliğinin yıllık değerlendirilmesi yapılabilir ve yapılmalıdır. Ayrıca, genel güvenliği artırmaya ilişkin okul tasarımının değerlendirilmesi de 5 yılda bir yapılmalıdır. Bu değerlendirmeler ile elde edilen bilgi kaynaklarının birleştirilmesi okul

güvenliğine ilişkin kapsamlı veriye sahip olunmasını sağlar. Bu durum, okul güvenlik çalışmalarının iyileştirilmesinde önemli etkiye sahiptir.

Yangın, deprem gibi doğal afetlerde yada bomba tehditlerine karşı bina boşaltma sistemi planı da eylem planlarının arasında olması gerekir. Okul binalarında yangın olasılığını azaltmak için alınması gereken önlemler şu şekilde sıralanabilir:

1. “Merdivenler, yangını dumanla sınırlamak için kapalı olmalıdır.
2. Çıkışın rahat olması için dönerli kapılar kullanılmalıdır.
3. Her bir oda iki çıkışa sahip olmalı. Bu olanaklı değilse var olan tek çıkış kapısı dışarıya doğru açılmalı ve koridorun her bir ucuna merdivenlere doğru açılmalıdır.
4. Yanıcı maddeler, alev geciktirici boya ile kaplanmalıdır.
5. Tüm yeni yapılarda püskürtücü sistemler (duman ve gazı denetlemede etkili olarak kullanılan sistemlerdir) var olmalı ve olanaklı ise mevcut yapılara da bu sistemler eklenmelidir” (Walker, 1976).

Okul güvenliğini etkileyen okul düzensizliğini iyileştirmeye yönelik, stratejilerde belirlenmiştir.

Okul düzensizliğine karşı sorun çözme stratejisi: (1) öğrenme ve okul etkinlikleri için ailenin katılımını ve desteğini oluşturma, (2) Okul personelinin gelişimini ve eğitimini artırma, (3) uyumsuz öğrenciler için yedek öğrenme merkezleri kurma, (4) öğrenci yardım programını oluşturma yani ihtiyacı olan öğrencilere ve ailelerine düzenli olarak sağlık ve sosyal hizmet kurumlarından faydalanmalarını sağlama (Welsh, 2000).

Okul düzensizliğine karşı sorun çözme stratejilerinin yanında, okullarda uygulanması gereken olumlu eylem projeleri de oluşturulmaktadır. Bu projenin öğeleri şu şekildedir: (1) öğretmenler, öğrenciler, aileler ve toplum üyelerinden oluşan takımlar tarafından okul iyileştirme programlarının hazırlanması ve uygulanması, (2) eğitim programı ve disiplin politikalarının incelenmesi ve düzeltilmesi, (3) öğrencilerde araştırma yeteneklerinin geliştirileceği ve işbirliğine dayalı öğrenim yöntemlerinin tasarlanması, (4) eğitim programı dışında genişletilmiş etkinlikler, akran danışmanlığı ve müdahale programları, (5) mesleğe dönük etkinlikler ve (6) başarısız ve şiddete meyilli öğrenciler için özel eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin genişletilmesi (Welsh, 2000).

1.4.3. Güvenlik Eğitim Programı

Okullarda, “hayat güvenli kılınabilir” ifadesi tüm öğrencilerin düşünüş tarzı olmalıdır. Güvenliği düşünme, güvenli yaşama, güvenli oynama ve daima güvenli şekilde hareket etme tutumunu öğrenciler için gerçek hale getirmenin yolları bulunmalıdır. Erkek ve kız çocuklara, özensizlik yada tek başına dikkatsizliğin kazalar ile sonuçlanacağı bilinci kazandırılmalıdır. Güvenli yaşama bilinci dikkatli bir şekilde işbirliğine dayalı planlama ve birlikte çalışma programı yardımıyla geliştirilebilir. Güvenlik programının genel hedefleri şu şekildedir (Essig, 1947):

1. “Aşağıdaki uygulamalar ile kazaları önleme ve hayat kurtarma
  - a) bu amaçlarla ilişkili tutumlar geliştirme
  - b) yardımcı bilgileri belirleme,
  - c) kendini ve başkalarını korumada yardım edecek alışkanlıklar ve beceriler geliştirme
2. Etkin yurttaşlık aracı olarak bu etmenleri kendisi için önemli olan disiplin şeklinde birleştirmek”.

Güvenlik eğitimi programı okul yöneticisinin bakış açısına bağlı bir programdır. Okul yöneticisi, uzun dönemli ciddi sorun-güvenlik üzerine artan vurgu ihtiyacına kendi sorumluluğunu kabul etmelidir. Kendi sorumluluğunu kabul eden okul yöneticisi, programın kapsamını belirlemelidir. Bu kapsama okul çevresi ve toplumda dahil edilmelidir. Öğretim materyalleri, merdivenler, dükkanlar, oyun salonları, cadde geçitlerinin kullanımı ve öğrencilerin buldukları tüm ortamlarda kapsamın içindedir. Güvenlik eğitimi programının doğru işlemesi okul yöneticisinin iyi işleyen organizasyonu ile mümkündür. Bu organizasyonda, öğretmenler, öğrenciler ve normal yurttaşlardan oluşan güvenlik kurulunu da içerecektir (Essig, 1947).

Güvenlik eğitimi programının düzenlenmesine, okulda ve civarında meydana gelmiş kazaların raporları ve kaza tehlikelerinin kapsamlı araştırılması ile başlamalıdır. Böyle bir araştırma, güvenlik eğitimi ihtiyacını gösterir. Elde edilmesi gereken bilgilerin çoğu güvenlik eğitimine gerçekten ilgi duyan öğretmenlerin yardım ettiği ve yönlendirdiği öğrencilerce derlenmelidir. Aynı zamanda, bilgiler toplanırken, itfaiyeci, polis, trafik memuru, ulusal ve bölgesel güvenlik kurulu çalışanlarından da yardım alınabilir. Okulda ve çevresinde meydana gelen kazaların öğrencilere duyurulması da güvenlik programının gerekli bir parçasıdır. Okul gazetesi, toplantı programları, filmler ve afişler başta görsel yardım malzemeleri gibi araçların kullanımı ve yerel gazete aracılığı ile

topluma iletilmesi kazaların duyurulmasında önemli rol oynar. Bu şekilde kazaların duyurulması ile öğrencilerin kendi güvenliklerine ilgilerinin artması sağlanır. Güvenlik eğitimi için gerekli bilgiler toplandıktan sonra, okul yöneticisi okulda, ilgili öğretmenler, öğrenciler, güvenlikle ilgilenen birkaç yurttaş ve işi güvenliği sağlama olan kurumları temsil eden birkaç kişiden oluşturulan güvenlik kurulunu atar. Belirli idari ve danışma görevleri okul yönetimince bu kurula devredilir. Öğretim birimlerinin düzen ve yerleştirilmesini belirlemek gerekli olduğundan, bu grup bu kararları almak için devredilmiş yetkiye sahip olmalıdır. Güvenlik kurulu oluşturulmaz, görüşülecek konu gündemi grup çalışması ile kararlaştırılır. Kararlaştırılan sorunun çözümü için aşağıdaki yollardan biri uygulanabilir. Bunlar (Essig, 1947);

1. “Güvenliği bir çok farklı konu ve çalışmalar ile ilişkilendirmek ve bütünleştirmek.
2. Güvenlik eğitimi programı ile ilgili gerekli materyallerin bütün konuları içeren ayrı bir konu olarak öğretilmesi.
3. Tüm güvenlik konularını öğretmek için ayrı bir konunun oluşturulması.
4. Güvenlik eğitimi programı öğrenci düzenlemeleri ve çeşitli türde özel projeler etrafında uygulanması”.

Güvenlik konularını öğretmek için en yaygın olarak uygulanan düzenleme türü güvenliğin bir çok farklı konu ve çalışma ile ilişkilendirilmesi ve birleştirilmesidir (Essig, 1947).

Güvenlik eğitimi programına çok sayıda öğrenci katılımının sağlanması önemlidir. Olabildiğince çok öğrenciye güvenlik programında rol ve görev verilmelidir. Öğrencilerde, bu hayati ve önemli rolün kendileri için güvenliği devam ettirmeleri gerektiği düşüncesi oluşmalıdır. Güvenliği sağlamada yapılacak davranışların öğrencilerde alışkanlıklara dönüşmesi için defalarca tekrarlanmalıdır. Güvenlik eğitimi programı öğrencilerin sürekli gözü önünde tutulmalıdır. Güvenlik eğitimi programının önemli parçalarından biri güvenliği sağlamada yapılması gereken işleri öğrencilerin dikkatine çeşitli yollarla sürekli getirilmesini sağlayacak şekilde düzenlenmesidir. Okullarda güvenlik kurallarını öğretmek için, sloganlar, çizimler, afişler ve öğrencilerin yaptığı okulun her tarafındaki ilan tahtalarına konulmuş tablolar kullanılarak, öğrenciler her zamankinden daha fazla kendi güvenliklerinin bilincinde kılmaya yönlendirilir. Özellikle çizimler ve afişler, tehlike yakınındaki stratejik noktalara yerleştirilmelidir (Essig, 1947).

Güvenlik kurulunun çalışmaları okul yöneticisi tarafından kontrol edilmelidir ve program değerlendirilmelidir. Program değerlendirilirken şu ölçütler dikkate alınabilir. Kazaların sayısında bir azalma oldu mu?, öğrenciler tehlikeli durumlarda ne yapmaları gerektiğini biliyor mu?, İşbirliğine dayalı planlama da bir artış var mı?, öğretmenler ve öğrenciler kaza raporlarını sakladılar mı?, okul ve toplumdaki tüm ilgili kişiler güvenliğe yönelik tehlikelerin giderilmesinde birlikte çalıştılar mı?, güvenli ortam oluşturma çabalarında öğrenciler mutlu oldular mı?, öğrenciler güvenlik bilincine sahip oldular mı? sorularına verilecek olumlu yanıtlar, güvenli eğitim programının etkinliğini gösterir. Güvenlik eğitiminin sürekli değerlendirilmesi büyüyen, gelişen ve etkin bir programın oluşmasını sağlar (Essig, 1947).

1.4.4. Okul Güvenliğinin Değerlendirilmesi

Güvenli okullar oluşturmada uygulanan okul güvenlik stratejileri, okul güvenlik planı ve güvenlik eğitim programının yani güvenlik için okullarda yapılan bütün çalışmaların değerlendirilmesi okul güvenliğinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Okul güvenliğinin değerlendirilmesinin nedenleri şu şekildedir (Stephens, 2007):

- “Öğrencilerin güvenliğini sağlamak ve akademik performansını yükseltmek.
- Güvenlik risklerini ve güvenliği yönetme ve belirlemek.
- Davalardaki sorumluluğu azaltmada yardım etmek.
- Ailelerin ve toplumun güvenini geliştirmek.
- Okul güvenliği ile ilgili öneriler geliştirmek için bakış açısı ve kritik veriler sağlamak.
- Yeni tehlikelere karşı güvenlik ihtiyaçları için krize karşılık yapılan planlara yeni aletler sağlama da okullara yardım etmek.
- Sınırlı kaynakları kullanmada okul güvenliği ve güvenlik ihtiyaçlarına öncelik tanımda yardımcı olmak.
- Okul güvenliği uygulamaları hakkında farkındalığı yükseltmek.
- Okul güvenliğinin değerlendirilmesi ve profesyonel görüşlerin alınması ile okullarda niteliği sağlamak.
- Bazı durumlarda hukukun gerektirdikleri ile değerlendirmeyi yerine getirmek”.

Bir okulun güvenlik değerlendirmesi, ortaya çıkan ve potansiyel okul güvenliği ile ilgili problemleri belirlemek için denetleme olanağını sağlayan stratejik bir değerlendirmedir.

Güvenlik aktiviteleri yerinde uygulanarak, güvenlik ve sorunlarla ilgili gözden kaçan kısımlar belirlenir. Değerlendirme sürecinde, eğitim görevi, öğrenci ve personel güvenliği, okul iklimi, okula devamlılık ve bütün kampüsün güvenliği üzerinde doğrudan etki yapan anahtar faktörler araştırılarak ortaya çıkarılmıştır. Bu faktörler (Stephens, 2007);

- “Mevcut okul güvenliği planları
- Kriz ve felaket durumlarını hafifletme planları
- Teröristlere karşı önlemler
- Binaların güvenlik şartı
- Suç ve karışıklığı önlemede çevresel düzenlemeyi kullanma
- Okul güvenliği tedbirleri, prosedürleri ve uygulamaları
- Okul disiplin uygulamaları
- Personel alınımında seçme, denetleme ve eğitim uygulamaları
- Çetelerin ve silahların bulunması, uyuşturucu ve alkolün kullanımı
- Zorba, dayak, kötü davranışlar ve diğer rahatsızlıkların yaygınlığı
- Okul iklimi (personel, öğrenci ve aileler)
- Güvenliği sağlamada okul ile hukuk arasındaki ortaklığı uygulama
- Okul güvenliği ile ilgili yeni gelişmeler, konular ve firmalar”dır.

Genel olarak bir okulun güvenlik değerlendirmesini oluşturan etmenler (Stephens, 2007);

- “Binaların denetimi
- Güvenli okul planının kapsamlı bir şekilde incelenmesi
- Mevcut olan, kriz anı ve felaketleri hafifletme planlarının incelenmesi
- Öğrenci kodlarının incelenmesi
- Öğrenci güvenliği ile ilgili bölgesel tedbirleri ile idari konular ve bu konulara uymada bölgesel kanunların incelenmesi
- Suçu önlemede çevresel düzenlemenin analizi
- Öğrenci girişi
- Bölgesel kanun yaptırımı ve idari personelle görüşmelerin yapılması
- Medyadaki aktivitelerin incelenmesi
- Okulda suç ve kargaşa olaylarının incelenmesi

- Etkili uygulamalar ve programlar için tavsiyeler” şeklindedir.

1.5. Güvenli Okullar Oluşturmada Eğitimcilerin Rolü

Güvenli okul kapsamında, çocukların sağlık ve güvenliği eğitimcilerin sorumluluğundadır. Eğitimcilerin güvenli eğitim felsefesini benimsemeleri gerekmektedir. Güvenli eğitim felsefesi, bireyin yaşadığı çevreyi bireye göre etkin bir şekilde uyarlanmasını sağlama gereğinin anlaşılmasına dayanır. Bu felsefenin eylemsel olarak uygulanması bir çok eğitimciye göre, okul ve toplumu, yaşama ve öğrenme için bir laboratuvar olarak değerlendiren bir eğitim programının sunulmasını ifade eder. Bir çok öğretmen güvenli eğitimi, eğitim programında öğrencilere kazandırarak, onları hayata olumlu bir şekilde hazırlanması olarak ele alırlar. Düzenli bir dünyada verimli yaşamak; evde, okulda, trafikte, oyun sahasında ve serbest zaman etkinliklerinde yapılan faaliyetlerde, gerekli önlemlerin alınmasını gerektirir. Bu amacın gerçekleştirilmesinde, tüm öğretmenler, öğrencilerde gerekli davranışları, alışkanlıkları, bilgi ve becerileri kazandırmak için öğrenim deneyimleri sunan bir okul programının sorumluluğunu üstlenirler (Loft, 1960).

Eğitimcilerin, okul güvenliği için öğrencilerin, kişiler arası ilişkileri yönetme ve öz-denetim yeteneklerini geliştirmelerini sağlamaları gerekir. Çünkü öğrencilerin büyük bir bölümü için en tehdit edici sorunlar kişiler arası sorunları çözme yeteneksizliğinden kaynaklanmaktadır. Öğrenciler, ailelerinden ve medyadan gördükleri olumsuz uygulamaları yansıtarak, saldırma eylemi ile karşısındaki kişiyle arasındaki farklılıkları çözeceğini düşünür. Çocukların kişiler arası ilişkilerinde zayıf olmaları, ailelerinin onlara örnek olamamasından kaynaklanır. Bu ailelerde yetişen çocuklar; olumlu okul ortamı ile karşılaştıklarında, okuldaki yetişkinler tarafından olumlu ilişkiler geliştirme konusunda öğrencilere fırsatlar sunulduğu için bu sorunun üstesinden gelebilirler. Öğrenciler okulda, başkaları ile nasıl etkin bir iletişim sağlayacağı konusunun sunulduğu ve olumlu davranışların örneklendirildiği bir öğretim ile kendilerinin de olumlu etkileşimleri uygulama fırsatına sahip olurlar. Aynı zamanda öğrencilere ve okul personeline çatışma çözümü becerilerini geliştirme eğitimlerinin de verilmesi okul güvenliği için etkin bir uygulamadır. Çatışma çözümü programları ile öğrenciler, sosyal kurallar ile donatılırlar. Bu kurallar öğrencilerin öfkelerini yeniden yönlendirme ve kendilerini saran şiddetten kurtulmalarını sağlar. Okul güvenlik çalışmalarının bir parçası olarak kullanılabilir bir diğer programda, akran arabuluculuğu ve kılavuzluk programlarıdır. Bu program, öğrencilerin kişiler arası iletişim yeteneklerini daha fazla

geliştirecek bir yöntemdir. Öğrencilerin güçlü, yetkin olma ve denetim yapma istekleri onları olumlu yada olumsuz davranışlara yönlendirebildiği için bu öğrenciler bu program kapsamında eğitilir ve daha sonra bu öğrencilerden öğrenci anlaşmazlıklarına arabuluculuk yapmaları istenir. Bu şekilde uygulanan kılavuzluk programları, verimli bir şekilde kişiler arası ilişki kurma becerilerini arttırır (Hill, 1996).

1.5.1. Güvenli Okul Oluşturmada Yöneticilerin Rolü

Okul ortamı, eğitim sonuçlarında görülmeyen fakat bu sonuçlara ulaşmayı sağlayan öğretim ve öğrenim sürecini çok fazla etkileyen bir katalizör olarak görev yapar. Okullarda güvenlik ve düzen her zaman var olmalıdır. Baskı altında olan ve sürekli korku halinde olan gençler rahat olamazlar ve başarı için gerekli tek yönlü dikkati eğitime veremezler. Öğretmenlerde kendi ve öğrencilerinin güvenlikleri hakkında endişe içerisinde olurlarsa, eğitim amaçlarına ulaşmak için gerekli olan öğretimi yapamazlar. Bu nedenle, öğrenciler, öğretmenler, okul personeli üzerinde ve okul çevresinde artan tehditler karşısında okul yöneticileri, güvenli bir öğrenim ortamı yaratmak hususunda sorumludurlar. Okul yöneticileri öğrenimin geliştiği güvenli bir eğitim ortamı yaratmak için, öğrencileri, öğretmenleri, okul personelini, aileleri ve toplumu da katarak, okulun ve toplumun gereksinimlerini karşılayan bir okul güvenlik planı oluşturmalıdır. Daha önce şiddete karşı yapılan çalışmalar, şiddeti önlemek için kapsamlı bir plan geliştirmek yerine şiddet sorunlarına karşı tepki vermek şeklinde olmuştur (Buckner ve Flanary, 1996).

Eğitim yetkililerine göre, başarılı bir güvenli eğitim programı, okul yöneticisinin ana sorumluluğundadır. Okul yöneticisinin önderliği ile etkin bir güvenlik programı, öğrencilerin devamsızlığının azalmasını ve morallerinin artmasını sağlarken, okul yönetiminde de doğru ilkelerin uygulanmasına katkıda bulunacaktır. Okul yöneticisinin güvenlik eğitimi için herkesi teşvik etmesi, öncelikle kendisinin güvenlik önlemlerinin önemine inancını ifade etmesine bağlıdır. Tüm öğretmenler ve okul çalışanları, öğrencilere verimli bir şekilde nasıl yaşanacağını öğretmede önemli role sahiptir. Eğitim programının her alanı, güvenli yaşamayı öğretmek için öğretim etkinliklerine uyarlanabilir. Güvenli eğitim ihtiyacı, öğrencilerin sağlıklı büyümesinin gerçekleştirilmesi zorunluluğundan ortaya çıkar. Güvenlik eğitimi ve sağlık eğitimi arasındaki ilişki karşılıklı olarak düşünülebilir. Sağlık eğitimi; kişisel, toplum ve dünya sağlığına ilişkin bilgi, davranış ve tutumları kazandırma amacıyla, öğrenim

deneyimlerini uygulama olarak tanımlanırken, güvenlik eğitimi; çağdaş toplumun maddi ve sağlık tehlikelerine karşı gerekli önlemleri alabilecek yaşama tarzını kazandırmaya yönelik yapılan eğitim şeklinde tanımlanır. Bu nedenle güvenlik eğitimi, tüm okulların programlarında yer alarak, etkinlikle yönetilmelidir. Güvenlik eğitiminin diğer okul dersleri ile aynı statüye sahip olması gerekmektedir. İçerik ve öğrenim deneyimleri, öğrencilerin ihtiyaçları, ilgileri ve kavrama yetenekleri ile uyumlu olmalıdır. Genelde bu ders, kazaların kapsamı ve nedenlerini, okul güvenliği ile okula ulaşımında servis güvenliğini, ev güvenliği, yangın önleme, serbest zamanlarda yapılan faaliyetlerde güvenlik, cadde, karayolu ve trafik güvenliği eğitimini içerir. Güvenlik eğitimi için belirlenen hedefler (Loft, 1960; 172):

1. “Öğrencilerin yaşadıkları toplumda can, sağlık ve maddi varlığının korunmasında etkin olmayı öğrencilere öğretme.
2. Grubun güvenliği ve başkalarının güvenliğine yönelik bireysel tutumun etkisi için bireye sorumluluk kazandırma.
3. Trafikte karşılaşılan tehlikeler ve yangın gibi acil durumlarda korunmaya yönelik güvenlik sorunlarını çözmede işbirliği içerisinde olmasını sağlama.
4. Güvenlik kuralları, düzenlemeler ve yasalara karşı saygılı olmalarını sağlama.
5. Kazaların yaygın nedenlerini ve nasıl önlenebileceklerine dair bilgi sahibi olmalarını sağlama.
6. Yaya sorumlulukları, bisiklet binışı ve otomobile binışı içeren tüm trafik durumlarına uygulanabilen bilgileri ve becerileri geliştirme.
7. Mesleki tehlikeleri en aza indirmek alınması gereken önlemleri öğretme.
8. Yaralar, boğulma, zehirlenme, kırıklar, burkulmalar ve yanıklar gibi acil sağlık sorunlarında uygulanabilecek bilgi ve becerileri geliştirme”

şeklinde belirlenmiştir.

Okul yöneticileri, öğrencilere daha güvenli bir ortam sağlamada, planlama, tasarım ve uygulama işlemlerini gerçekleştirirken, aşağıdaki esasları dikkate almaları gerekmektedir (Buckner ve Flanary, 1996);

1. “Okulunuzun güvenlik hedeflerini belirleyin. Her bir okul ve karşılaştığı sorunlar farklı olduğundan, okulunuzun ihtiyaçlarını karşılayan doğru hedeflerin belirlenmesi ve programın bu hedefler doğrultusunda hazırlanması gerekmektedir.
2. Meslektaşlarınızla fikir alışverişinde bulunun. Ancak başka okullarda işleyen bir planın sizin okulunuzda da işlemeyeceğini düşünmeyin.

3. Kapsamlı bir plan hazırlamak için öğrencileri, öğretmenleri, okul personelinin, aileleri ve toplum üyelerinin katılımını sağlamak için iletişiminizi güçlendirin.
4. Başarılı program yaratmak için, öğrenciler, öğretmenler, okul personeli, aileler ve toplum üyeleri arasında destek oluşturmalsınız. Beklenen yardımları açıkça belirtin ve etkin bir şekilde planlama sürecinde katılımcıları işe alınız. Program uygulanmasından önce, yaygın destek oluşturma, program başarısı için gereklidir.
5. Programa başladıktan sonra, programın gelişimini izleyin. Programın etkin bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını, başarılı olup olmadığını belirleyin.
6. Programı kurumsallaştırın. Programın sorumluluğu sadece birkaç kişiye verilirse, program personel değişikliğine karşı kırılgan olacaktır. Bu yüzden programa tüm ilgili taraflar katılmalıdır.
7. Toplum örgütlerinden gerekli destek ve yardımı isteyin”.

Okul güvenlik programını hazırlama ve yönetme yetkisine sahip olan okul yöneticisi, okulda güvenliğin, herkesin sorumluluğunda olduğunu ve güvenliği geliştirmek için herkese görevler düştüğünü benimsetmek amacıyla sahip olması gereken yetkinlikleri uygulamaya geçirmelidir. Bu yetkinlikler (Yost, 1960; 177-178):

1. “Tüm okul personeline, güvenlik eğitimini, eğitim programının ayrılmaz bir parçası olarak görmelerini sağlama.
2. Tüm öğretmenlerin kullanımı için eğitsel kılavuzlar hazırlama.
3. Öğrencilerin güvenlik gereksinimlerini belirleme ve işbirliği içinde planlama.
4. Güvenlik eğitimi yeterliliği açısından var olan eğitim programını değerlendirme.
5. Hem öğretmen hem de öğretmen kullanımına ait güncel güvenlik malzemelerinin kaynaklarını tespit etme.
6. Okul güvenlik kurumları (güvenlik kurulları, güvenlik karakolları, güvenlik komiteleri ve güvenlik kulüpleri) ve öğretmen destekçileri ile birlikte çalışma.
7. Kaza raporlarını, önleyici, savunucu, koruyucu ve yapıcı araçlar olarak değerlendirme.
8. Güvenliği içeren yasal mevzuatı okul personeline bildirme.
9. Hizmet ve yardım için okul dışı kuruluşların işbirliğini sağlama.
10. Güvenlik eğitimi malzemeleri seçiminde öğretmenlere yol gösterme.
11. Okul güvenlik programını halka duyurma ve açıklama.
12. Acil durum tatbikatlarını düzenleme ve uygulamada önderlik yapma.

13. Binalardan kaynaklanan tehlikeleri yok etme ve ek binaların yapımının planlanmasında güvenlik önlemlerini göz önünde bulundurma.
14. Okul güvenlik programına ilişkin toplum üyelerinin önerilerini ve eleştirilerini değerlendirme.
15. Eğitsel yardımlar sağlamada toplum kurumları ile işbirliğinde bulunma.
16. Güvenlik alanında son gelişmeleri takip etme.
17. Güvenlik elemanları, servis sürücüleri ve öğle yemeği personeli dahil tüm personel için hizmet içi eğitim programlarının uygulanmasını sağlama.
18. Güvenlik eğitimi vermeleri konusunda öğretmenleri teşvik etme ve destekleme.
19. Okul güvenlik programında etkiye sahip olan çevre güvenlik etkinliklerine fiilen katılma.
20. Okul güvenlik programını değerlendirme”

şeklindedir.

1.5.2. Güvenli Okullar Oluşturmada Öğretmenlerin Rolü

Okul yöneticisinin bir okulda güvenlik eğitimine verdiği önem, güvenliği, temel hayatın koşulu ve eğitim programının bir gereği olarak görmesinde yatar. Güvenlik eğitimine önem veren okul yöneticisi, “güvenliği kim öğretmeli?” sorusunun cevabını, okuldaki öğretmenler olarak düşünür. Her öğretmen güvenliği öğretmelidir. Çünkü, eğitim programı içinde ve dışında yer alan sorumluluklar öğretmenleri ilgilendirmektedir. Ancak, öğretmenler bazen güvenlik içeriğini öğrettikleri konu alanlarını uygulamaya dökülmesi gerektiğinden habersizdirler. Eğitim programı dışında yapılan çalışmalarda sorumluluk verilmiş bir çok öğretmen, bu tür faaliyetlerde doğal olarak bulunan tehlikeler bilgisinden yoksun oldukları için üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getiremezler. Her öğretmenin güvenliği öğretmesi gerekmele beraber, bazı branş öğretmenlerinin (beden eğitimi, fen bilgisi, iş eğitimi vb.) daha geniş güvenlik bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. Bir eğitim programının başarısı, öğretmenin mesleki ve kişisel niteliklerine bağlıdır. Bu niteliklerin içinde güvenlik eğitimi de bulunmalıdır. Güvenliği öğretmesi gereken kişi, güvenliği öğretme yeteneğine sahip olmalıdır. Bu nedenle tüm öğretmenlerin sahip olması gereken özel güvenlik yetkinlikleri şu şekildedir (Yost, 1960; 176):

1. “Bugünün dünyasında yaşamaya yardımcı güvenlik eğitimi felsefesine sahip olmak.
2. Bireyi, aileyi, toplumu ve ulusu etkileyen kaza ve tehlikelere karşı hazırlıklı olmak.

3. Okuldaki günlük görevlerinin tüm aşamalarına güvenlik yöntemlerini uygulamak.
4. Aşağıda belirtilen noktaları görevinin bir parçası haline getirmek;
  - a) sınıfta veya verilen görevler alanında güvenli bir çevre oluşturma,
  - b) tüm kazaları bildirme, yangın tatbikatı ve diğer güvenlik tatbikatlarına katılma, ilkyardım bilgilerine sahip olma ve bütün olarak okulca planlanmış güvenlik çalışmalarında işbirliği içerisinde üstüne düşen görevleri yerine getirme,
  - c) tehlike anında güvenlik uygulamalarında izlenecek aşamaları öğrencilere öğretme,
  - d) öğrencilere güvenlik alışkanlıklarını kazandırmada etkin yollar kullanma”.

Okullar ve toplumlar, ilkyardım yetenekleri ile donatıldıkları zaman daha güvenlidir. Bir okulda genel acil durum hazırlıkları için öğretmenlere ve okul personeline ilkyardım konusunda gerekli eğitim verilirse; öğretmenler ve okul personeli ilkyardım konusunda beceri ve yetkinlik kazandıkları için güvenleri artar, acil durumlarda öğrencilerin ne yapmaları gerektiği konusunda onlara yardım eder, öğrencilerin olumlu davranışlarda bulunmalarını teşvik eder, öğrenciler için acil durumlar daha açık bir biçimde tanımlanmış olur (Hill, 1996).

1.5.3. Güvenli Okullar Oluşturmada Öğrencilerin Rolü

Okul güvenlik programları doğrudan öğrencileri etkileyeceği için öğrencilerin bu programların hazırlanması ve uygulanmasında etkin roller alması gerekmektedir. öğrenciler program hakkında tamamen bilgilendirilmiş olmalıdır. Programla ilgili her ayrıntı ve tüm sonuçlar öğrencilere anlatılmalıdır. Ancak bu şekilde okullar, güvenlikle ilgili öğrenci gruplarından tam işbirliği bekleyebilir. Böyle bir işbirliği ile okullar; öğrenciler, öğretmenler, yönetim ve toplum için güvenli olacaktır (Ertukel, 1974).

Öğrenciler, güvenli okul ortamını geliştirmede değerli bir kaynaktır. Öğrencilerin güvenli okullar programlarına katılması hem okullar için fayda sağlar hem de öğrencilere hayatlarının kalan bölümlerinde sağlıklı kişiler arası ilişkileri geliştirmelerine yardım eder. Öğrencilere fırsat verildiğinde, okul ve toplum sorunlarına yönelik, başkaları ile geçinme stratejilerinden buldukları ortamları daha güvenli yapma planlarına kadar mükemmel önerilerde bulunarak, herkesin güvenliğini tehdit eden sorunları çözebilirler. Öğrencilere verilen fırsatlar, onların beyin fırtınası yaparak, sorun çözme stratejileri geliştirmelerini desteklemek ve bu stratejilerin uygulanmasında

öğrencileri gerekli araçlarla donatmak olmalıdır. Bu şekilde öğrenciler, gerçek dünya ikilemleri ile uğraşp, başkaları ile ilişkilerini arttırmak için olumlu yollar bulurken, sorun çözme yaklaşımlarını geliştirirler. Plan yapma, öncelikleri belirleme ve değerlendirme yapmayı öğrenirler. Takım halinde çalışarak başarı elde ederler. Güven kazanırlar. Öğrencilerin sorun çözme yetenekleri geliştirildiği için başarısızlık ve düş kırıklığından doğan şiddet ve saldırgan davranışlar ortadan kalkar. Öğrenciler okulda yararlı işler yaparlar ve okul mevcudunun büyük bir kesimi olumlu okul ortamını koruma bilincine sahip olurlar. Okuldaki tüm öğrenciler, alınan kararların bir parçası olmalıdır. Öğrenciler, öncelikle sınıf kurallarını hazırlamaya dahil edilmelidir. Sınıf komiteleri, öğrenciler tarafından belirlenen sorunları ele alarak, bu sorunlarla ilgili bilgi toplarlar ve sorunların çözümüne öneriler geliştirirler. Sınıflar kendi anayasalarını hazırlar ve hazırlanan anayasa tüm öğrencilerin onayına sunulur. Öğrencilerin oyları ile yazılan ve onaylanan yasaları desteklemek için mahkemeler kurulur. Öğrenciler belirledikleri kurallara uymadıkları takdirde arkadaşları tarafından bu mahkemelerde yargılanır ve olumsuz davranışlarını değiştirmeleri istenir. Bu şekilde yapılan bir uygulama ile öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin bakış açıları gelişir ve erken aşamalarda olası sorunların ele alınması gerçekleşir (Hill, 1996).

1.6. Okul Güvenliği İçin Yapılan Örnek Çalışmalar

Güvenlik problemlerini gidermeye yönelik farklı okullarda farklı çalışmalar yapılmıştır. Örneğin New York'ta her kent okuluna 8 güvenlik görevlisi atandı. Güvenlik görevlileri, kapı kilitlerinin kontrolünü, öğrencilerin fotoğraflarının kontrolünü, sınıf programı ve öğle yemeği saatinde öğrencilerin kimliklerinin kontrolünü gerçekleştirdiler. Bu uygulamadan sonra saldırıların %11 oranında azaldığı saptanmıştır. Philadelphia şehrinde emekli polislerden 80 kişilik bir gezici güç oluşturuldu ve sorunlu okullara 61 üniformalı polis tayin edildi. Bu şekilde de okullardaki şiddet ve suçların azaldığı tespit edilmiştir (Ertukel, 1974).

Montgomery ilçesinde ise kamu okullarına gözlemciler yerleştirildi. Bu gözlemciler (Ertukel, 1974; 46);

- “Öğrencilerin boş boş gezmesini önlemek için okul binalarında ve katlarında devriye gezme
- Park yerleri ve okul girişlerini denetleme
- Öğrenci yada personel olmayan, okul yapılarındaki kişileri sorgulama,

- Görüşmelerin ve faaliyetlerin kayıtlarını tutma
- Okul yönetiminin belirlediği metotlara uyararak, olağandışı olayları ve gözlemleri ilgili okul ve yasal mercilere bildirme
- Koridorlar, dinlenme salonları, kafeterya ve okul yapılarının uzak alanlarını denetleme
- Öğrencileri, sınıfa, danışmana yada ilgili personele gönderme
- Yanlış davranışları hakkında öğrenciler ile görüşme ve okul standartlarına gönüllü uyum sağlamaları için girişimde bulunma
- Belirli olaylar hakkında danışmanlar ve diğer okul personeli ile görüşme
- Yapı durumları yada güvenliğin sürdürülmesini etkileyen uygulamaları hakkında okul yönetimine bildirme görevlerini yerine getirmektedirler”.

Ayrıca bu okullarda akşamları ve tatillerde kullanılmak üzere, olağan dışı sesleri alan ve alarm veren elektronik detektörler yerleştirildi. Bütün bu önlemlerin alındığı yıl okullarda 635 zorbanın yakalandığı bildirildi (Ertukel, 1974).

Bütün bu yöntemler okul güvenliğini sağlamada etkili fakat ekonomik açıdan oldukça zahmetli yöntemlerdir. Bu yöntemlere alternatif olarak geliştirilen diğer bir yöntem, öğrencilerin suçla müdahaleye yardım etmelerini sağlamaktır. Bu düşünceyle, Prince George ilçesinde okul güvenlik sorunları ile müdahale yöntemleri “öğrencilere yardım eden öğrenciler” felsefesine dayandırılmıştır. Öğrenci danışma kurulu oluşturularak bu kurulun amaçları, Prince George İlçesi Güvenlik Hizmetleri Dairesi'nin açıkladığı gibi, okulda güvenlik sorunlarını belirlemek ve okuldaki öğrencileri, öğretmenleri, yöneticileri ve güvenlik görevlilerini dahil ederek, sorunlarla uğraşacak etkin programlar hazırlamaktır. İlçedeki her okul, okul müdürü, öğrenci kurul üyesi, öğretmen, soruşturma görevlisi/danışmanı, gözetim personeli ve genel öğrenci mevcudu üyelerini içeren bir öğrenci danışma kuruluna sahiptir. Bu kurulun bütün okulu temsil edebilmesi için, kurula seçilen öğrencilerin, okulun mevcut öğrenci profilini yansıtmasına dikkat edilir. Öğrenci danışma kurulunun hedefleri şu şekildedir (Ertukel, 1974; 47);

1. “Öğrenciler ile güvenlik birimi arasında iletişim kurulmasını sağlamak.
2. Okul güvenlik biriminin öğrencilerin kişisel eşya hırsızlıklarına, zorbalıklara, saldırılara ve her türlü şiddete maruz kalan öğrencilere yardım etmesini sağlamak.
3. Okul güvenlik biriminin çalışmalarını öğrencilere bildirmek.
4. Okul güvenliğine yönelik yanlış söylentileri durdurmak.

5. Ailelere okul güvenliği hakkında doğru bilgiler vermek.
6. Öğrencileri, kendi güvenliğini sağlayabilmeleri için eğitmek.
7. Okulda meydana gelen olayları okul içinde çözümlmek.
8. Okul üyelerinde bir okul toplumu bilincini oluşturmak.
9. Okuldaki güvenlik sorunlarını tanımlamak”.

Prince George ilçesindeki okullarda uygulanan diğer bir okul güvenlik programında bir güvenlik soruşturma görevlisi/danışmanı görev alır. Bu danışmanın görevi, öğrenciler, okul personeli ve toplum üyeleri ile yakın temas içerisinde bulunarak, suçu önlemektir. Danışman, okul yapılarının güvenliği ile öğrenciler ve öğretmenlerin refahına ilişkin konularda okul yönetimine tavsiyelerde bulunur. Danışmanın ilgili olduğu konular şu şekildedir (Ertukel, 1974; 47-48);

- a) “Para ve mal güvenliği
- b) Daha büyük topluluktan kaynaklanan suçlara karşı yapıları koruma
- c) Yangın tehlikelerini saptama
- d) Aydınlatma yetersizlikleri, kusurlu kapı ve pencere kilitleri ile diğer araç-gereçlerin kusurlarını saptama
- e) Hak ihlallerini gidermek için yöntemler oluşturma
- f) Park yeri için izinler hazırlama
- g) Okul güvenliğinde tehlikeye yol açacak olan, öğrenciler arasında kişiler arası yıkıcı sorunlar çıkma olasılıklarını denetleme
- h) Okul güvenlik konularında duyarlı olan aileler için güvenilir bilgiler sunma”.

Baltimore kenti okulları, ülke genelinde bir çok büyük kent okulları gibi, soygunlar, zorbalıklar, çete savaşları, şiddet ve uyuruşturucu konularıyla uğraşmaktadır. Bu sorunlarla mücadelede, okullarda, öğrenci güvenlik devriyeleri kurulmuştur. Bu yöntem, “tüm çocuklar iyi adam olmak ister” kuramına dayanır. Bu devriyelerin üyeleri, okullarda sorun çıkaran öğrencilerden oluşturulmaktadır. Çünkü öğrencileri kötü davranışlar yapmalarına neden olan durum diğer kişilere büyük kahramanlar gibi görünmeye çalışmalarındır. Öğrenci güvenlik devriyesi üyeleri, okulda polis gibi yasa uygulayıcı konumunda oldukları için herkesin gözünde onlara, kahramanlar gibi görünme şansını vermektedir. Devriye üyeliği için hiçbir koşul yoktur. Üyelerden sadece iyi davranışlarda bulunmalarına dair söz vermeleri istenir ve fotoğrafları güvenlik devriye kimlik kartlarına konulur. Bu devriyeye katılan öğrencilerin çoğu “niçin güvenlik devriyesine katıldın?” sorusuna “katıldım çünkü daha fazla kavga

görmek istemedim, devriye üyesi olarak kavgaları kesebilirim” şeklinde yanıtlar vermişlerdir. Devriye, okul güvenliğini sağlamak ve kavgaların kesilmesi için sınıflar arasındaki koridorlarda bekler. Soygunları önlemek için öğrenci dolaplarını gözler ve bazı öğrencilerin haraç almalarına ilişkin ip uçlarını izler. Okul çeteleri arasında meydana gelen sorunları ve okula girmeye çalışan yabancıları okul yönetimine bildirir. Okullardaki bu devriyelerin sayesinde, çete savaşlarının önlenmesi, uyuşturucu maddelerin hemen hemen ortadan kalktığı ve şiddetin şaşırtıcı bir oranda (%99) azaldığı okul yönetimleri tarafından bildirilmiştir (Ertukel, 1974).

Okul güvenlik programları doğrudan öğrencileri etkileyeceği için öğrencilerin bu programların hazırlanması ve uygulanmasında etkin roller alması gerekmektedir. Öğrenciler program hakkında tamamen bilgilendirilmiş olmalıdır. Programla ilgili her ayrıntı ve tüm sonuçlar öğrencilere anlatılmalıdır. Ancak bu şekilde okullar, güvenlikle ilgili öğrenci gruplarından tam işbirliği bekleyebilir. Böyle bir işbirliği ile okullar; öğrenciler, öğretmenler, yönetim ve toplum için güvenli olacaktır (Ertukel, 1974).

2000-2001 eğitim yılında, 6 Kentucky Lisesi’nde öğrenci-tabanlı sorun çözme örneği uygulandı. Programın amacı, öğrenci-tabanlı sorun çözme yöntemiyle, öğrencilerin yetkilendirilerek, okula bağlılıklarını geliştirmeye çalışmaktır. Öğrenci-tabanlı sorun çözmede, okul yönetimi, öğrenciler, okul personeli ve yerel polis kaynaklarından yararlanılarak, okulda meydana gelen suç olayları, okul düzensizliği ve korku yaratan sorunların çözümü amaçlanmaktadır. Bu yöntemde öğrenci sorun çözme grupları oluşturulur. Sorun çöme aşaması başlamadan önce her grup önderi, kendi grubunun amaç ve işlevini açıklamalıdır. Bu şekilde her grup görev ve sorumluluklarının bilincinde olur. Görevleri belirlenen gruplar sorun çözme aşamalarını sırasıyla yerine getirirler. Bu aşamalar;

Sorun Belirleme: Sorun belirleme aşaması, sorunları çözmeye en önemli adımdır. Gruplar, okul sorunlarını tartışarak, her bir grubun ilgilenecekleri sorunlar belirlenir. İlgilenilen sorunlar; zorbalık, uyuşturucu bulundurma, fiziksel saldırılar veya okul tesislerindeki aydınlatmanın yetersizliği gibi pek çok konuda olabilir. Grup üyeleri belirledikleri sorunları hakkında bilgi toplamakla yükümlüdür. Bilgiler, okul kayıtlarından, öğretmenlerden, öğrencilerden, yöneticilerden, ailelerden ve polis ile görüşmelerden elde edilir.

Sorun Çözümleme: Bu aşama dört kademedен oluşur. Bunlar; (a) sorunu etkileyen güçlerin çözümlenmesi, (b) seçenek stratejilerine ilişkin beyin fırtınası, (c) seçenek stratejilerinin değerlendirilmesi ve (d) her bir grup üyesinin sorumluluklarını belirlemedir. Çözümleme aşamasında, yapılacak eyleme ilişkin kararlar alınır. Ayrıca bu aşamada eylem hedeflerine yönelik yapılacak çalışmalar belirlenir. Goldstein'e göre (1990), bu çabalar; sorunun tam ortadan kaldırılması, sorunun somut biçimde azaltılması, sorunun yarattığı zararların azaltılması ve sorunla ilgilenmede daha iyi yöntemlerin geliştirilmesi şeklinde olabilir.

Stratejinin İfadelenmesi: Bu aşamada toplanan bilgiler ile uyumlu karşılık seçenekleri hazırlanır. Sorunlara karşı etkin bir şekilde karşılık stratejilerinin belirlenmesi için sorunlar, küçük parçalara bölünür. Bu şekilde büyük sorunlar, denetlenebilen bir dizi küçük sorun şeklini alır. Sorunlara karşı uygulanacak stratejilerin belirlenmesi aşamaları şu şekildedir ; (a) ele alınacak sorunlar belirlenir, (b) sorunun çözümüne yönelik belirlenecek stratejilerde kullanılacak yöntemler belirlenir, (c) çözüm stratejilerini uygulamak için yöntemler belirlenir, (d) belirlenen yöntemlerin uygulanması sürecine katılanların görevleri açıklanır, (e) uygulama süreci değerlendirilir.

Değerlendirme: Değerlendirme aşamasında programa katılanlar, programın etkililiğine yönelik bilgi toplar. Grup üyeleri, sorunlara müdahale öncesi ve müdahale sırasında sırasındaki verileri kıyaslar. Bu değerlendirici incelemeye dayalı olarak, grup planının işleyip işlenmediğine kara verilir. Planın etkisiz olduğuna kara verilirse, grupların nerede hata yaptıkları tespit edilir ve sorun çözme aşamaları tekrarlanarak plan işler hale getirilir (Kenney ve McNamara, 2003).

Araştırma sonuçlarında ortaya çıkan sonuçlar dikkate alınarak, Cleveland'da devlet okulları, çete üyelerince işlenen suçların artması ve okula bağlantılı suçlar ve karışıklıkları iyileştirmek için Emniyet ve Güvenlik Birimi bünyesinde beş kişilik Gençlik Çete Birimleri oluşturulmuştur. Birim, öğrenci mevcudu 73.000'den fazla olan 127 okula uzman ekip olarak görev yaptı. Birim görevlileri kent genelinde okulla bağlantılı çete olaylarını hedefleyerek, uygulama, soruşturma ve müdahale işlevlerini yerine getirdi. Uygulama çalışmaları arasında silahlar ve uyuşturuculara el koyma ve hak ihlallerine karşı kısıtlamalar yer aldı. Birimler, yasadışı çete faaliyetleri, uyuşturucu ticareti ve okul güvenliğine yönelik yapılan tehditlere karşı, hem iç soruşturmalar hem

de bölgesel yasa uygulayıcıları ile işbirliği gerçekleştirildi. Müdahale eylemlerine katılan öğrenciler ile toplantılar yapıldı, raporlar derlendi ve suça karışan öğrenciler için yardım yöntemleri oluşturuldu. Birimler, bir taraftan çete faaliyetlerini azaltma amacıyla toplum genelinde kurumlar ve yetkililer ile eş zamanlı çalışırken, diğer taraftan okul personeli, aileler ve öğrencilere yönelik çete bilincini geliştirmek amacıyla eğitim programları yürüterek önleme işlevlerini yerine getirmişlerdir. Programın 2 yıllık işleyişi sürecinde, kavga, silah bulundurma ve uyuşturucuyla bağlantılı suçlar gibi okul tabanlı çete olayları 1991-1992 okul yılındaki 381'den, 1992-1993 okul yılında 2312 e düşerek %39 oranında bir azalma kayıt edildi. 1700'den fazla çete üyesi birim personelleri tarafından belirlendi. Yine bu dönemde, çete bilincine yönelik yapılan eğitimlerle, öğrenciler, okul personeli ve aileler dahil 15.000'den fazla kişiye ulaşılmıştır. Cleveland Devlet Okulları Gençlik Çete Birimleri'nin başarısı üç temel etmene bağlandı. Bu etmenlerden ilki, ekibi oluşturan görevlilerin üstün çalışmaları ile çetelere bağlılığa karşı müdahalede alınacak önlemleri dengeli bir şekilde gerçekleştirmeleridir. İkincisi, Çete Birim Görevlileri tarafından okul yöneticisi, okul personeli, aileler, öğrenciler ve polisle birlikte okul güvenliğine ilişkin konular hakkında düzenli bir iletişim sağlanarak, kavgaların kısa sürede bildirimleri üzerine erken müdahale gibi kriz çalışmalarını gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Son olarak, okul programının en etkin yönlerinden biri Cleveland Polis Dairesi ile Gençlik Çete Birimi ile olumlu işleyen ilişkidir. Karşılıklı olarak işbirliğine dayalı soruşturmalar, istihbarat paylaşımı, önlemlerin ortak uygulanması ve açık bir iletişim şeklinde olmasıdır. Bu işbirliğinin sonucu olarak, okul sisteminin polis birimi üzerindeki talepleri azalma göstermiştir. Bu yapılan çalışmalarla, çete katılımı, silah sahipliği ve diğer, okul güvenliğine yönelik tehdit oluşturabilecek etmenleri azaltmak amacına ulaşıldığı 7.-11. sınıflarda okuyan 5947 öğrenciye uygulanan anket sonuçlarından tespit edilmiştir. Bu anket sonuçları şöyledir; 10 öğrenciden 8'i okulda kendilerini güvende hissettiklerini söylemiştir. Önceki araştırmalara göre okula silah veya hem silah hem de bıçak getiren öğrenci sayısının azaldığı tespit edilmiştir. Çete üyeleriyle arkadaşlık yapan, çete üyeleri ile vakit geçiren ve çetelere katılan öğrenci sayısının azaldığı tespit edilmiştir (Huff ve Trump, 1996).

1.7. Okul Güvenliğinde Öğrenci Hakları

Son yıllarda devlet okullarında şiddet olayları büyük ölçüde artış göstermiştir. Hem ulusal hem de yerel bölgelerin dikkatini çeken bu olayların çoğu uyuşturucu maddeler

ve silahlar etrafında odaklanır. Amerika'daki istatistiklere göre (1993), okullarda hem öğrenciler hem de personel için artan güvensizliğe ilişkin okulların 4/5'inde şiddet son beş yılda artış göstermiştir. Devlet okullarındaki öğretmenlerin %19'undan fazlası sözle rahatsız edildiklerini ve %8'i de fiziksel yaralanma ile tehdit edildiğini bildirmişlerdir. Ayrıca, okullarda her beş öğrenciden birinin bir bıçak yada silahla tehdit edildiği ve öğrencilerin %22'sinin okulda başka biri tarafından yaralanma endişesi olduğu bildirilmiştir. 1990 yılı istatistiklerine göre, 1986 ve 1990 yılları arasında okullarda en az 71 kişi silahla öldürülmüş ve 200'den fazla kişide silahla ciddi bir biçimde yaralanmıştır. Silahla bağlantılı oluşan bu olayların çoğunun, uyuşturucu çetelerinden kaynaklandığı ileri sürülür. Bu veriler ışığında, okullarda ve okul civarlarında şiddet ve uyuşturucunun tüm eğitimcilerin karşılaştığı ciddi sorunlar oldukları tartışılmaz bir konudur. Okulların çoğu şiddeti azaltmak için diğer devlet kurumlarıyla işbirliği yapmaktadır. Okul disiplin kuralları ele alındığında, okul düzenini bozan öğrencilerin okuldan geçici yada sürekli uzaklaştırılmalarını ister. Ancak, uyuşturucular ve şiddet ile uğraşmanın bu geleneksel yöntemlere karşı ek önlemler alırlar. Okul personelinin uyuşturucu ve şiddetle başa çıkmak için öğrencileri arama uygulamaları yapılmaktadır. Bu uygulamalar genelde sadece silah bulundurma veya uyuşturucu kullanımından şüphelenilen öğrencileri kapsarken, daha sonra bazı arama türleri, tüm öğrenci mevcudunu değilse bile, büyük öğrenci grupları olmak üzere aranan öğrencilerin sayıları çoğaltıldı. Bazı okullar ise metal detektörler kurarken, bazıları da rasgele uyuşturucu testleri yapmaya başladılar. Bu tür uygulamalar hiç şüphesiz, öğretmenler, öğrenciler ve okul personeli için güvenli ve düzenli bir öğrenim ortamını korumak adına yapılmaktadır. Ancak, makul olmayan aramalar ve el koymalar, öğrencilerin dokunulmaz anayasal haklarına karşı güvenlik ihtiyacı düşünüldüğü zaman bir gerilim oluşturmaktadır. Okullarda uyuşturucu ve şiddetle bağlantılı sorunların belirlenmesi, ulusal girişimler ve yasalar ile kısmen desteklenmesi ile, bir çok okul bu sorunları ele alan programlar oluşturdu. Okullarda öğrencilerin metal detektörlerle aranması ve uyuşturucu testinin yapılması son çare olarak uygulanmıştır. Yasalar, aramaların makul oluşunu iki şekilde belirtmiştir. Birincisi, aramanın haklı bir gerekçesi olması gerekir. Yani aramanın, öğrencinin okul kuralları veya yasayı ihlal ettiği yada etmekte olduğu kanıtına dönüşeceği şüphesiyle makul gerekçelerin sunulması gerekir. İkincisi, arama kapsamı olarak makul olmalıdır. Yani öğrencinin yaşı, cinsiyeti ve kabahat niteliğine göre aramanın ölçüsü belirlenmelidir. Ayrıca yasalar, idari arama doktrininin de

uygulanmasına izin vermişlerdir. Bu idari arama doktrinine giren arama türleri metal detektör aramaları ve uyuşturucu testlerini içerir (Stefkovich ve O'Brien, 1997).

Güvenliği geliştirme hedefini gerçekleştirmede, okullar, öğrencilerin haklarını azaltan güvenlik önlemlerini benimsemeye başlamışlardır. Devlet okullarının %80'inden fazlası küçük suçlar için bile sabit cezalar içeren sıfır hoşgörü politikalarını uygulamaktadırlar. Öğrenciler, giyim kuralı ihlalleri, küfür, devamsızlık ve arkadaşlarını itmek gibi hatalarda bile sıfır hoşgörü altında okuldan geçici veya sürekli uzaklaştırma cezalarına maruz kalmaktadır. Güvenlik, eğitim gündeminde öncelikli olunca, öğrencilerin anayasal haklarını koruma konusunda adli bir sorun haline gelmiştir. Birçok sosyal bilimciye göre, devlet okullarında şiddeti azaltmak için oluşturulan politikalar, okul çapında güvenliğe karşı tehdit oluşturmayan geniş bir öğrenci kitlesini suçlu hale getirdi. Abartılı okul güvenliği nedeniyle, okulların, güvenlik önlemlerini yönetmede polise bağımlı hale gelmelerini sağlamıştır. Halbuki, okullarda ağır bir biçimde oluşturulmuş güvenlik önlemleri, öğrencilerden kaynaklanan düzensizliği azaltmada etkin olmayabilir. Saldırgan güvenlik önlemleri öğrenciler arasında yabancılaşma ve güvensizliği doğurmaktadır. Öğrencilere haber verilmeden uygulanan güvenlik önlemleri, öğrencilerin kötü davranışlarını azaltmaktan çok arttırmaktadır. Ağır güvenlik önlemlerinin uygulanması öğrencilerin karşıt davranışları geliştirmesine ve morallerinin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda sıkı güvenlik önlemleri, öğrenme ortamını bozabilir, öğrencileri değerli öğrenme zamanından mahrum edebilir, okul yetkilileri ile öğrenciler arasında olumsuz ilişkiler yaratabilir ve bu önlemler öğrencilere güvenlik hissettirmekten çok korku ve güvensizliği arttırabilir. Arttırılmış güvenlik ortamı düşmanlık ve korku üreterek, öğrenme ortamı aleyhine çalışır. Baskıcı bir güvenlik yıkıcı etkiler doğurabilir. Bütün bu sıkı güvenlik önlemlerinden ziyade okulların, öğrencilerin sorumluluklarını geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmaları gerekmektedir. güvenli ve destekleyici öğrenim ortamı kurmak ve bu ortamı korumak için okulların gerek duyduğu en önemli faktör, kişiler arası güvendir. Öğrenciler, güvenildiğini, saygı duyulduğunu ve özendirildiklerini hissettikleri öğrenme ortamında en iyi düşünmeyi, akıllarını iyi kullanmayı ve kendilerini ifade etmeyi öğrenirler. Ayrıca, kuralların açık ve adil olduğu okullarda kurallar belirlenirken öğrenciler ile işbirliği yapılırsa bu okulların şiddet ve düzensizlikle karşılaşma olasılıkları oldukça düşüktür (Beger, 2003).

Okullarda uyuşturucular ve şiddet, ülkenin gücü ve geleceği için hayati önemde bir sorun oluşturur. Bu sorunun varlığını gösteren istatistikler inkar edilemez. Bu sorunları önlemede, okul disiplin politikalarının adil tarzda hareket etmeleri, öğrencilere yapılan muamelelerin makul şekilde olmasını ve öğrencilerin dokunulmazlık haklarını korumak için öğrencilere yapılacak uygulamaların önceden bildirilmesi ile bu işlemlerin özenli bir şekilde planlanarak yapılması işlerini öngörür. Şiddet sorununda bile öğrencilerin sınırlı olsa da okulda bazı haklara sahip olduklarının düşünülmesi gerekir. Ağır bir şekilde yapılan arama önlemleri ve sıfır hoşgörü politikaları kısa dönemde birkaç öğrenci üzerinde etkili olsa bile sorunları tamamen ortadan kaldırmak için gerçek bir çözümü oluşturmamaktadırlar. Bu baskıcı stratejilerin öğrenimi kestiği ve sonuçta güvensizliğe ilişkin bir direnç ortamı yarattığı için etkili olduğu düşünülemez. Okulları güvenli tutma ve okuldaki herkesin aklarına saygı arasındaki ince çizgi dikkate alınmalıdır (Stefkovich ve O'Brien, 1997).

1.8. Okul Güvenliği İle İlgili Araştırmalar

Bu bölümde okul güvenliği ile ilgili yurtdışında ve yurtiçinde yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

1.8.1. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

1978 yılında A.B.D. Eğitim Bakanlığı tarafından güvenli okul araştırması yapılmıştır. araştırma 3 aşamadan oluşmaktadır. 1. Aşamada, posta araştırması yoluyla 5578 okula ulaşılmıştır. Okul müdürlerinin %72'si yasadışı veya yıkıcı faaliyetlere ilişkin 1 aylık dönemde oluşan olayları ayrıntılı bir şekilde raporlaştırmıştır. 2. Aşama için 642 okulda görüşmeler yapılmıştır. 3. Aşamada şiddet sorunlarının büyük ölçüde ve hızla azaldığı 10 okulun ayrıntılı olarak, niteliksel olay incelemeleri gerçekleştirilmiştir. 1. Aşamada katılan müdürlerin %97'si (3910) anketleri iade etti. 2. Aşamada katılan okulların %91'i (642'den 582'si) olay rapor kağıtlarını iade etti; katılan müdürlerin %97'si (642'den 623'ü) anket listelerinin genişletilmiş metnini iade etti; 23 895 öğretmen (%76) anketleri yanıtladı. 31 895 öğrenci (%81) anketleri yanıtladı ve 6283 öğrenci (%83) ile birebir görüşmeler yapıldı. Verilerin toplanmasının ardından hangi etmenlerin istatistiki olarak güvenlik ve şiddet ile okulla karşılıklı bağlantılı olduğunu belirtmek amacıyla çok değişkenli çözümlenmeler yapılmıştır. Araştırmanın bulguları şu şekilde özetlenebilir. Araştırmaya katılan tüm okul yöneticilerinin %8'i okullarda meydana gelen ciddi sorunlar olduğunu bildirmiştir. Bir aylık bir dönemde okulda oluşan

yaklaşık 7 olay gerçekleştirildiği bildirilmiştir. Kent okulları ve kırsal kesimdeki okullar karşılaştırıldığında kent okullarında daha çok sorunlar meydana geldiği tespit edilmiştir. Yaklaşık olarak kırsal okullarda %6 vuku bulan ciddi soruna karşılık, kent okullarında vuku bulan ciddi sorunların oranı ise %26 olarak tespit edilmiştir. Okullarda meydana gelen suçların %74-98'i okula kayıtlı öğrenciler tarafından işlendiği tespit edilmiştir. Hatta, öğrencilerin karşılaştığı pek çok saldırı, benzer yaş ve cinsiyetli öğrencilerce işlendiği bildirilmiştir. Bir ay içerisinde okullarda %12 oranında hırsızlık olduğu kayıt edilmiştir. Tümüyle yaklaşık, 13000 hırsızlık olayı bildirilmiştir. Okullara hırsızlık maksadıyla zorla girilme oranı ise %10'dur. Tüm okulların %28 'i bir ay içinde şiddet olayları ile karşılaştığını bildirmiştir. Şiddet olayları ile karşılaşan okulların %24.9'u ilkökul, %37.6'sı ortaokul ve %35.8'i lise okullarıdır. Tüm okulların %2'sinde yangın olduğu bildirilmiştir. Tüm okulların yaklaşık %2.5'da her ay sahte yangın alarmı yapıldığı ve okulların %1'inde bomba tehdidi ile karşılaştıkları bildirilmiştir. Öğrencilere karşı her ay yapılan saldırıların oranları yaklaşık, ilk okullarda %1.3, orta okullarda %2.1 ve liselerde ise %1 şeklindedir. Saldırılan öğrencilerin yaklaşık %4'ü tıbbi bakım gereği duymuştur. Orta okul öğrencilerinin yaklaşık %0.54'ü zor kullanılarak yada tehditle her ay soyulduğu bildirilmiştir. Kent okullarında öğrenci soyulma riski en yüksektir. Soygunların %7'sinde mağdurların yaralandığı, %2'sinde ise tıbbi bakım gerektiren yaralanma ile sonuçlandığı bildirilmiştir. Öğretmenlere karşı yapılan saldırıların oranı, tüm orta okullardaki öğretmenlerin yaklaşık %0.5'i her ay saldırıya uğradığı bildirilmiştir. Bu olayların yaklaşık 1/5'i için tıbbi bakım gerektiği bildirilmiştir. Yaklaşık 1045 orta okul öğretmenin her ay saldırıya uğradığı tespit edilmiştir. Öğretmenlere yapılan saldırılar hakkında, tüm büyük kent orta okul öğretmenlerinin yaklaşık %1.8'i bir ay içinde saldırıya uğradıklarını bildirirken, küçük kent okullarındaki oran %0.7 ve kırsal bölgedeki okulların oranı %0.2 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, büyük kent okullarındaki orta okul öğretmenlerinin yaklaşık %66'sı, öğrenciler tarafından kendilerine çirkin davranışlarda bulunduğu bildirilirken, kırsal bölgelerde bulunan okullarda ise bu oran %41 olarak tespit edilmiştir. Tüm öğretmenlerin yaklaşık %0.5'i zor kullanılarak yada tehditle soyuldukları bildirilmiştir. Araştırmanın sonunda, okul güvenliğini olumsuz yönde etkileyen, okullarda meydana gelen olayları azaltmak için; (1) öğrenci yönetim ve kralların uygulanmasında daha fazla çalışılması, (2) öğrencilere adil ve eşit davranılması, (3) öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine uyacak şekilde konuları geçerliliğinin geliştirilmesi ve (4) daha az

sayıda öğrencilere ders veren öğretmenlere sahip sınıfların oluşturulması gerektiği önerilmiştir (Rubel, 1978).

Florida, Broward İlçesi'nde, 4 ilköğretim okulunda ve 4 orta okulda, yaşları 10 ile 17 arasında değişen yaklaşık 400 öğrenci üzerinde, 1993 yılından 1998 yılına kadar 5 yıl süren bir proje uygulanmıştır. Bu proje, suç oranı yüksek olan okullardan seçilen 8 okulda disiplinle ilgili sorunları azaltmak ve öğrencilerin okuldan uzaklaştırmalarını durdurmak için hazırlanmış bir projedir. Hem öğrencilere hem de öğrencilerin ailelerine proje kapsamında "çatışma çözüm programı" uygulanmıştır. Aynı zamanda öğrencilere, olumlu bir sosyal çevre sağlamak için okuldan sonra yapmaları gereken aktiviteler düzenlenmiştir. Proje kapsamında seçilen okullardaki personele, "çatışma çözüm programı"yla ilgili eğitim verilmiştir. Öğrenci ailelerinin ikamet ettikleri yerlerde proje kapsamında, toplantılar, seminerler düzenlenerek, ev ödevlerine destek sağlanmış, danışma ve çatışma çözümü sınıfları oluşturulmuştur. Projenin uygulandığı okullarda, profesyonel personel, bölümler arası eğitim ve sosyal asistanlar atanarak, okul disiplin raporları ve öğrenci sorunları programları oluşturulmuştur. Çocukları ve ailelerini kapsayan toplumsal aktiviteler düzenlenmiştir. Okullardaki sosyal çalışanlar ve rehberlik danışmanları birlikte çalışarak, gençlere ve ailelerine gerekli danışmaları yaparak tavsiyelerde bulunmuşlardır. Yasa uygulama acenteleri bu projede görev alarak ailelerin ikamet ettiği bölgelerde yapılan aktivitelerin suçu önlemede etili olduğunu fark etmişlerdir. Aynı zamanda bu acenteler okullarda gençlere yardımcı olmak için her okula bir memur atamışlardır. Geçlere dinlenme ile ilgili aktiviteler sağlanmış ve onların sosyal projelere gönüllü olarak katılmaları gerçekleştirilmiştir. Bu projeden elde edilen sonuçlar şu şekildedir;

Eğer gençlerin suç ve şiddet davranışları erkenden durdurulmazsa, suç ve şiddetten kaynaklanan risklere karşı bir programın uygulanması gerekmektedir. Hukuk ve okul yetkilileri başarısız okullardaki değişmez sorunun, öğrencilerin karşılaştıkları problemlere karşı agresif ve şiddet içerikli bir şekilde tepki gösterme eğilimlerinden kaynaklandığını ifade ederler. Bu proje; agresif davranışlara karşı sunduğu alternatifler ile öğrencilerin sakin bir yaşam sürmelerine olanak verir. Bu proje ile birlikte okullardaki disiplin sorunlarının ve okuldan uzaklaştırma cezalarının her yıl %10 civarında azalma sağlanmıştır. Okullarda disiplin sorunlarının ve öğrencilerin okuldan uzaklaştırmalarının azalmasının yanında yasalara uymamaktan dolayı kaynaklanan tutuklamalarda da azalma olması bu projenin başarılı olduğunu kanıtlamıştır. Okul

güvenliğini sağlamada ve güvenli toplumlar oluşturmada herkesin birlikte çalışarak okullardaki ve toplumlardaki suç ve şiddete karşı daha iyi alternatifler sunması gerekmektedir. Gençlerin okullardaki başarısızlıklarına yardımcı olmada gençlerin, ailelerin, okul personelinin ve toplumun işbirliği ile oluşturulan programlarla, gençlerin bir çok sorununun çözülebileceği ve onların hayatlarında yeni bir başlangıç yapmaları sağlanabilir (Hernandez, 1999).

Okul ortamının (ör. okul kurallarının açık ve adil oluşu) ve kişisel öğrenci özelliklerinin (ör. yaş, cinsiyet, ırk ve gruba bağlılık boyutları), okul düzensizliğinin iki farklı ölçüsüne etkilerini ortaya çıkarmak amacıyla, Amerika'nın Philadelphia eyaletinde bulunan okullarda 5203 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada; suç işleme okul ve birey özelliklerinin etkililik düzeyi saptanmaya çalışılmıştır. Okul ortamının özellikleri olarak, okul büyüklüğü, öğrencilere saygı, planlama ve eylem, kuralların açıklığı ve adilliği ele alınmıştır. Kişisel öğrenci özelliklerinde ise, okul çabası yani okula bağlılık, olumlu akran arkadaşlıkları, katılım, kurallara inanma, yaş, ırk ve cinsiyet ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, okul bağlılığı boyutlarının öğrencinin kötü davranışları ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Okula bağlı, olumlu akran arkadaşlıklarına sahip ve okul faaliyetlerine katılan öğrencilerin suç işleme oranları çok düşük bulunmuştur. Yaş, ırk ve cinsiyet ile suç işleme arasında olumlu bir ilişki tespit edilmiştir. Beyaz olmayan erkek öğrencilerin hem daha büyük suçlar işledikleri hem de daha çok kötü davranışlar sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Düşük gelirli, Afrika Amerikalıları, kendi değerini ve kimliğini ele geçirme çabası, sosyal uzaklaşma ile saygınlık kazanma isteği, baskılı hayat deneyimleri ve standartlara karşı gösterilen tepkinin suça sevk ettiği şeklinde yorumlanmıştır. Okul ortamının özelliklerinden okulların büyük olması ile öğrencilerin suç işleme düzeyleri arasında az da olsa bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durum, büyük okullarda öğrenciler daha fazla ilgisizliğe maruz kalabilirler ve daha fazla çatışma ortaya çıkabilir şeklinde yorumlanmıştır. Kuralları açık ve adil olan okullarda disiplin sistemi güçlü olan bir okul politikası izlenmektedir. Bu nedenle bu okullarda suç işleme oranının, disiplin sistemi iyi işlemeyen okullara göre daha az olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda, okul düzensizliğinde gözlemlenen suç işleme oranlarının azaltılması için, öğrencilerin kişisel özellikleri yerine okul ortamı özelliklerinde yapılacak etmenlerin daha az olduğuna varılmıştır. Okul ortamını iyileştirmeyi amaçlayan önlemler, öğrencilerin kötü davranışlarını azaltmada yararlı olabilir, ancak öğrenci düzeyinde yapılan stratejiler, daha ciddi kötü davranış şekillerini azaltmada

daha önemlidir. Hem okul düzeyinde hem de birey düzeyinde yapılacak stratejilerin özenle tanımlanması, yeni önlemlerin alınmasında ve önlemlerin geliştirilmesinde etkili olacaktır (Welsh, 2003).

Okul güvenliğini etkilemede, okulların buldukları çevre faktörünü belirlemek amacıyla, Chicago’da üç temel eğitim okulunda (K-8), yapılan araştırmada, 1987-1988 öğretim yılı içinde meydana gelen suç ve şiddet olayları tespit edilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda okulların bulunduğu çevrelerde meydana gelen suç ve şiddet olayları, Chicago Emniyet Departmanından elde edilerek, okullardaki suç oranları ile okulların buldukları çevreler arasındaki suç oranları karşılaştırılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler, okullarda meydana gelen suçların disiplin kayıtları ile bu suçlara karşı verilen cezalar, okul düzeni ve güvenliği hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri, okul yapılarında ve okul çevrelerinde işlenmiş suçlara ait polis kayıtlarından oluşmaktadır.

Okullarda meydana gelen suçlar ve suçlara verilen ceza kayıtları şu şekildedir;

Tablo 2. Okullarda Meydana Gelen Suç Türleri ve Cezalar

Suç Türleri	Adet	Suçlara Verilen Cezalar
Yangın (tehlike) alarmını çekmek	3	Geçici tatil (1-5 gün)
Saldırı	26	15’ine hiçbir işlem yapılmadı 11’ine geçici tatil (1-5gün)
Uyuşturucular/Fişekler	3	Hiçbir işlem yapılmadı
Zorbalık/Hasar verme	11	6’sına hiçbir işlem yapılmadı 1’inde görüşme yapıldı 4’üne geçici tatil (1-5 gün)
Korkutma/Baskı	10	5’ine hiçbir işlem yapılmadı 4’ünde görüşme yapıldı 1’ine geçici tatil (1-5 gün)

Tablo 2'nin Devamı

Yaralamalı kavga	12	1'inde hiçbir işlem yapılmadı 7'sinde görüşme yapıldı 4'üne geçici tatil (1-5 gün)
Hırsızlık (şahsi eşyalar)	13	10'unda hiçbir işlem yapılmadı 1'inde görüşme yapıldı 2'sine geçici tatil (1-5 gün)
Ağırlaştırılmış saldırı	6	2'sinde görüşme yapıldı 3'üne geçici tatil (1-5 gün) 1'i polise bildirildi
Silah bulundurma	3	2'sine hiçbir işlem yapılmadı 1'ine geçici tatil (1-5gün)
Soygun	1	Öğüt verildi
Cinsel ihlal	1	Geçici tatil (1-5gün)
Kötü davranış	13	2'sine hiçbir işlem yapılmadı 3'ünde görüşme yapıldı 4'üne geçici tatil (1-5 gün) 4'ü polise bildirildi
Ağırlaştırılmış kötü davranış	3	3'üne hiçbir işlem yapılmadı 1'ine geçici tatil (1-5 gün) 1'i polise bildirildi
Diğer yasadışı davranış	1	Polise bildirildi

Kaynak: (Menacker ve diğ., 1990; 73)

Bu okullarda, okulların güvenliğine ilişkin öğretmen ve öğrenci anketlerinden çıkan sonuçlar ise şu şekildedir; öğrencilerin hemen hemen yarısı (%44.3), okulda kendilerini güvende hissetmediklerini, %8'i, okul yolunda silahla veya bıçakla tehdit edildiğini, %4'ü ise, okul yolunda hastaneye kaldırılacak şekilde kötü dövüldüklerini, yaklaşık 1/3'ü (%31.7), yıl boyunca okulda silah taşıdıklarını, yaklaşık 3/4'ü (%72.5), yıl

boyunca en az bir kez diğ er öğrencilerle kavgaya karış tıklarını, %19'u, okul yolunda zarar gör me korkusu taşı dıklarını, %20'si fiziksel zarar gör me korkusuyla okulun park yerinden kaç ındıklarını, %20'si okul katlarında kiş isel güvenlileri için korktuklarını, öğretmenlerin ise; hemen hemen yarısı (%42.4), kiş isel güvenlik korkusu ile kötü davranış lar sergileyen öğrenciler ile karşılaş maktan korktuklarını, sadece %38'i, sınıflarında kendilerini tam anlamıyla güvende hissettiklerini, sadece %5'i, okul park alanında kendilerini güvende hissettiklerini, sadece %2.5'i, okul katlarında kendilerini güvende hissettiklerini beyan etmiş lerdir. Öğretmenlere sorulan, "okulunuzun çevresinde ne derecede sorunlar meydana geliyor?" sorusuna ise, öğretmenlerin sadece %1.7'si "hemen hemen hiç" cevabını verirken, %48.3'ü pek çok yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin görüşlerini haklı çıkar an, okulların çevrelerinde meydana gelen suçlara ait polis kayıtları ise şu şekildedir;

Tablo 3. Okulların Çevresinde Meydana Gelen Suçlara Yönelik Polis Kayıtları

Suç Türleri	Adet
Cinayet	10
Haklı gösterilebilir insan öldürme	3
Ağ ırlaştır ılmı ş cinsel saldır ılar	43
Silahlı soygun	150
Ağ ır kötü davranış	315
Basit kötü davranış	460
Ağ ır saldır ı	66
Basit saldır ı	58
Kamu malına zarar verme	226

Kaynak: (Menacker ve diğ., 1990; 73)

Polis kayıtları ile okul kayıtları karşılaştır ıldığında, okullarda meydana gelen suçlar ile okul çevrelerinde meydana gelen suçlar paralellik göstermektedir. Bu durum okulların, içinde buldukları toplumlardan etkilendiklerini açıkça göstermektedir (Menacker ve diğ., 1990).

1.8.2. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Okul güvenliği ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır.

Dönmez ve Güven (2002) tarafından yapılan çalışmada, ortaöğretimde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentileri cinsiyete, görev türüne ve kıdeme göre fark gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmanın evrenini 2000-2001 öğretim yılı güz döneminde, Malatya il merkezindeki 13 genel lisede görev yapan okul yöneticisi, rehber öğretmen ve ders öğretmenleri (toplam 511 kişi) oluşturmaktadır. Örneklem 263 kişiden oluşmaktadır. Bunların 37’si yönetici, 21’i rehber öğretmen, 205’i ders öğretmenidir. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS’den yararlanılmıştır. Değerlendirmede, anketteki her sorunun seçeneklerine verilen yanıtların frekans ve yüzdeleri hesaplanmış; cinsiyet, görev türü ve kıdem değişkenlerine göre karşılaştırmalar yapılırken de Chi Square (Kay-kare) tekniği kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında ulaşılan başlıca sonuçlar şu şekildedir. Okul güvenliğini etkileyen en önemli etken olarak okulun çevresel koşulları ve kültürel özellikleri olduğu, okulda yaşanan en önemli güvenlik sorunu olarak okul çevresindeki bazı kişi yada kişilerin öğrencileri rahatsız etmeleri şeklinde belirtildiği, okul güvenliğinin gereklilik nedenleri arasında derslerin verimli olarak yapılması ve öğrenci güvenliğinin ön sırada yer aldığı saptanmıştır. Öğretmen-öğrenci anlaşmazlıklarının başlıca nedenleri olarak ailelerin yapısal özellikleri ve derslerin olduğu, bir kısım öğretmenlerin öğrencileri tarafından tehdit edildikleri, bu tehditlerin başlıca nedenlerinin öğrencilere verilen notlar olduğu, yetersiz disiplin uygulamaları nedeni ile öğrencilerin disiplin kurallarına uymadıkları, bu durumun başlıca nedeni olarak okul yönetiminin denetim ve kontrolde yetersiz kalması ve ergenlik dönemine ilişkin bazı sorunlar olduğu ortaya çıkmıştır. Okul güvenliğine ilişkin yasal düzenlemelerin genel olarak yeterli olmadığı, yasa ve yönetmeliklerle yasaklanmış bazı suç aletlerinin öğrenciler tarafından okula getirildiği, büyük bir çoğunluğun okul güvenliğine ilişkin denetim ve kontrol yetkisinin okul yönetimine ait olması gerektiğini düşündüğü, okul rehberlik servislerinin sorunlu öğrencilerle görüşerek ve disiplin kurallarını açıklayarak okul güvenliğine katkıda buldukları belirlenmiştir. Okul güvenliği konusunda, alınan önlemlerde bazı yetersizlikler olduğu bu önemler arasında okul çevresinin trafik güvenliği ile ilgili olarak trafik polisi görevlendirilmesi, trafik ışıklarının konulmasının önemli görüldüğü,

okul binası ve bahçesinin güvenli bir giriş-çıkışı sağlayacak şekilde düzenlenmesi, öğrencileri saldırganlık ve şiddetten uzak tutabilmek için okulun sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere yer vermesi gerektiği ortaya çıkmıştır (Dönmez ve Güven, 2002).

Güven ve Dönmez (2001) tarafından 2000-2001 öğretim yılında Malatya il merkezinde yer alan ve şehrin farklı bölgelerinden seçilen 7 genel liseden alınan 1219 öğrenci örneklemini üzerinde yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; okulda yaşanan önemli güvenlik sorunları arasında öğrenci kavgaları (%39.7), öğretmen-öğrenci anlaşmazlıkları (%28.1) ve okul çevresindeki bazı kişilerin öğrencileri rahatsız etmeleri (% 20.1) gibi sorunlar önde gelmektedir. Öğrencilerin %3.5'i başka öğrenciler tarafından zorla paralarının yada eşyalarının alındığını, %4.7'si tehdit edilmekten yada dövülmekten korktukları için bazı günler okula gitmedikleri, %7.1'i okulda arkadaşları arasında uyuşturucu madde kullandığını bildikleri öğrenciler olduğunu, %14'ü istediğinde uyuşturucu madde bulabileceğini, %53.6'sı okulda kanunen yasaklanmış suç aleti bulunduran öğrenciler olduğunu, %24.9'u istediklerinde ateşli silah bulabileceklerini, %%75.7'si okulda disiplini bozucu nitelikte davranışlar gösteren öğrenci gruplarının bulunduğunu, %21.4'ü içinde buldukları öğretim döneminde fiziksel anlamda bir kavgaya karıştığını, %23'ü öğretmenleri tehdit eden öğrenciler olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin %43'ü okuldaki güvenlik önlemlerini kısmen yeterli bulurken, %11.5'i yetersiz bulmaktadır. Okul güvenliğinin sağlanmasında rehberlik servisinin etlisi konusunda öğrencilerin %37.4'ü “bir etkisi olmuyor” görüşündeyken, %28.9'u “sorun çıkaran öğrencilerin okula uyumunu kolaylaştırdığı” görüşündedir. Öğrencilerin %14.3'ü okulda kendilerini hiç güvende hissetmediklerini belirtmişlerdir (Güven ve Dönmez, 2001).

Gözütok, Er ve Karacaoğlu (2006) tarafından, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin bedensel cezaya yönelik tutumlarının ve okullarda bedensel ceza uygulamalarının son on dört yıldaki (varsa) değişiminin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmada, 1992 yılı ve 2006 yılı karşılaştırılarak; öğretmenlerin bedensel cezaya ilişkin tutumlarında, okullarda öğretmenlerin bedensel cezalandırma biçimlerinde, okullarda öğretmenlerin bedensel cezayı uygulama sıklıklarında, bedensel ceza uygulayan öğretmenleri öğrencilerin nasıl nitelendirdiğine ilişkin, kendisi yada arkadaşları cezalandırıldığında öğrencilerin neler hissettikleri konusunda bir değişme var mıdır? Sorularına yanıt aranmıştır. Mevcut durumu tanımlamak üzere betimsel nitelik taşıyan ve tarama modeli ile yapılan bu araştırmada, öğrencilerin bedensel cezanın uygulanıp uygulanmamasına

ilişkin görüşleri anket yardımıyla toplanmıştır. Öğretmenlerin bedensel cezaya ilişkin tutumlarının belirlenmesi için öğretmen tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilinde bulunan ve on dört yıl önce karşılaştırmaya temel olan araştırmanın yapıldığı bir alt, bir orta ve bir de üst sosyo-ekonomik düzey ilköğretim ve ortaöğretim okulunda görev yapan öğretmenler, bu okullarda öğrenim gören öğrenciler ile Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğretmen eğitimi programlarına devam eden yüz öğretmen adayı oluşturmaktadır. Sözü edilen okullarda, henüz okuduklarını anlamayacakları endişesi ile ilköğretim birinci sınıf öğrencileri dışta tutulmak üzere her sınıf düzeyinden yirmi öğrenciye anket uygulanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular şu şekildedir.

1992'de araştırmanın yapıldığı okullardaki 264 öğretmenin 90'ı (% 24.6) lise öğretmeni, 88'i (% 24.4) ilkokul, 86'sı (% 23.5) ortaokul öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Bunların dışında araştırmaya 100 (% 27.5) öğretmen adayı da dahil edilmiştir.

2006'da araştırmanın yapıldığı okullarda görevli 117 öğretmenin, 80'i (% 36.86) ilköğretim öğretmeni, 30'u (% 13.82) lise öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Bunların dışında araştırmaya 100 öğretmen adayı (% 46) dahil edilmiştir.

1992 yılında yapılan araştırmada öğrencilerin, 238'i (% 39.94) ilkokul, 179'u (% 30.03) ortaokul, 179'u (% 30.03) lise öğrencisidir.

2006 yılında yapılan araştırmada öğrencilerin, 420'si (% 70) ilköğretim, 180'i (% 30) lise öğrencisidir.

1992 yılında ve 2006 yılında yapılan araştırmalarda 2. sınıftan başlamak üzere lise son sınıfa kadar yaklaşık 60'ar öğrenci üzerinde çalışma yapılmıştır, 1992 yılında toplam 596 öğrenciye, 2006 yılında toplam 600 öğrenciye ulaşılmıştır.

1992 yılında yapılan araştırmada öğrencilerin yarıdan fazlası (% 57.55) öğretmenlerin tokat attığını, yarıya yakını (% 45.97) kulak çektiğini, üçte bire yakını (% 30.87) saç çektiğini, dörtte biri (% 25) tebeşir, silgi fırlattığını, onda birinden fazlası (% 14.59) sopayla vurduğunu, onda bir kadarı (% 11.57) tekme attığını, çok şiddetli dövdüğünü (% 10.40), başını duvara veya sıraya vurarak dövdüğünü belirtmişlerdir (% 7.71).

2006 yılında yapılan araştırmada öğrencilerin yarıya yakını (% 43.83) öğretmenlerin kulak çektiğini, üçte birinden fazlası (% 38.17) tokat attığını, dörtte birinden fazlası (%

28.67) sa çektiğini ve tebeşir, silgi fırlattığını (%28.33) onda birinden fazlası (% 13) tekme attığını, onda bir kadarı (% 11.67) sopayla vurduğunu, yaklaşık yirmide biri çok şiddetli dvduğunu (% 5.83), başını duvara veya sıraya vurarak dvduğunu belirtmişlerdir (% 4,61).

Her iki araştırmada elde edilen bulgular karşılaştırıldığında, ğrenci görüşlerine göre, öğretmenlerin cezalandırma biçimleri arasında önemli bir değişikliğin olmadığı görülebilmektedir. Buna karşın 1992'de öğrencilerin en çok karşılaştıkları bedensel cezalandırma biçimi tokat atma iken, 2006 yılında kulak çekmedir. Öğrenci görüşlerine göre tebeşir, silgi fırlatmada artma, tokat atma, başını duvara veya sıraya vurma ve çok şiddetli dövme uygulamalarında azalma olduğu söylenebilir.

Öğrenci görüşlerine göre, 1992-2006 yıllarında karşılaşılan diğer cezalandırma biçimlerinin, kafa kafaya tokuşturma (1992'de 41 ğrenci, 2006'da 17 ğrenci), ayakta durdurma (1992'de 22 ğrenci, 2006'da 13 ğrenci), yumruk atma (1992'de 42 ğrenci, 2006'da 11 ğrenci), cetvelle vurma (1992'de 36 ğrenci, 2006'da 11 ğrenci) olduğu görülebilmektedir. Elde edilen verilere göre, her iki yılda da bu uygulamaların (kafa kafaya tokuşturma, ayakta durdurma, yumruk atma, cetvelle vurma) olduğu, ancak 2006'da azaldığı söylenebilir.

1992 yılında yapılan araştırmada öğrencilerin, dörtte biri kadarı (% 25.67) haftada bir, onda birinden fazlası (% 14.93) ayda bir, yaklaşık onda bir kadarı (% 12.42) 15-20 günde bir ve her gün (% 9.23) bedensel ceza uygulamaları olduğunu belirtmişlerdir.

2006 yılında yapılan araştırmada öğrencilerin dörtte birine yakını (% 23.83) sadece bir kere olduğunu, yaklaşık beşte biri (% 19.66) haftada bir, onda biri (% 9.83) her gün, belli olmayan aralıklarla (% 9), yaklaşık yirmide biri (% 5.83) 15-20 günde bir ve ayda bir (% 3.83) bedensel ceza uygulamaları olduğunu belirtmişlerdir.

1992 ve 2006 yıllarında elde edilen veriler karşılaştırıldığında öğrencilerin bedensel ceza karşısında kalma sıklığında her gün oluşunda bir artma, haftada bir, 15-20 günde bir ve ayda bir oluşunda ise azalma olduğu söylenebilir.

1992 yılında anketi cevaplayan öğrencilerin yaklaşık üçte biri (% 31,04) zel yaşamda sorunlu öğretmenlerin ve mesleğinde zayıf öğretmenlerin (% 28.02), yaklaşık onda biri (% 10.74) mesleğinde titiz öğretmenlerin ve mesleğinde yeterli olan öğretmenlerin (% 8.73) ğrencileri dvduğunu ifade etmişlerdir.

2006 yılında anketi cevaplayan öğrencilerin yarısından fazlası (% 54.70) özel yaşamda sorunlu öğretmenlerin, yarıya yakını (% 45) mesleğinde zayıf öğretmenlerin, yaklaşık beşte biri (% 17.50) mesleğinde titiz öğretmenlerin, yaklaşık onda biri (% 11.80) ise mesleğinde yeterli olan öğretmenlerin öğrencileri dövdüğünü ifade etmişlerdir.

1992 ve 2006 yıllarında elde edilen verilere göre, öğrenciler, mesleğinde sorunlu öğretmenlerin ve özel yaşamda sorunlu öğretmenlerin bedensel cezaya daha fazla başvurduğunu belirtmişlerdir. Öğrenci görüşlerine göre, mesleğinde sorunlu öğretmenlerin ve özel yaşamda sorunlu öğretmenlerin bedensel cezaya başvurmaları konusunda önemli bir artış olduğu da söylenebilir.

1992 yılında, öğretmenler kendilerine bedensel cezaya başvurduklarında, öğrencilerin 180'i utandıklarını, 110'u üzdüklerini, 73'ü kin ve öfke duyduklarını, 47'si okuldan ve öğretmenden soğuduklarını, 35'i korktuklarını, 28'i çok kötü hissettiklerini ve ağlamak istediklerini, 11'i ise öldürme arzusunda olduklarını ifade etmişlerdir. 2006 yılında, öğretmenler kendilerine bedensel cezaya başvurduklarında, öğrencilerin 138'i üzdüklerini, 113'ü çok kötü hissettiklerini ve ağlamak istediklerini, 58'i utandıklarını, 44'ü okuldan ve öğretmenden soğuduklarını, 40'ı kin ve öfke duyduklarını, 19'u korktuklarını, 6'sı ise öldürme arzusunda olduklarını ifade etmişlerdir. 1992 ve 2006 yıllarında elde edilen verilere göre, kendilerine bedensel ceza uygulanan öğrencilerin, çok kötü hissetme ve ağlama isteğinde bir artış varken, utanma hissinde önemli bir azalma olduğu söylenebilir. Bu bulguya bakarak öğrencilerin artık dayak yemekten utanmadığı yorumu yapılabilir.

Öğretmenlerin 1992 yılında tutum puan ortalamaları 64 olarak belirlenmiştir. 2006 yılında ise öğretmenlerin tutum puan ortalamaları 54'e düşmüştür. Okulda bedensel ceza uygulamalarında önemli sayılabilecek bir değişme belirlenememişken, öğretmenlerin tutumlarındaki bu olumsuz değişme düşündürücüdür. Öğretmenlerin 14 yıl öncesine göre dayanın gerekliliğine daha fazla inandığı, öğrencilerin dayığı hakkettiğine ilişkin inanışın arttığı, son çare olarak veya öğrencinin iyiliği için dövülür anlayışının öğretmenler arasında yaygınlaştığı söylenebilir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir.

Öğretmen tutum puan ortalamalarında önemli bir düşüş belirlenmiştir (1992'de 64 iken, 2006'da 54'e düşmüştür). 1992 yılı ve 2006 yılı karşılaştırıldığında öğretmenlerin

cezalandırma biçimleri arasında önemli bir değişikliğin olmadığı görülebilmektedir. Buna karşın 1992'de öğrencilerin en çok karşılaştıkları bedensel cezalandırma biçiminin tokat atma, 2006 yılında kulak çekme olduğu belirlenmiştir. Tebeşir, silgi fırlatmada artma, tokat atma, başını duvara veya sıraya vurma ve çok şiddetli dövme, kafa kafaya tokuşturma, ayakta durdurma, yumruk atma, cetvelle vurma uygulamalarında azalma olduğu belirlenmiştir. 1992 ve 2006 yıllarında elde edilen veriler karşılaştırıldığında öğrencilerin bedensel ceza karşısında kalma sıklığında her gün oluşunda bir artma, haftada bir, 15-20 günde bir ve ayda bir oluşunda ise azalma olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin mesleğinde sorunlu öğretmenlerin ve özel yaşamında sorunlu öğretmenlerin daha çok bedensel cezaya başvurdukları konusundaki görüşlerinde artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Gözütok, Er ve Karacaoğlu, 2006).

BÖLÜM 2: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, ölçme aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması başlıkları altında yer alan bilgiler sunulmuştur.

2.1. Araştırmanın Modeli

Sakarya İli'nde İlköğretim Okullarında görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerinin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentilerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Tarama (survey) araştırma modeli geçmişte yada halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1995).

2.2. Evren ve Örneklem

2.2.1. Evren

Araştırmanın evrenini 2006–2007 öğretim yılında Sakarya ili merkez ilçesinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ile okul yöneticileri oluşturmaktadır. Evreni oluşturan okulların sayısı 111, öğretmen sayısı 1808 ve yönetici sayısı 303'tür.

2.2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini oluşturacak okulların, öğretmenlerin ve yöneticilerin sayılarının belirlenmesinde kasıtlı örnekleme metodu kullanılmıştır. İlk önce Sakarya ili merkez ilçede bulunan okullar ile bunların resmi personel ve yönetici sayıları çıkarılmıştır. Daha sonra evrendeki okullar içerisinde çalışma imkanları ve zaman faktörü de göz önüne alınarak, kırsal kesim ve merkezi nitelikte olan okullardan evreni temsil edecek yeterlikte öğretmen sayısı ve yönetici sayısına ulaşma imkanı verecek sayıda 21 tane okul ve bu okullarda görev yapan 598 öğretmen ile 102 yönetici örneklem olarak alınmıştır.

2.3. Ölçme Aracı

Bu çalışmada bilgi toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Okul Güvenliği Anketi ve araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formu kullanılmıştır.

2.3.1. Ölçme Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanışı

Araştırmada veriler geliştirilen likert tipli ölçek yoluyla toplanmıştır. Veri toplama aracı ölçeğinin geliştirilmesinde aşağıdaki aşamalar izlenmiştir.

- Önce ölçek için literatür taraması yapılmıştır. Konu ile ilgili öğretmen ve yöneticilere 10 adet açık uçlu soru sorulmuş, kendilerinden duygu ve düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Bu şekilde ankette yer alabilecek olası 57 madde oluşturulmuştur.
- Daha sonra bu maddeler, madde yazım kurallarına uygun olarak düzenlenmiş ve yeniden ifadelendirilerek uzman öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda madde sayısı 52'ye düşürülmüştür. Uzman görüşleri doğrultusunda ölçek, kişisel güvenlik, okul güvenliği, öğrenci güvenliği ve okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalar olmak üzere dört alt boyuta ayrılmıştır.
- Geliştirilen ölçekte olumlu maddeler “katılıyorum=3”, “kararsızım=2” ve “katılmıyorum=1” şeklinde 3'den 1'e doğru puanlanmış; olumsuz maddeler ise “katılıyorum=1”, “kararsızım=2” ve “katılmıyorum=3” olacak şekilde 1'den 3' doğru puanlanmıştır.
- Geliştirilen ölçek, 300 öğretmene uygulanmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel hesaplamaları SPSS paket programında yapılmıştır.
- Uygulanan ölçekte 52 maddeden hangilerinin işlediğini belirlemek amacıyla faktör analizi tekniği kullanılarak, her bir maddenin ayırt ediciliğine (madde-toplam test korelasyonları) bakılmıştır. Verilere ilişkin madde test korelasyonları, birinci faktör yükleri ve madde ortalamaları hesaplanmış ve madde test korelasyonu anlamlı ($p < 0.5$), temel bileşenler analizinin birinci boyutunda faktör yükleri 0.30'un üzerinde olan 42 madde ölçeğe alınmıştır.
- Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin tümüne ait Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.92, birinci alt boyutuna ait Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.63, ikinci alt boyutuna ait Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.82, üçüncü alt boyutuna ait Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.75 ve dördüncü alt boyutuna ait Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.86 bulunmuştur.

2.3.2. Öğretmen ve Yöneticilerin Kişisel Bilgilerini İçeren Anket Formu

Öğretmen ve yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklenti düzeylerinde etkili olabileceği düşünülen değişkenlerin belirlenmesi için kullanılan ankette Öğretmen ve yöneticilerin demografik özelliklerini saptayıcı 6 soruya yer verilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Anketler hazırlandıktan sonra araştırmacı tarafından Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan resmi izin yazısı ile örneklem olarak seçilen okullarda araştırmacı tarafından bizzat uygulanmıştır. Bunun nedeni örneklem grubunun ankete ilgi göstermelerini sağlamak, onlardan gelebilecek soruları yanıtlamak ve verilerin eksiksiz toplanmasını sağlamaktır. Uygulama sırasında öğretmen ve yöneticilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve anketi nasıl yanıtlamaları gerektiği açıklanmıştır. Uygulama için öğretmen ve yöneticilere yeterli süre verilmiştir. Uygulama sırasında anlaşılmayan sorular çıktığında gereken açıklamalar yapılmıştır. Böylece tüm sorulara eksiksiz yanıt verilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bunun sonucu olarak örneklem olarak seçilen 598 öğretmenden 584 öğretmene ve örneklem olarak seçilen 102 yöneticiden 98 yöneticiye anket uygulanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Verilerin analizi ve yorumlanmasında SPSS (Statistical Program for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Öğretmenlerin ve yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklenti düzeylerini etkilediği düşünülen değişkenler açısından okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak amacıyla, parametrik testlerin özelliklerini sağlayanlarda; iki alt birimli bağımsız değişkenler için t-testi analizi kullanılırken, üç veya daha fazla alt birimli bağımsız değişkenler için One Way ve Anova analizi ve nonparametrik testlerin özelliklerini sağlayanlarda iki alt birimli bağımsız değişkenler için Mann Whitney U-testi analizi kullanılırken, üç veya daha fazla alt birimli bağımsız değişkenler için Kruskal Wallis H-testi analizi uygulanmıştır. Farklılık bulunan değişkenlerde, farklılıkların hangi ikili gruptan kaynaklandığını gösteren Scheffe ve LSD çoklu karşılaştırma testleri uygulanmıştır. T-testi, One Way Anova, Mann Whitney U-testi ve Kruskal Wallis H-testi analizlerinde anlamlılık düzeyi olarak 0,05 seçilmiştir.

BÖLÜM 3: BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin; kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri, çalıştıkları okulun güvenliğine ilişkin görüş ve beklentileri, öğrenci güvenliğine ilişkin rol ve beklentileri, okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin rol ve beklentileri, yöneticilerin; kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri, çalıştıkları okulun güvenliğine ilişkin rol ve beklentileri, öğrenci güvenliğine ilişkin rol ve beklentileri, okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin rol ve beklentilerinin bazı değişkenlere ilişkin bulgu ve yorumları ile yönetici ve öğretmenlerin; kişisel güvenliklerine, okulun güvenliğine, öğrenci güvenliğine ve okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri arasındaki farklara ait bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Öğretmenlerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin kişisel güvenliklerine ilişkin, cinsiyet, yaş, kıdem, okulda çalışma süreleri, branş ve okul güvenliği ile ilgili hizmetiçi eğitim yada seminere katılma durumları değişkenlerine ait farklara ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Cinsiyet	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Bay	308	10.38	1.95990	582	0.469	0.639
Bayan	276	10.46	1.84946			

Tablo 4'deki t-testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=0.469$, $p>0.05$). Erkek öğretmenlerin okullarda kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri ($\bar{x}=10.38$) ile bayan öğretmenlerin görüşleri ($\bar{x}=10.46$) arasında bir fark yoktur.

Tablo 5. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Yaş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
24-29 arası	233	10.65	1.732	Gruplar arası	30.968	3	10.323	2.865	,036
30-35 arası	180	10.23	2.060	Gruplar içi	2089.717	580	3.603		
36-40 arası	104	10.50	1.935	Toplam	2120.685	583			
40 ve üzeri	67	10.01	1.934						
Toplam	584	10.42	1.907						

Tablo 5'deki sonuçlara göre öğretmenlerin farklı yaş gruplarına göre okul güvenliği ölçeğinin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=2.865$; $p<0,05$).

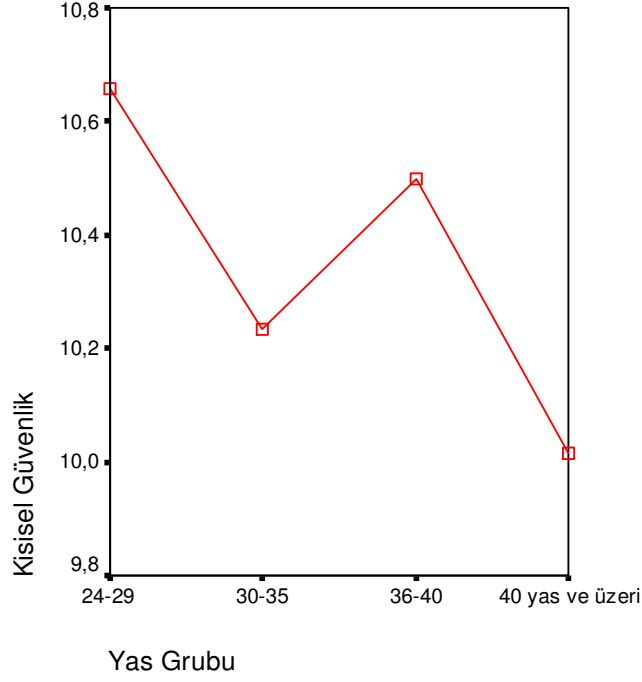
Tablo 6. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Çoklu Karşılaştırma -LSD Testi- Sonuçları

Yöntem	24-29 arası	30-35 arası	36-40 arası	40 ve üzeri
24-29 arası	-	0.4233*	0.1567	0.6417*
30-35 arası	-0.4233*	-	-0.2667	0.2184
36-40 arası	-0.1567	0.2667	-	0.4851
40 ve üzeri	-0.6417*	-0.2184	-0.4852	-

Farklılıkların hangi ikili gruplardan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (LSD testi) sonuçlarına ilişkin Tablo 6. incelendiğinde, yaş grupları 24-29 yaş arası ve 30-35 yaş arasında olan öğretmenler ile yaş grupları 24-29 yaş arası ve 40 yaş ve üzeri

olan öğretmenlerin okul güvenliği ölçeğinin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları

Şekil 1’de görüldüğü üzere, öğretmenlerin okul güvenliği ölçeğinin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları en yüksek puanların ortalaması ($\bar{x}=10.65$), 24-29 yaş arasında olan öğretmenlere ait olup, 36-40 yaş arasında olan öğretmenlerin puan ortalaması ($\bar{x}=10.50$), 30-35 yaş arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından ($\bar{x}=10.23$) ve 40 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin puan ortalamasından ($\bar{x}=10.01$) yüksektir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Kıdem	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
Stajyer (Aday) Öğretmen	84	11.13	1.258	Gruplar arası	78.626	5	11.725	4.451	,001
2-5 yıl arası	130	10.06	2.157						
6-9 yıl arası	159	10.59	1.814						
10-13 yıl arası	125	10.39	1.878	Grup içi	2042.059	578	3.533		
14-17 yıl arası	31	10.16	2.353						
18 yıl ve üzeri	55	9.92	1.854	Toplam	2120.685	583			
Toplam	584	10.42	1.907						

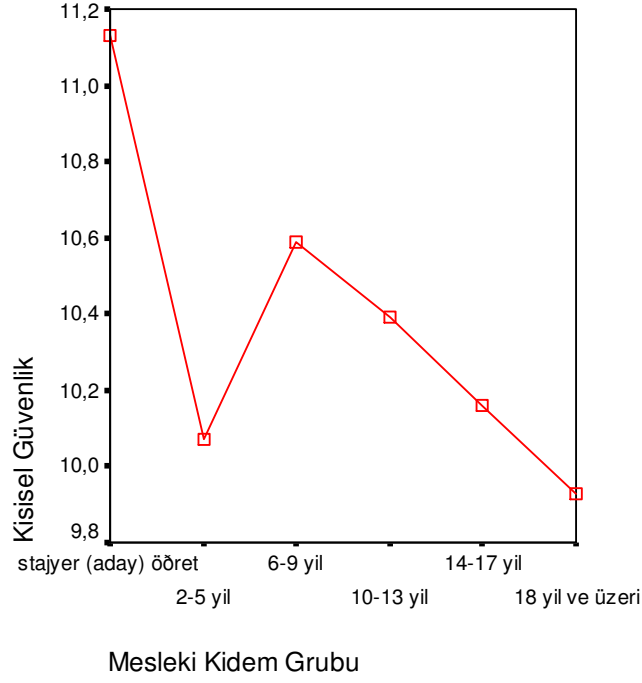
Tablo 7'deki sonuçlara göre öğretmenlerin farklı kıdem durumlarına göre okul güvenliği ölçeğinin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=4.451; p<0,05).

Tablo 8. Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Çoklu Karşılaştırma -Scheffe Testi- Sonuçları

Yöntem	Stajyer (Aday) Öğretmen	2-5 yıl arası	6-9 yıl arası	10-13 yıl arası	14-17 yıl arası	18 yıl ve üzeri
Stajyer (Aday) Öğretmen	-	1.0617*	0.5398	0.7390	0.9697	1.2037*
2-5 yıl arası	-1.0617*	-	-0.5220	-0.3228	-0.921	0.1420
6-9 yıl arası	-0.5398	0.5220	-	0.1992	0.4299	0.6639
10-13 yıl arası	-0.7390	0.3228	-0.1992	-	0.2307	0.4647
14-17 yıl arası	-0.9697	0.0921	-0.4299	-0.2307	-	0.2340
18 yıl ve üzeri	-1.2037*	-0.1420	-0.6639	-0.4647	-0.2340	-

Farklılıkların hangi ikili gruplardan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Scheffe testi) sonuçlarına ilişkin Tablo 8. incelendiğinde, kıdem durumları stajyer öğretmen ve 2-5 yıl arası olan öğretmenler ile kıdem durumları stajyer öğretmen ve 18 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin okul güvenliği ölçeğinin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları

Şekil 2'de görüldüğü üzere, öğretmenlerin okul güvenliği ölçeğinin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları en yüksek puanların ortalaması ($\bar{x}=11.13$), stajyer (aday) öğretmenlere ait olup, kıdem durumları 6-9 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalaması ($\bar{x}=10.59$), 10-13 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından ($\bar{x}=10.39$), 14-17 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından ($\bar{x}=10.16$), 2-5 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından ($\bar{x}=10.06$) ve 18 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin puan ortalamasından ($\bar{x}=9.92$) yüksektir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Çalışma Süresi	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
1 yıl	191	10.60	1.869	Gruplar arası	20.596	4	5.149	1.420	,226
2-5 yıl arası	256	10.35	1.918						
6-9 yıl arası	92	10.48	1.687						
10-13 yıl arası	29	10.03	2.352	Grup içi	2100.089	579	3.627		
14 yıl ve üzeri	16	9.68	2.358						
Toplam	584	10.42	1.907	Toplam	2120.685	583			

Tablo 9'daki sonuçlara göre, öğretmenlerin farklı okulda çalışma sürelerine göre okul güvenliği ölçeğinin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F=1.420; p>0,05).

Tablo 10. Öğretmenlerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Branş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Sınıf Öğretmeni	273	10.68	1.77869	582	3.158	0.002
Branş Öğretmeni	311	10.19	1.98740			

Tablo 10'daki t-testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (t=3.158, p<0.05). Sınıf öğretmenlerinin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri ($\bar{x}$ =10.68), branş öğretmenlerinin görüşlerine ($\bar{x}$ =10.19) göre daha olumludur.

Tablo 11. Öğretmenlerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Seminer veya Kurs Katılma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	9	252.39	2271.50	2226,500	0.451
Hayır	575	293.13	168548.50		

Tablo 11'deki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılan ve katılmayan öğretmenlerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=2226,500; p>0.05).

3.2. Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüş ve Beklentilerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin, cinsiyet, yaş, kıdem, okulda çalışma süreleri, branş ve okul güvenliği ile ilgili hizmetiçi eğitim yada seminere katılma durumları değişkenlerine ait farklara ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Cinsiyet	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Bay	308	27.56	7,22773	582	3.671	0.000
Bayan	276	25.50	6,22926			

Tablo 12'deki t-testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (t=3.671, p<0.05). Erkek öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri ($\bar{x}$ =27.56), bayan öğretmenlerin görüşlerine ($\bar{x}$ =25.50) göre daha olumludur.

Tablo 13. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Yaş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
24-29 arası	233	26.42	6.428	Gruplar arası	125.798	3	41.933	0.894	,444
30-35 arası	180	26.75	6.947	Gruplar içi	27201.39	580	46.899		
36-40 arası	104	25.98	7.399	Toplam	27327.19	583			
40 ve üzeri	67	27.65	7.108						
Toplam	584	26.59	6.846						

Tablo 13'deki sonuçlara göre öğretmenlerin farklı yaş gruplarına göre ölçekteki okul güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F=0.894; p>0,05).

Tablo 14. Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Kıdem	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
Stajyer (Aday) Öğretmen	84	25.63	6.965	Gruplar arası	344.088	5	68.818	1.774	,196
2-5 yıl arası	130	25.78	5.541						
6-9 yıl arası	159	27.14	7.004						
10-13 yıl arası	125	27.12	7.570	Grup içi	26983.102	578	46.684		
14-17 yıl arası	31	25.61	6.211						
18 yıl ve üzeri	55	27.70	7.425	Toplam	27327.190	583			
Toplam	584	26.59	6.846						

Tablo 14'deki sonuçlara göre öğretmenlerin farklı kıdem durumlarına göre ölçekteki okul güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F=1.774; p>0,05).

Tablo 15. Öğretmenlerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Çalışma Süresi	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
1 yıl	191	26.89	7.257	Gruplar arası	519.834	4	129.959	2.807	,025
2-5 yıl arası	256	27.12	6.277						
6-9 yıl arası	92	24.61	6.954						
10-13 yıl arası	29	25.37	7.282	Grup içi	26807.356	579	46.299		
14 yıl ve üzeri	16	27.93	7.370						
Toplam	584	26.59	6.846	Toplam	27327.190	583			

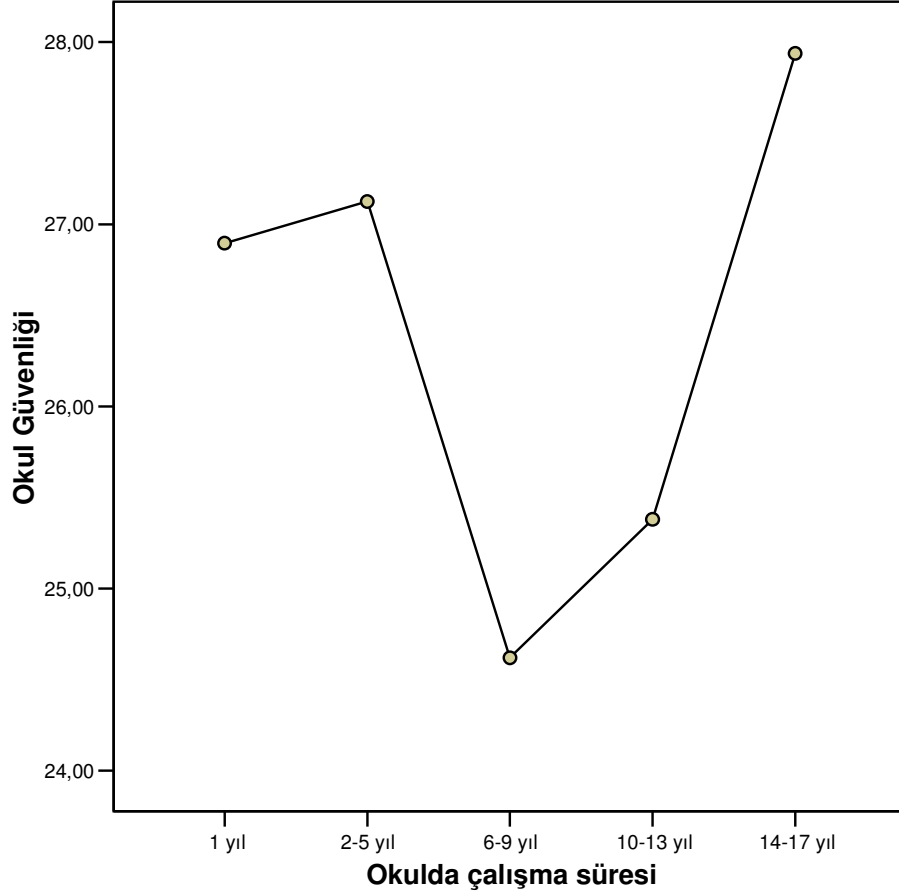
Tablo 15'deki sonuçlara göre, öğretmenlerin farklı okulda çalışma sürelerine göre ölçekteki okul güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=2.807; p<0,05).

Tablo 16. Öğretmenlerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Çoklu Karşılaştırma -LSD Testi- Sonuçları

Yöntem	1 yıl	2-5 yıl arası	6-9 yıl arası	10-13 yıl arası	14 yıl ve üzeri
1 yıl	-	-0.22971	2.27572*	1.51598	-1.04221
2-5 yıl arası	0.22971	-	2.50543*	1.74569	-0.81250
6-9 yıl arası	-2.27572*	-2.50543*	-	-0.75975	-3.31793
10-13 yıl arası	-1.51598	-1.74569	0.75975	-	-2.55819
14 yıl ve üzeri	1.04221	0.81250	3.31793	2.55819	-

Farklılıkların hangi ikili gruplardan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (LSD testi) sonuçlarına ilişkin Tablo 16. incelendiğinde, okulda çalışma süreleri 1 yıl ve 2-5 yıl arası ile okulda çalışma süreleri 2-5 yıl arası ve 6-9 yıl arasında olan öğretmenlerin ölçekteki okul güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Şekil 3. Öğretmenlerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları

Şekil 3'de görüldüğü üzere, öğretmenlerin ölçekteki okul güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları en yüksek puanların ortalaması ($\bar{x}=27.93$), okulda çalışma süresi 14 yıl ve üzeri olan öğretmenlere ait olup, okulda çalışma süreleri 2-5 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalaması ($\bar{x}=27.12$), 1 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından ($\bar{x}=26.89$), 10-13 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından ($\bar{x}=25.37$) ve 6-9 yıl arası olan öğretmenlerin puan ortalamasından ($\bar{x}=24.61$) yüksektir.

Tablo 17. Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Branş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Sınıf Öğretmeni	273	27.098	7.07895	582	1.683	0.093
Branş Öğretmeni	311	26.144	6.61486			

Tablo 17'deki t-testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=1.683$, $p>0.05$). Sınıf öğretmenlerinin okul güvenliğine ilişkin görüşleri ($\bar{x}=27.098$) ile branş öğretmenlerinin görüşleri ($\bar{x}=26.144$) arasında bir fark yoktur.

Tablo 18. Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Seminer veya Kursu Katılma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	9	413.61	3722.50	1497,500	0.030
Hayır	575	290.60	167092.50		

Tablo 18'deki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılan ve katılmayan öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=1497,500$; $p<0.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, okul güvenliği ile ilgili seminer veya hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin, katılmayan öğretmenlere göre okul güvenliği algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, okul güvenliği ile ilgili seminer veya hizmetiçi eğitim kursunun öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin algılarını artırmada etkili olduğunu gösterir şeklinde yorumlanabilir.

3.3. Öğretmenlerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Rol ve Beklentilerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin, cinsiyet, yaş, kıdem, okulda çalışma süreleri, branş ve okul güvenliği ile ilgili hizmetiçi eğitim yada seminere katılma durumları değişkenlerine ait farklara ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 19. Öğretmenlerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Cinsiyet	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Bay	308	19,46	4,86183	582	1.549	0.122
Bayan	276	18,88	4,22592			

Tablo 19'daki t-testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=1.549$, $p>0.05$). Erkek öğretmenlerin okullarda öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri ($\bar{x}=19,46$) ile bayan öğretmenlerin görüşleri ($\bar{x}=18,88$) arasında bir fark yoktur.

Tablo 20. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Yaş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
24-29 arası	233	19.36	4.272	Gruplar arası	136.738	3	45.579	2.188	,088
30-35 arası	180	18.57	4.857	Gruplar içi	12081.164	580	20.830		
36-40 arası	104	19.95	4.759	Toplam	12217.902	583			
40 ve üzeri	67	19.07	4.418						
Toplam	584	19.19	4.577						

Tablo 20'deki sonuçlara göre öğretmenlerin farklı yaş gruplarına göre okul güvenliği ölçeğinin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=2.188$; $p>0,05$).

Tablo 21. Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Kıdem	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
Stajyer (Aday) Öğretmen	84	19.15	4.529	Gruplar arası	64.021	5	12.804	0.609	,693
2-5 yıl arası	130	18.87	4.073						
6-9 yıl arası	159	19.03	4.606						
10-13 yıl arası	125	19.49	5.249	Grup içi	12153.881	578	21.027		
14-17 yıl arası	31	20.25	4.171						
18 yıl ve üzeri	55	19.14	4.343	Toplam	12217.902	583			
Toplam	584	19.19	4.577						

Tablo 21'deki sonuçlara göre öğretmenlerin farklı kıdem durumlarına göre okul güvenliği ölçeğinin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=0.609$; $p>0,05$).

Tablo 22. Öğretmenlerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Çalışma Süresi	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
1 yıl	191	19.18	4.788	Gruplar arası	16.484	4	4.121	0.196	,941
2-5 yıl arası	256	19.10	4.382						
6-9 yıl arası	92	19.52	4.870						
10-13 yıl arası	29	18.82	4.472	Grup içi	12201.418	579	21.073		
14 yıl ve üzeri	16	19.37	3.896						
Toplam	584	19.19	4.577	Toplam	12217.902	583			

Tablo 22'deki sonuçlara göre, öğretmenlerin farklı okulda çalışma sürelerine göre ölçekteki öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=0.196$; $p>0,05$).

Tablo 23. Öğretmenlerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Branş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Sınıf Öğretmeni	273	19.637	4.451	582	2.220	0.027
Branş Öğretmeni	311	18.797	4.658			

Tablo 23'deki t-testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=2.220$, $p<0.05$). Sınıf öğretmenlerinin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri ($\bar{x}=19.637$), branş öğretmenlerinin görüşlerine ($\bar{x}=18.797$) göre daha olumludur.

Tablo 24. Öğretmenlerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Seminer veya Kurs Katılma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	9	369.94	3329.50	1890,500	0.164
Hayır	575	291.29	167490.50		

Tablo 24'deki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılan ve katılmayan öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=1890,500; p>0.05).

3.4. Öğretmenlerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Rol ve Beklentilerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin, cinsiyet, yaş, kıdem, okulda çalışma süreleri, branş ve okul güvenliği ile ilgili hizmetiçi eğitim yada seminere katılma durumları değişkenlerine ait farklara ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 25. Öğretmenlerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Cinsiyet	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Bay	308	31,96	7,34328	582	2.062	0.040
Bayan	276	30,72	7,14959			

Tablo 25'deki t-testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (t=2.062, p<0.05). Erkek öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri ($\bar{x} = 31,96$), bayan öğretmenlerin görüşlerine ($\bar{x} = 30,72$) göre daha olumludur.

Tablo 26. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Yaş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
24-29 arası	233	31.42	7.061	Gruplar arası	305.735	3	101.912	1.936	,123
30-35 arası	180	30.63	7.129	Gruplar içi	30529.633	580	52.637		
36-40 arası	104	32.75	7.904	Toplam	30835.368	583			
40 ve üzeri	67	31.05	7.206						
Toplam	584	31.37	7.272						

Tablo 26'daki sonuçlara göre öğretmenlerin farklı yaş gruplarına göre okul güvenliği ölçeğinin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F=1.936; p>0,05).

Tablo 27. Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Kıdem	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
Stajyer (Aday) Öğretmen	84	31.95	7.053	Gruplar arası	307.134	5	61.427	1.163	,326
2-5 yıl arası	130	30.57	6.717						
6-9 yıl arası	159	30.72	7.445						
10-13 yıl arası	125	32.21	7.704	Grup içi	30528.234	578	52.817		
14-17 yıl arası	31	32.38	7.592						
18 yıl ve üzeri	55	31.80	7.106	Toplam	30835.368	583			
Toplam	584	31.37	7.272						

Tablo 27'deki sonuçlara göre öğretmenlerin farklı kıdem durumlarına göre okul güvenliği ölçeğinin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F=1.163; p>0,05).

Tablo 28. Öğretmenlerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Çalışma Süresi	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
1 yıl	191	31.76	7.387	Gruplar arası	281.318	4	70.330	1.333	,256
2-5 yıl arası	256	30.83	6.942						
6-9 yıl arası	92	31.36	7.925						
10-13 yıl arası	29	31.89	7.197	Grup içi	30554.050	579	52.770		
14 yıl ve üzeri	16	34.62	6.955						
Toplam	584	31.37	7.272	Toplam	30835.368	583			

Tablo 28'deki sonuçlara göre, öğretmenlerin farklı okulda çalışma sürelerine göre ölçekteki okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F=1.333; p>0,05).

Tablo 29. Öğretmenlerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Branş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Sınıf Öğretmeni	273	31.67	7.378	582	0.931	0.352
Branş Öğretmeni	311	31.11	7.179			

Tablo 29'daki t-testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=0.931$, $p>0.05$). Sınıf öğretmenlerinin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri ($\bar{x}=31.67$) ile branş öğretmenlerinin görüşleri ($\bar{x}=31.11$) arasında bir fark yoktur.

Tablo 30. Öğretmenlerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Seminer veya Kursu Katılma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	9	351.83	3166.50	2053.500	0.287
Hayır	575	291.57	167653.50		

Tablo 30'daki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılan ve katılmayan öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=2053,500$; $p>0.05$).

3.5. Yöneticilerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular

Bu bölümde yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin, cinsiyet, yaş, kıdem, okulda çalışma süreleri, branş ve okul güvenliği ile ilgili hizmetiçi eğitim yada seminere katılma durumları değişkenlerine ait farklara ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 31: Yöneticilerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Bay	89	49.62	4416.50	389.500	0.877
Bayan	9	48.28	434.50		

Tablo 31'deki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, cinsiyet değişkeni açısından yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=389,500; p>0.05).

Tablo 32. Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Yaş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
24-29 arası	8	11.50	0.925	Gruplar arası	12.662	3	4.221	1.480	,225
30-35 arası	27	10.44	2.207	Gruplar içi	268.083	94	2.852		
36-40 arası	27	10.88	1.783	Toplam	280.745	97			
40 ve üzeri	36	11.25	1.227						
Toplam	98	10.94	1.701						

Tablo 32'deki sonuçlara göre yöneticilerin farklı yaş gruplarına göre okul güvenliği ölçeğinin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F=1.480; p>0,05).

Tablo 33. Yöneticilerin Kıdem Durumlarına Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Kıdem	N	Sıra Ortalaması		Kişisel Güvenlik
2-5 yıl arası	3	68.50	Chi-Square (X ²)	7.299
6-9 yıl arası	22	44.59		
10-13 yıl arası	24	58.63	df	4
14-17 yıl arası	18	42.69		
18 yıl ve üzeri	31	48.03	P	0.121
Toplam	98			

Tablo 33’de verilen test sonuçları, farklı kıdem durumuna sahip yöneticilerin kişisel güvenliklerine ait puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir (X²=7.299; p>0,05).

Tablo 34. Yöneticilerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Çalışma Süresi	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
1 yıl	18	10.83	2.684	Gruplar arası	4.260	4	1.065	0.358	,838
2-5 yıl arası	35	10.88	1.050						
6-9 yıl arası	22	11.31	1.615						
10-13 yıl arası	13	10.69	1.887	Grup içi	276.485	93	2.973		
14 yıl ve üzeri	10	10.90	1.449						
Toplam	98	10.94	1.701	Toplam	280.745	97			

Tablo 34'deki sonuçlara göre yöneticilerin farklı çalışma sürelerine göre okul güvenliği ölçeğinin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F=0.358; p>0,05).

Tablo 35. Yöneticilerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Branş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Sınıf Öğretmeni	52	10.71	2.09889	96	-1.478	0.143
Branş Öğretmeni	46	11.21	1.05226			

Tablo 35'deki t-testi sonuçlarına göre, yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (t=-1.478, p>0.05). Sınıf öğretmenliği yapmış yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri ($\bar{x}$ =10.71) ile branş öğretmenliği yapmış yöneticilerin görüşleri ($\bar{x}$ =11.21) arasında bir fark yoktur.

Tablo 36. Yöneticilerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Seminer veya Kursu Katılma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	5	68.50	342.50	137,500	0.079
Hayır	93	48.48	4508.50		

Tablo 36'daki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılan ve katılmayan yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=137,500; p>0.05).

3.6. Yöneticilerin Okul Güvenliğine İlişkin Rol ve Beklentilerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular

Bu bölümde yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin, cinsiyet, yaş, kıdem, okulda çalışma süreleri, branş ve okul güvenliği ile ilgili hizmetiçi eğitim yada seminere katılma durumları değişkenlerine ait farklara ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 37. Yöneticilerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Bay	89	52.65	4685.50	120,500	0.001
Bayan	9	18.39	165.50		

Tablo 37'deki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, cinsiyet değişkeni açısından yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (U=120,500; p<0.05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, okul güvenliği ile ilgili erkek yöneticilerin bayan yöneticilere göre okul güvenliği algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 38. Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Yaş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
24-29 arası	8	37.00	10.796	Gruplar arası	509.752	3	169.917	4.475	,006
30-35 arası	27	31.03	7.939	Gruplar içi	3569.565	94	37.974		
36-40 arası	27	33.62	4.939	Toplam	4079.316	97			
40 ve üzeri	36	36.36	3.704						
Toplam	98	34.19	6.484						

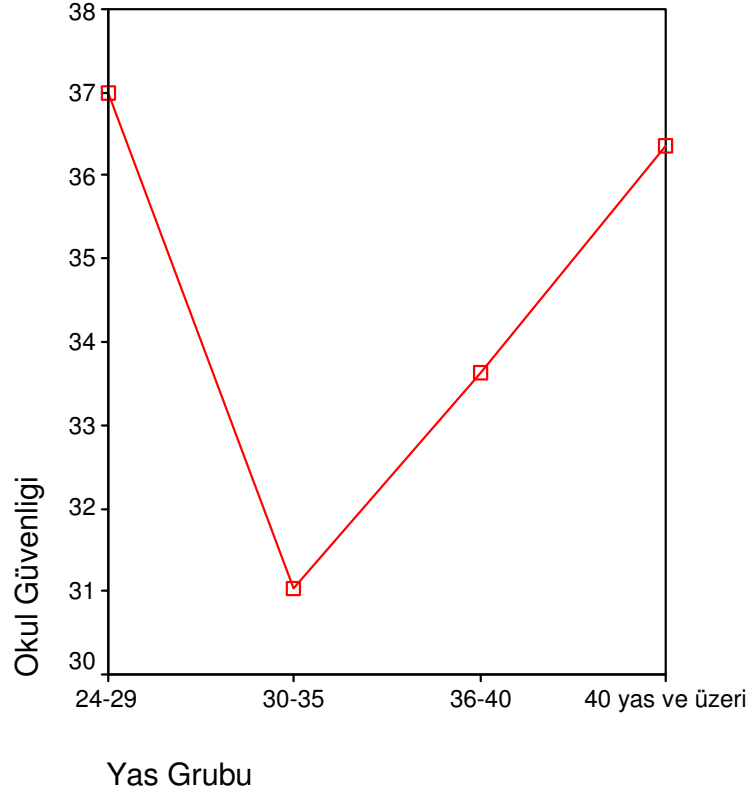
Tablo 38'deki sonuçlara göre yöneticilerin farklı yaş gruplarına göre ölçekteki okul güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=4.475; p<0,05).

Tablo 39. Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Çoklu Karşılaştırma -Scheffe Testi- Sonuçları

Yöntem	24-29 arası	30-35 arası	36-40 arası	40 ve üzeri
24-29 arası	-	5.9630	3.3704	0.6389
30-35 arası	-5.9630	-	-2.5926	-5.3241*
36-40 arası	-3.3704	2.5926	-	-2.7315
40 ve üzeri	-0.6389	5.3241*	2.7315	-

Farklılıkların hangi ikili gruplardan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Scheffe testi) sonuçlarına ilişkin Tablo 39 incelendiğinde, yaş grupları 30-35 yaş arası ve 40 yaş ve üzeri olan yöneticilerin ölçekteki okul güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Şekil 4. Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları

Şekil 4’de görüldüğü üzere, yöneticilerin ölçekteki okul güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları en yüksek puanların ortalaması ($\bar{x}=37.00$), 24-29 yaş grubuna ait olup, yaş grupları 40 yaş ve üzeri arasında olan yöneticilerin puan ortalaması ($\bar{x}=36.36$), 36-40 yaş arasında olan yöneticilerin puan ortalamasından ($\bar{x}=33.62$) ve 30-35 yaş arası olan yöneticilerin puan ortalamasından ($\bar{x}=31.03$) yüksektir.

Tablo 40. Yöneticilerin Kıdem Durumlarına Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Kıdem	N	Sıra Ortalaması		Okul Güvenliği
2-5 yıl arası	3	97.00	Chi-Square (X ²)	24.920
6-9 yıl arası	22	27.25		
10-13 yıl arası	24	56.54	df	4
14-17 yıl arası	18	48.89		
18 yıl ve üzeri	31	55.60	P	0.000
Toplam	98			

Tablo 40’da verilen test sonuçları, yöneticilerin okul güvenliğine ait puanlarının farklı kıdem durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir (X²=24.920; p<0,05). Bu bulgu, farklı kıdem durumlarına sahip yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin rol ve beklentilerinde farklı etkilere sahip olduğunu gösterir. Kıdem gruplarının sıra ortalamaları dikkate alındığında, kıdemi 2-5 yıl arasında olan yöneticilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, bunu sırasıyla kıdemleri 10-13 yıl arası, 18 yıl ve üzeri, 14-17 yıl arası ve 6-9 yıl arası olan yöneticilerin izlediği görülmektedir.

Tablo 41. Yöneticilerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Çalışma Süresi	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
1 yıl	18	34.66	8.650	Gruplar arası	158.645	4	39.661	0.941	,444
2-5 yıl arası	35	32.60	6.958						
6-9 yıl arası	22	34.77	5.706						
10-13 yıl arası	13	35.23	3.632	Grup içi	3920.671	93	42.158		
14 yıl ve üzeri	10	36.30	4.217						
Toplam	98	34.19	6.484	Toplam	4079.316	97			

Tablo 41'deki sonuçlara göre yöneticilerin farklı çalışma sürelerine göre ölçekteki okul güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F=0.941; p>0,05).

Tablo 42. Yöneticilerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Branş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Sınıf Öğretmeni	52	35.1923	5.80074	96	1.634	0.105
Branş Öğretmeni	46	33.0652	7.07547			

Tablo 42'deki t-testi sonuçlarına göre, yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (t=1.634, p>0.05). Sınıf öğretmenliği yapmış yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri ($\bar{x}$ =35.19) ile branş öğretmenliği yapmış yöneticilerin görüşleri ($\bar{x}$ =33.06) arasında bir fark yoktur.

Tablo 43. Yöneticilerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Seminer veya Kursu Katılma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	5	67.50	337.50	142,500	0.145
Hayır	93	48.53	4513.50		

Tablo 43'deki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılan ve katılmayan yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=142,500; p>0.05).

3.7. Yöneticilerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Rol ve Beklentilerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular

Bu bölümde yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin, cinsiyet, yaş, kıdem, okulda çalışma süreleri, branş ve okul güvenliği ile ilgili hizmetiçi eğitim yada seminere katılma durumları değişkenlerine ait farklara ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 44: Yöneticilerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Bay	89	49.48	4404.00	399.000	0.985
Bayan	9	49.62	447.00		

Tablo 44'deki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, cinsiyet değişkeni açısından yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=399,000; p>0.05).

Tablo 45. Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Yaş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
24-29 arası	8	24.62	1.685	Gruplar arası	248.350	3	82.783	11.065	,000
30-35 arası	27	20.85	3.697	Gruplar içi	703.282	94	7.482		
36-40 arası	27	22.66	2.787	Toplam	951.633	97			
40 ve üzeri	36	24.66	1.897						
Toplam	98	23.06	3.132						

Tablo 45'deki sonuçlara göre yöneticilerin farklı yaş gruplarına göre ölçekteki öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=11.065; p<0,05).

Tablo 46. Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Çoklu Karşılaştırma -Scheffe Testi- Sonuçları

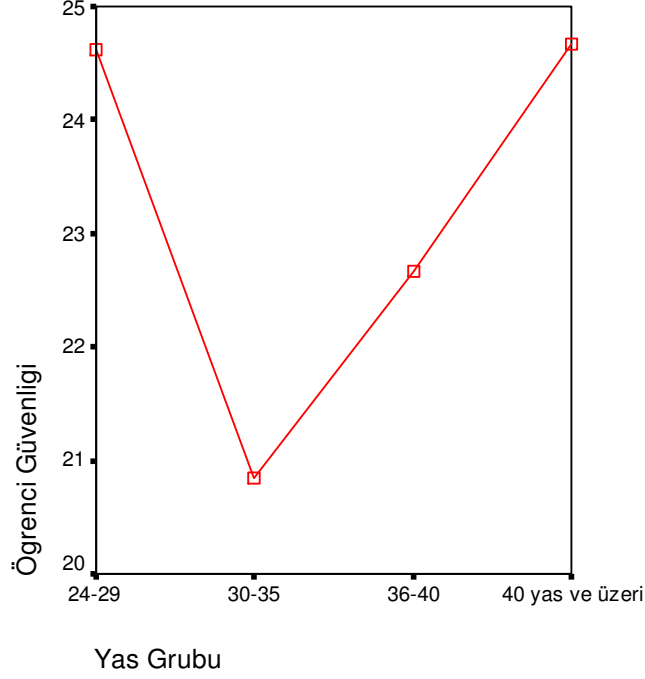
Yöntem	24-29 arası	30-35 arası	36-40 arası	40 ve üzeri
24-29 arası	-	3.7731*	1.9583	-0.417
30-35 arası	-3.7731*	-	-1.8148	-3.8148*
36-40 arası	-1.9583	1.8148	-	-2.0000*
40 ve üzeri	0.0417	3.8148*	2.0000*	-

Farklılıkların hangi ikili gruplardan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Scheffe testi) sonuçlarına ilişkin Tablo 46 incelendiğinde, yaş grupları 24-29 yaş arası ile 30-35 yaş arası ve 36-40 yaş arası ile 40 yaş ve üzeri olan yöneticilerin ölçekteki

öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Şekil 5. Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları

Şekil 5’de görüldüğü üzere, yöneticilerin ölçekteki öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları en yüksek puanların ortalaması ($\bar{x}=24.66$), 40 ve üzeri yaş grubuna ait olup, yaş grupları 24-29 yaş arasında olan yöneticilerin puan ortalaması ($\bar{x}=24.62$), 36-40 yaş arasında olan yöneticilerin puan ortalamasından ($\bar{x}=22.66$) ve 30-35 yaş arası olan yöneticilerin puan ortalamasından ($\bar{x}=20.85$) yüksektir.

Tablo 47. Yöneticilerin Kıdem Durumlarına Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Kıdem	N	Sıra Ortalaması		Okul Güvenliği
2-5 yıl arası	3	81.50	Chi-Square (X ²)	18.456
6-9 yıl arası	22	29.39		
10-13 yıl arası	24	52.15	df	4
14-17 yıl arası	18	49.61		
18 yıl ve üzeri	31	58.56	P	0.001
Toplam	98			

Tablo 47’de verilen test sonuçları, yöneticilerin öğrenci güvenliğine ait puanlarının farklı kıdem durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir ($X^2=18.456$; $p<0,05$). Bu bulgu, farklı kıdem durumlarına sahip yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin rol ve beklentilerinde farklı etkilere sahip olduğunu gösterir. Kıdem gruplarının sıra ortalamaları dikkate alındığında, kıdemi 2-5 yıl arasında olan yöneticilerin en yüksek ortalama puanına sahip olduğu, bunu sırasıyla kıdemleri 18 yıl ve üzeri, 10-13 yıl arası, 14-17 yıl arası ve 6-9 yıl arası olan yöneticilerin izlediği görülmektedir.

Tablo 48. Yöneticilerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Çalışma Süresi	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
1 yıl	18	21.55	4.047	Gruplar arası	61.931	4	15.483	1.618	,176
2-5 yıl arası	35	23.02	2.307						
6-9 yıl arası	22	23.54	3.776						
10-13 yıl arası	13	23.53	2.331	Grup içi	889.701	93	9.567		
14 yıl ve üzeri	10	24.20	2.699						
Toplam	98	23.06	3.132	Toplam	951.633	97			

Tablo 48'deki sonuçlara göre yöneticilerin farklı çalışma sürelerine göre ölçekteki öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=1.618$; $p>0,05$).

Tablo 49. Yöneticilerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Branş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Sınıf Öğretmeni	52	23.1154	3.41653	96	0.181	0.857
Branş Öğretmeni	46	23.0000	2.81267			

Tablo 49'daki t-testi sonuçlarına göre, yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t=0.181$, $p>0.05$). Sınıf öğretmenliği yapmış yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri ($\bar{x}=23.11$) ile branş öğretmenliği yapmış idarecilerin görüşleri ($\bar{x}=23.00$) arasında bir fark yoktur.

Tablo 50. Yöneticilerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Seminer veya Kurs Katılma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	5	61.70	308.50	171,500	0.321
Hayır	93	48.84	4542.50		

Tablo 50'deki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılan ve katılmayan yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=171,500; p>0.05).

3.8. Yöneticilerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Rol ve Beklentilerinin Bazı Değişkenlerle Arasındaki Farklara Yönelik Bulgular

Bu bölümde yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin, cinsiyet, yaş, kıdem, okulda çalışma süreleri, branş ve okul güvenliği ile ilgili hizmetiçi eğitim yada seminere katılma durumları değişkenlerine ait farklara ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 51. Yöneticilerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Bay	89	50.25	4472.50	333.500	0.406
Bayan	9	42.06	378.50		

Tablo 51'deki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, cinsiyet değişkeni açısından yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=333,500; p>0.05).

Tablo 52. Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Yaş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
24-29 arası	8	40.00	3.703	Gruplar arası	171.172	3	57.057	5.473	,002
30-35 arası	27	38.22	2.886	Gruplar içi	979.889	94	10.424		
36-40 arası	27	39.11	3.765	Toplam	1151.061	97			
40 ve üzeri	36	41.38	2.920						
Toplam	98	39.77	3.444						

Tablo 52'deki sonuçlara göre yöneticilerin farklı yaş gruplarına göre okul güvenliği ölçeğinin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=5.473; p<0,05).

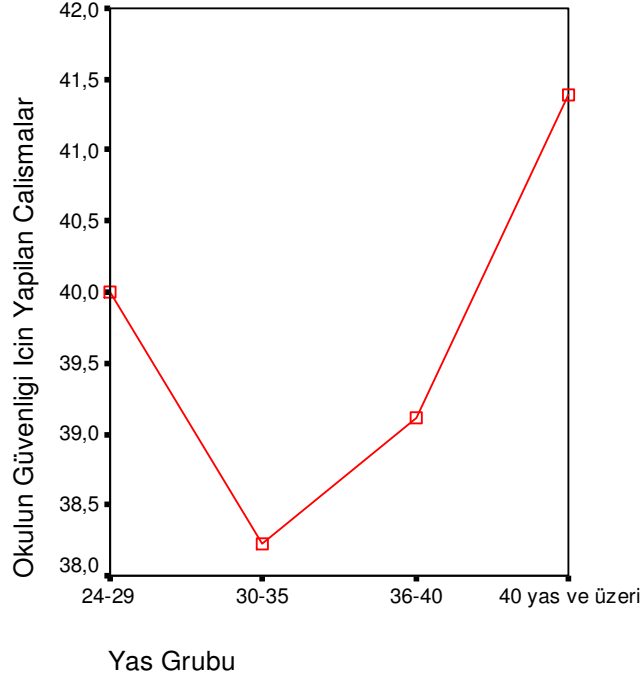
Tablo 53. Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Çoklu Karşılaştırma -Scheffe Testi- Sonuçları

Yöntem	24-29 arası	30-35 arası	36-40 arası	40 ve üzeri
24-29 arası	-	1.7778	0.8889	-1.3889
30-35 arası	-1.7778	-	-0.8889	-3.1667*
36-40 arası	-0.8889	0.8889	-	-2.2778
40 ve üzeri	1.3889	3.1667*	2.2778	-

Farklılıkların hangi ikili gruplardan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma testi (Scheffe testi) sonuçlarına ilişkin Tablo 53 incelendiğinde, yaş grupları 30-35 yaş arası

ile 40 yaş ve üzeri olan yöneticilerin ölçekteki okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Şekil 6. Yöneticilerin Yaş Gruplarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait Ortalamaları

Şekil 6'da görüldüğü üzere, yöneticilerin ölçekteki okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları en yüksek puanların ortalaması ($\bar{x}=41.38$), 40 ve üzeri yaş grubuna ait olup, yaş grupları 24-29 yaş arasında olan yöneticilerin puan ortalaması ($\bar{x}=40.00$), 36-40 yaş arasında olan yöneticilerin puan ortalamasından ($\bar{x}=39.11$) ve 30-35 yaş arası olan yöneticilerin puan ortalamasından ($\bar{x}=38.22$) yüksektir.

Tablo 54. Yöneticilerin Kıdem Durumlarına Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Kıdem	N	Sıra Ortalaması		Kişisel Güvenlik
2-5 yıl arası	3	68.00	Chi-Square (X ²)	5.438
6-9 yıl arası	22	41.18		
10-13 yıl arası	24	46.29	df	4
14-17 yıl arası	18	48.78		
18 yıl ve üzeri	31	56.52	P	0.245
Toplam	98			

Tablo 54’de verilen test sonuçları, farklı kıdem durumuna sahip yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ait puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir (X²=5.438; p>0,05).

Tablo 55. Yöneticilerin Okulda Çalışma Sürelerine Göre Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Test Puanlarına Ait İstatistiksel Bilgiler ve Puan Ortalamaları Arasındaki Farklara Ait Varyans Analizi Sonuçları

Çalışma Süresi	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.		Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ort.	F	P
1 yıl	18	40.00	3.029	Gruplar arası	12.512	4	3.128	0.256	,906
2-5 yıl arası	35	39.60	2.681						
6-9 yıl arası	22	39.40	3.935						
10-13 yıl arası	13	40.53	5.125	Grup içi	1138.549	93	12.242		
14 yıl ve üzeri	10	39.80	3.293						
Toplam	98	39.77	3.444	Toplam	1151.061	97			

Tablo 55'deki sonuçlara göre yöneticilerin farklı çalışma sürelerine göre ölçekteki okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri alt boyutundan aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F=0.256; p>0,05).

Tablo 56. Yöneticilerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Branş	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Sınıf Öğretmeni	52	39.7692	3.74488	96	-0.019	0.985
Branş Öğretmeni	46	39.7826	3.11208			

Tablo 56'daki t-testi sonuçlarına göre, yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (t=-0.019, p>0.05). Sınıf öğretmenliği yapmış yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri ($\bar{x}$ =39.76) ile branş öğretmenliği yapmış idarecilerin görüşleri ($\bar{x}$ =39.78) arasında bir fark yoktur.

Tablo 57. Yöneticilerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Okul Güvenliği Seminerine yada Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma Durumlarının Karşılaştırılması (Mann-Whitney U-Testi Sonuçları)

Seminer veya Kursu Katılma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	5	50.20	251.00	229.000	0.955
Hayır	93	49.46	4600.00		

Tablo 57'deki Mann-Whitney U-testi sonuçlarına göre, okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılan ve katılmayan yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (U=229.000; p>0.05).

3.9. Kişisel güvenlik, okul güvenliği, öğrenci güvenliği ve okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüş, rol ve beklentiler, öğretmenler ve yöneticiler arasındaki Farklara Ait Bulgular

Bu bölümde, yönetici ve öğretmenlerin; kişisel güvenliklerine, okulun güvenliğine, öğrenci güvenliğine ve okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri arasındaki farklara ait bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 58. Yönetici ve Öğretmenlerin Kişisel Güvenliklerine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Ünvan	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Öğretmen	584	10.4247	1.90723	680	-2.556	0.011
İdareci	98	10.9490	1.70126			

Tablo 58'deki t-testi sonuçlarına göre, yönetici ve öğretmenlerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (t=-2.556, p<0.05). Yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri ($\bar{x}=10.94$), öğretmenlerin görüşlerine ($\bar{x}=10.42$) göre daha olumludur.

Tablo 59. Yönetici ve Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Ünvan	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Öğretmen	584	26.5908	6.84641	680	-10.249	0.000
İdareci	98	34.1939	6.48497			

Tablo 59'daki t-testi sonuçlarına göre, yönetici ve öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($t=-10.249$, $p<0.05$). Yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri ($\bar{x}=34.19$), öğretmenlerin görüşlerine ($\bar{x}=26.59$) göre daha olumludur.

Tablo 60. Yönetici ve Öğretmenlerin Öğrenci Güvenliğine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Ünvan	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Öğretmen	584	19.1901	4.57788	680	-8.058	0.000
İdareci	98	23.0612	3.13220			

Tablo 60'daki t-testi sonuçlarına göre, yönetici ve öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($t=-8.058$, $p<0.05$). Yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri ($\bar{x}=23.06$), öğretmenlerin görüşlerine ($\bar{x}=19.19$) göre daha olumludur.

Tablo 61. Yönetici ve Öğretmenlerin Okulun Güvenli Hale Getirilmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (T Testi Sonuçları)

Ünvan	N	Ort. ($\bar{x}$)	s.s.	s.d.	t	p
Öğretmen	584	31.3784	7.27261	680	-11.216	0.000
İdareci	98	39.7755	3.44479			

Tablo 61'deki t-testi sonuçlarına göre, yönetici ve öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($t=-11.216$, $p<0.05$). Yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri ($\bar{x}=39.77$), öğretmenlerin görüşlerine ($\bar{x}=31.37$) göre daha olumludur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin rol ve beklentilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi sonucu elde edilen bulgulara dayalı olarak varılan sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusundaki önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Öğretmenlerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Farklı yaşlarda olan öğretmenler arasında kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin yaşlarına göre kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında; en yüksek puan ortalaması 24-29 yaş arasında olan öğretmenlere ait olup, 36-40 yaş arasında olan öğretmenlerin puan ortalaması, 30-35 yaş arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından ve 40 yaş ve üzeri olan öğretmenlerin puan ortalamasından yüksektir.

Farklı kıdem durumlarına sahip öğretmenler arasında kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin kıdem durumlarına göre kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında; en yüksek puan ortalaması, stajyer (aday) öğretmenlere ait olup, kıdem durumları 6-9 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalaması, 10-13 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından, 14-17 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından, 2-5 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından ve 18 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin puan ortalamasından yüksektir.

Öğretmenlerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşlerinin okulda çalışma sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin branşlarına göre kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri, branş öğretmenlerin görüşlerine göre daha olumludur.

Öğretmenlerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşlerinin okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılma ve katılmama durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Erkek öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri, bayan öğretmenlerin görüşlerine göre daha olumludur.

Öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin farklı yaş gruplarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin farklı kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Okulda çalışma süreleri farklı olan öğretmenler arasında okul güvenliğine ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin okulda çalışma sürelerine göre okul güvenliğine ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında; en yüksek puan ortalaması, okulda çalışma süresi 14 yıl ve üzeri olan öğretmenlere ait olup, okulda çalışma süreleri 2-5 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalaması, 1 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından, 10-13 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamasından ve 6-9 yıl arası olan öğretmenlerin puan ortalamasından yüksektir.

Öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin branşlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılan ve katılmayan öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Okul güvenliği ile ilgili seminer veya hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin, katılmayan öğretmenlere göre okul güvenliği algılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşlerinin farklı yaş gruplarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşlerinin farklı kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşlerinin okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşlerinde branşlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri, branş öğretmenlerin görüşlerine göre daha olumludur.

Öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşlerinin okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılma ve katılmama durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Erkek öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri, bayan öğretmenlerin görüşlerine göre daha olumludur.

Öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinin farklı yaş gruplarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinin farklı kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinin okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinin branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinin okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılma ve katılmama durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşlerinin farklı yaş gruplarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşlerinin farklı kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşlerinin okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşlerinin branşlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşlerinin okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılma ve katılmama durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Erkek yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin algıları bayan yöneticilerden daha yüksektir.

Farklı yaşlarda olan yöneticiler arasında okul güvenliğine ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yöneticilerin yaşlarına göre okul güvenliğine ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında; en yüksek puan ortalaması 24-29 yaş grubuna ait olup, yaş grupları 40 yaş ve üzeri arasında olan yöneticilerin puan ortalaması, 36-40 yaş arasında olan yöneticilerin puan ortalamasından ve 30-35 yaş arası olan yöneticilerin puan ortalamasından yüksektir.

Farklı kıdem durumlarına sahip yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yöneticilerin kıdem durumlarına göre okul güvenliğine ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında; en yüksek puan ortalaması 2-5 yıl arasında olan yöneticilere ait olup, bunu sırasıyla kıdemleri 10-13 yıl arası, 18 yıl ve üzeri, 14-17 yıl arası ve 6-9 yıl arası olan yöneticiler izlemektedir.

Yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin branşlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılma ve katılmama durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Farklı yaşlarda olan yöneticiler arasında öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yöneticilerin yaşlarına göre öğrenci güvenliğine

ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında; en yüksek puan ortalaması, 40 ve üzeri yaş grubuna ait olup, yaş grupları 24-29 yaş arasında olan idarecilerin puan ortalaması, 36-40 yaş arasında olan idarecilerin puan ortalamasından ve 30-35 yaş arası olan idarecilerin puan ortalamasından yüksektir.

Farklı kıdem durumlarına sahip yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yöneticilerin kıdem durumlarına göre öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında; en yüksek puan ortalaması kıdemi 2-5 yıl arasında olan yöneticilere ait olup, bunu sırasıyla kıdemleri 10-13 yıl arası, 18 yıl ve üzeri, 14-17 yıl arası ve 6-9 yıl arası olan yöneticiler izlemektedir.

Yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşlerinin okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşlerinin branşlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşlerinin okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılma ve katılmama durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Farklı yaşlarda olan yöneticiler arasında okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yöneticilerin yaşlarına göre okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında; en yüksek puan ortalaması 40 ve üzeri yaş grubuna ait olup, yaş grupları 24-29 yaş arasında olan yöneticilerin puan ortalaması, 36-40 yaş arasında olan yöneticilerin puan ortalamasından ve 30-35 yaş arası olan yöneticilerin puan ortalamasından yüksektir.

Yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinin farklı kıdem durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinin okulda çalışma sürelerine göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinin branşlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşlerinin okul güvenliği ile ilgili seminere yada hizmetiçi eğitim kursuna katılma ve katılmama durumlarına göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yönetici ve öğretmenlerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yöneticilerin kişisel güvenliklerine ilişkin görüşleri, öğretmenlerin görüşlerine göre daha olumludur.

Yönetici ve öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri, öğretmenlerin görüşlerine göre daha olumludur.

Yönetici ve öğretmenlerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yöneticilerin öğrenci güvenliğine ilişkin görüşleri, öğretmenlerin görüşlerine göre daha olumludur.

Yönetici ve öğretmenlerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yöneticilerin okulun güvenli hale getirilmesinde yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri öğretmenlerin görüşlerine göre daha olumludur.

Öneriler

1. Öğrencilere verimli öğrenme ortamları oluşturmak ve okul güvenliğini sağlamak için her okulda okul güvenlik planlarının oluşturulmasına yönelik okul yöneticileri teşvik edilmelidir. Planların oluşturulması, uygulanması ve güncelleştirilmesi süreçlerine yönelik okuldaki tüm çalışanlar için hizmetiçi eğitim yapılmalıdır. Okul güvenliği planlarında acil durumlara karşı yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin, diğer okul çalışanlarının ve ailelerin görevleri açıkça tanımlanmalı ve belirli periyotlarla okullarda tatbikatlar gerçekleştirilmelidir.

2. Okulların daha güvenli hale getirilmesinde okulla bağlantısı olan herkese görev bilincinin kazandırılması için okuldaki her öğrenciye ve görevliye, kendilerinin okulun önemli bir parçası oldukları hissettirilmelidir. Bu duygu, okulda güvenliğini sağlamaya yönelik planlama sürecine herkesin (öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin) katılımı sağlanarak başarılabılır.

3. Okul topluluğunu oluşturan okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, diğer okul personeli ve aileler okul güvenliği ile ilgili yapılan tüm çalışmalarda sürekli iletişim içerisinde olarak işbirliği yapmalıdır. Güvenli bir okul oluşturmak, sadece okul personelinin sorumluluğu olarak kabul edilmemelidir. Ailelere, okulun güvenilir bir yer olmasının kendi çocuklarının akademik ve duygusal gelişimine sağlayacağı katkı anlatılmalı, bu konudaki sorumluluklarını yerine getirmeye istek duymaları sağlanmalıdır. Okullarda ailelere yönelik seminerler verilerek, ailelerin okul güvenliğindeki rolleri anlatılmalı ve çalışmalara etkin bir şekilde katılımları sağlanmalıdır.

4. Okulda görevli tüm personele, okul güvenliğini tehdit edecek bir durumda nasıl müdahale etmeleri gerektiği üzerinde ve özellikle acil durumlarda gerekebilecek ilk yardım uygulamalarına yönelik tatbiki bir eğitim verilmelidir. Ayrıca, öğretmen adaylarına bu davranışların kazanımına yönelik pratik yapma imkanı da sağlayacak dersler verilebilir.

5. Okul güvenliğini sağlamak için gerekli fiziksel önlemlerin alınması çok önemlidir. İstenmeyen olayların sıkça meydana geldiği koridorlar, spor alanları, okulun giriş çıkış yerleri ve kantin gibi mekanlar için yetişkin gözetim ve denetimi artırılabilir. Acil durumlar için gereken bütün materyallerin de, okul yerleşkesinde, etkin kullanılacak bir şekilde yer alması sağlanmalıdır.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Ülkemizde okul güvenliği ile ilgili yapılmış olan bilimsel araştırma sayısı azdır. Okul güvenliğine yönelik öğrencilerin algı ve beklentileri tespit edilerek, öğrencilerin rollerini belirlemeye yönelik çalışmalar ortaya konabilir.

2. Öğrencilerin okul güvenliğine yönelik sınıf atmosferi, öğrenci-akran, öğrenci-öğretmen, öğrenci yönetici ilişkileri gibi psikolojik faktörlerin etkileri incelenip ortaya konabilir.

3. İlköğretim, ortaöğretim ve üniversite eğitim düzeylerinde okul güvenliğini tehdit eden unsurlara yönelik çalışmalar yapılarak, etkili güvenlik önlemleri ortaya konabilir.

KAYNAKLAR

- AKYÜZ, Emine, (2001), “Çocuk Hakları Sözleşmesinin Temel İlkeleri Işığında Çocuğun Eğitim Hakkı”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:151, Temmuz, Ağustos, Eylül 2001, T.C. MEB Yayınları, Ankara.
- ALPA, Aslı, (1994), “Aile İçi Şiddet”, *YÖRET Postası*, Sayı:6, Aralık 1994.
- ARAL, Neriman, GÜRSOY, Figen, (2001), “Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:151, Temmuz, Ağustos, Eylül 2001, T.C. MEB Yayınları, Ankara.
- ARAS, Hülya, BİRİNCİ, Filiz, ULUÇ, Fatma, (2001), “İkinci Uluslar Arası Eğitimde Çocuk Hakları Konferansı”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:151, Temmuz, Ağustos, Eylül 2001, T.C. MEB Yayınları, Ankara.
- ATALAY, Nüket, (1996), “Çocuk Hakları Sözleşmesi Ne Güzel Bir Belge.... Şimdi Ne Olacak?”, *YÖRET Postası*, Sayı:8, Mart 1996.
- ATMAN, Cihan, (2004), “Çocuğa Yönelik Şiddet; İhmal/istismar”, *Çocuk Forumu Dergisi*, Mayıs-Ağustos 2004.
- BEGER, Randall R., (2003), “The Worst of Both Worlds: School Security and the Disappearing Fourth Amendment Rights of Students” *Criminal Justice Review*, Volume: 28, Pages: 336-337, 339-342.
- BEYAZOVA, Ufuk, ŞAHİN, Figen, (2001), “Çocuğun Şiddetten Korunma Hakkı”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:151, Temmuz, Ağustos, Eylül 2001, T.C. MEB Yayınları, Ankara.
- BUCKNER, Kermit G. ve FLANARY, Richard A., (1996), “Protecting Your School and Students: The Safe Schools Handbook”, *NASSP Bulletin*, SAGE Publications, Volume: 80, Pages: 44-48.
- CILGA, Aynur, (2001), “Çocuk Hakları ve Eğitimi”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:151, Temmuz, Ağustos, Eylül 2001, T.C. MEB Yayınları, Ankara.
- ÇAKIR, Turan, (1999), “Cumhuriyetin 75.Yılı’nda Türk Milli Eğitiminde İlköğretim”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇAKIR, Turan, (2003), “Çocukta Ahlak Gelişimi ve Kuramsal Yaklaşımlar” *Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*,Yıl:2003,Cilt:5, Sayı:2 ss :194-207.

ÇAKIR, Turan, OKTAY, Ayla, (2003), ”Okul Öncesi Eğitim Kurumları Denetim Etkinliklerinde Çok Boyutlu Denetsel Etkinlik Modeline İlişkin Denetleyici Yönetici ve Öğretmenlerin Algı ve Beklentileri”, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri .

ÇAKIR, Turan, OKTAY, Ayla, (2004), “Okul Öncesi Eğitim Kurumları Denetim Etkinliklerinde Çok Boyutlu Denetsel Etkinlik Modeline İlişkin Denetleyici Yönetici ve Öğretmenlerin Algı ve Beklentileri” *I.Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi*, İstanbul,Türkiye.

ÇAKIR, T., KOL, S., (2004), “Okul Öncesi Eğitimde Bilgisayarlı Öğrenme ve Oyun Deneyimleri” IV.Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Sakarya, Türkiye.

Çocuk İstismarı Nedir?

http://www.adlitip.org/yazilar/turkce/konular/cocuk/cocuk_istismari_nedir.htm
10 Eylül 2006

DEMİRTAŞ, Zeynep, (2006), “Lise Öğrencilerinin Bilişsel Gelişim Düzeylerinin Bilimsel Düşünme Yetenekleri Açısından İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DİBAZ, Nesrin, (2004), “Cinsel İstismar”, *Çocuk Çocuk Dergisi*, Sayı: 38, Mayıs 2004.

DOKGÖZ, Halis, ŞEN, Bener, TIRTIL, Lale, (2004), “Çocukta Fiziksel İstismar: Olgu Sunumu”, *Çocuk Forumu Dergisi*, Cilt:7, Sayı:1, Ocak-Nisan 2004, İstanbul.

DÖNMEZ, Burhanettin ve Mehmet GÜVEN, (2002), “Ortaöğretimde Görev Yapan Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı ve Beklentileri”, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, Syf. 74-75.

DÖNMEZ, Burhanettin ve Mehmet GÜVEN, (2003), “Genel Liselerdeki Yönetici ve Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Algıları”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Aralık, Sayı: 304, Syf. 18.

- ERTUKEL, Dee, (1974), "School Security: A Student Point of View", *NASSP Bulletin*, SAGE Publications, Volume: 58, Pages: 44-49.
- ESSIG, J. Fred, (1947), "Organizing A Program of Safety Education", *NASSP Bulletin*, Sage Publications, Volume: 31, Pages: 118-129.
- GÖZÜTOK, Dilek, K.Oğuz ER ve Cem KARACAOĞLU, (2006), "Okulda Dayak", Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu, *Eğitim Sen Yayınları*, Syf. 230-234.
- GÖZÜTOK, Dilek, (1993), *Okulda Dayak*, Araştırma, Ankara.
- GÜMÜŞ, Adnan, (2006), "Şiddet Türleri", Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu, *Eğitim Sen Yayınları*, Syf. 15.
- GÜVEN, Mehmet ve Burhanettin DÖNMEZ, (2001), "Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı ve Beklentileri", *VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetler Kitabı*, Ankara: ODTÜ Eğitim Fakültesi, syf.13.
- HERNANDEZ, Tony, (1999), "Community Building in South Florida to Promote School Safety", *Education and Urban Society*, Volume 31, No 3, May, 368-374.
- HILL, Marie S., (1996), "Making Students Part of the Safe Schools Solution", *NASSP Bulletin*, SAGE Publications, Volume: 80, Pages: 24-30.
- HUFF, Ronald C. Ve Kenneth S. TRUMP, (1996), "Youth Violence and Gangs: School Safety Initiatives in Urban and Suburban School Districts", *Education and Urban Society*, Volume: 28, Pages: 492-502.
- IŞIK, Halil, (2004), "Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme", *Milli Eğitim Dergisi*, Güz Dönemi, Sayı: 164.
- KALE, Nesrin, (1995), "Çocuk ve Ceza: Ceza Olgusuna Felsefi Bir Yorum", *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:28, Sayı:1, Ocak 1995, Ankara Üniversitesi Basımevi Ankara.
- KARASAR, Niyazi, (1995), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara.

- KENNEY, Dennis Jay and Robert McNAMARA, (2003), "Reducing Crime And Conflict In Kentucky's Schools", *Youth Violence and Juvenile Justice*, Volume: 1, Pages: 46-6.
- LOFT, Bernard I., (1960), "Emphasis and Sequence in Safety Education", *NASSP Bulletin*, SAGE Publications, Volume: 44, Pages: 170-175.
- MENACKER, Julius, Ward WELDON and Emanuel HURWITZ (1990), "Community Influences on School Crime and Violence", *Urban Education*, Volume: 25, Pages: 68-80.
- MILLER, Mitchell J., Chris GIBSON, Holly E. VENTURA and Christopher SCHRECK, (2005), "Reaffirming The Significance of Context: The Charlotte School Safety Program", *Journal of Criminal Justice*, Volume: 33, Issue: 5, Pages: 477-485.
- MÜFTÜ, Gülgün, (2001), "Çocukların Hakları", *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:151, Temmuz, Ağustos, Eylül 2001, T.C. MEB Yayınları, Ankara.
- ÖGEL, Kültegin, İtir TARI, Ceyda Yılmazçetin EKE, (2006), "Okullarda Suç ve Şiddeti Önleme", *Yeniden Yayınları*, No: 17, Syf. 18-21, İstanbul.
- ÖZGİRGİN, Süheyla, (2004), "Eğitimde En İyi Örnekler Toplantısı Sunumu", *YÖRET (Yüksek Öğretim Rehberlik ve Tanıtma) Vakfı Çocuk Hakları Projesi, (ÇOHAP)*, İstanbul Barosu.
- POLAND, Scott, (2001), "Okullarda Şiddet ve Gençlik", *YÖRET Postası*, Sayı:15, Şubat 2001.
- POLAT, Oğuz, (2001), *Çocuk ve Şiddet*, Der Yayınevi, İstanbul.
- POLAT, Oğuz, (2005), "20 Kasım Çocuk Hakları Günü: Çocuk İstismarı", <http://www.sokakcocuklari.net/> Vurursan Kırılır - Haftanın Yorumu 089, 2005.
- RUBEL, Robert J., (1978), "Analysis and Critique of HEW's: Safe School Study Report to the Congress", *Crime Delinquency*, Volume: 24, Pages: 257-265.
- STEFKOVICH, Jacqueline A. and O'BRIEN, Michael G., (1997), "Students 'Fourth Amendment Rights and School Safety: An Urban Perspective", *Education and Urban Society*, Volume: 29, Pages: 149-160.

- STEPHENS, Ronal D., "School Safety Assessment Services", *National School Safety Center*, www.nssc1.org 09.02.07
- TOPBAŞ, Murat, (2004), "İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı", *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 2004: 3(4), İstanbul.
- TURAL K., Nejla, (2006), "Okul Kültürü İçinde Şiddet", Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu, *Eğitim Sen Yayınları*, Syf. 237-239.
- TÜRKMEN, Zeynep, (1997), "Eğitimciler ve Çocuk Hakları", *YÖRET Postası*, Sayı:11, Aralık 1997.
- WALKER, Milton G., (1976), "School Security: A Growing Concern", *National Association of Secondary School Principals Bulletin*, Volume: 60, Pages: 48-53.
- WALKER, By Hill M. and Janet Eaton WALKER, (2000), "Key Questions About School Safety Critical Issues and Recommended Solutions", *Preventing School Violence*, NASSP Bulletin/March, Pages: 46-55.
- WELSH, Wayne N., (2000), "The Effects of School Climate on School Disorder", *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, Volume: 567, Pages: 88-104.
- WELSH, Wayne N., (2003), "Individual and Institutional Predictors of School Disorder", *Youth Violence and Juvenile Justice*, Volume: 1, Pages: 346-364.
- YOST, Charles P., (1960), "Who Should Teach Safety?", *NASSP Bulletin*, SAGE Publications, Volume: 44, Pages: 175-178.

EKLER

EK 1: ÖĞRETMEN ANKET FORMU

Değerli Öğretmenler;

Bu çalışma; Okul Güvenliği ile ilgili olarak bilimsel bir araştırmaya veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. **Vermiş olduğunuz cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır.** Anket, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; sizinle ilgili bilgiler, ikinci bölümde ise; Okul Güvenliği ile ilgili düşüncelerinizin alınacağı bölüm yer almaktadır. Her iki bölüm için de size uygun cevapların yanındaki boşluklara (X) şeklinde işaretleme yaparak sorulara cevap vermeniz istenmektedir. Samimi şekilde vereceğinize inandığımız cevaplarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

İlkay Yener DEMİRTAŞ

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM :

1. Cinsiyetiniz:

Bay ( )

Bayan ( )

2.Yaşınız:

24-29 ( )

30-35 ( )

36-40 ( )

40 ve üzeri ( )

3. Meslekteki kıdeminiz:

Stajyer (Aday) Öğretmen ( )

2-5yıl ( )

6-9 yıl ( )

10-13 yıl ( )

14-17 yıl ( )

18 ve üzeri ( )

4. Çalışmakta olduğunuz okulda ki görev süreniz:

1 yıl ( )

2-5yıl ( )

6-9 yıl ( )

10-13 yıl ( )

14 yıl ve üzeri ( )

5.Branşınız:

Sınıf Öğretmeni ( )

Branş Öğretmeni ( )

6.Okul güvenliği ile ilgili Hizmet içi Eğitim Kursuna yada Seminerlerine katıldınız mı?

Evet ( )

Hayır ( )

Cevabınız evet ise kurs yada seminerin adını yazınız : .....

Bu bölümü cevapladıktan sonra lütfen diğer bölümler için arka sayfaya geçiniz.

OKUL GÜVENLİĞİ ANKETİ

	ÖĞRETMENLERİN KİŞİSEL GÜVENLİKLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1	Okulda kendimi güvende hissediyorum.			
2	Okul içi ve dışında öğrencilerden kaynaklanacak olaylara karşı kendimi güvende hissediyorum.			
3	Okulda şimdiye kadar kişisel güvenliğimi tehdit edecek bir güvenlik sorunuyla karşılaşmadım.			
4	Okulda çalıştığım süre içinde tehdit edildim.			
	ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞTIKLARI OKULUN GÜVENLİĞİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
5	Okul giriş çıkışlarının, koridorların acil güvenlik durumlarında öğrenci sayısı açısından yeterli olduğunu düşünüyorum.			
6	Okulun fiziki yapısının (mimari potansiyeli açısından) öğrenci sayısına yeterli olduğunu düşünüyorum.			
7	Okul binamızın her türlü doğal afet ve tehlikeye karşı güvenli olduğunu düşünüyorum.			
8	Okulumuzun doğal afetlere karşı güvenli olduğunu düşünüyorum.			
9	Okuldaki (tüm eğitim ortamları ve fiziki donanımdaki) temizlik ve hijyenik etkinliklerin güvenlik açısından yeterli düzeyde yapıldığını düşünüyorum.			
10	Okulda öğrencilerin yararlandığı (beslenme ürünlerinin) ürünlerin hazırlandığı ortamların sağlıklı ve hijyenik olduğunu düşünüyorum.			
11	Okulda öğrencilerin yararlandığı (beslenme ürünlerinin) ürünlerin gıda uzmanı kontrolünde sağlıklı ve hijyenik üretildiğini düşünüyorum.			
12	Okulda beslenme üretiminde çalışanların sağlık raporlarının düzenli olarak kontrol edildiğini düşünüyorum.			
13	Okulda güvenliğe ilişkin ikaz levhalarının işlevsel olarak bulunduğunu görüyorum.			
14	Okulda güvenliğe ilişkin yangın alarm-ikaz düğmelerinin işlevsel olarak bulunduğunu görüyorum.			
15	Okulda güvenliğe ilişkin yangın tüplerinin işlevsel olarak bulunduğunu görüyorum.			
16	Okulda güvenliğe ilişkin yangın musluklarının (ve vanalarının) işlevsel olarak bulunduğunu görüyorum.			
17	Okulda güvenliğe ilişkin yangın müdahale araçlarının işlevsel olarak bulunduğunu görüyorum.			
18	Okulumuzda acil durumlarda öğrenci giriş çıkış kapılarının ve acil çıkış kapılarının her an kullanıma hazır durumda olduğunu düşünüyorum.			

	ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİ GÜVENLİĞİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
19	Öğrencilerin kendilerini tehdit edici olaylara ilişkin şikâyetlerinin ve beyanlarının okul idaresince dikkate alındığını düşünüyorum.			
20	Okulda idareci ve öğretmenler tarafından uygun görülmeyen öğrenci gruplarının var olduğunu düşünüyorum.			
21	Okulumuzda öğrencilerin olası sağlık sorunları ve ilk yardım vakalarına yönelik güvenlik önlemlerinin alındığını düşünüyorum.			
22	Okulumuz öğrencilerinin teneffüste güvende olduğunu düşünüyorum.			
23	Okuldaki öğrencilerin ve tüm çalışanların kendilerini rahat ve özgür hissettiklerini düşünüyorum.			
24	Okulumuzda disiplin mekanizmasının düzenli ve sağlıklı bir şekilde işletildiğini düşünüyorum.			
25	Okul çıkışlarında öğrencilerin servislere binme ve okuldan ayrılma anına kadar gerekli güvenlik önlemlerinin alındığını düşünüyorum.			
26	Öğrenci servis hizmetlerinin güvenlik ve teknik durumlarının sürekli kontrol edildiğini düşünüyorum.			
27	Öğrencilerimize evden okula, okuldan eve güvenli ulaşım sağlandığını düşünüyorum.			
	ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞTIKLARI OKULLARDA GÜVENLİĞİNE YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
28	Okulun daha güvenli hale getirilmesine yönelik çabalar gösterildiğini görüyorum.			
29	Okulumuzdaki öğretmen ve çalışan sayısının güvenlik ile ilgili olası sorunlara müdahale etmede yeterli olduğunu düşünüyorum.			
30	Okulumuzda çalışanların güvenlik önlemleriyle ilgili önerilerine destek verildiğini düşünüyorum.			
31	Okulda güvenliği tehdit eden olası bir durumda uygulanacak eylem planının var olduğunu düşünüyorum.			
32	Okuldaki tüm çalışanların güvenliğe yönelik kurallara vakıf olduğunu düşünüyorum.			
33	Okulumuzda tüm çalışanlar arasında güvenliğe yönelik işbirliği yapıldığını düşünüyorum.			
34	İdarenin öğrencilerin kendilerini güvende hissetmelerine yönelik tedbirler aldığını düşünüyorum.			
35	Okul güvenliğine ilişkin önlemlerin ve programların sürekli gözlemlenip değerlendirildiğini düşünüyorum.			
36	Okul güvenliği ile ilgili rapor edilmiş olayların ve bunların sonuçlarının istatistiki bilgiler olarak arşivlendiğini düşünüyorum.			
37	Okulumuzda güvenlik amaçlı doğal afetlere yönelik tatbikatlar yapılmaktadır.			
38	Okul güvenliğinin etkililiğini sürdürmeye yönelik uygulamalarda okul idaresinin etkin olduğunu düşünüyorum.			
39	Okul güvenliği konusunda ebeveynlerin, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların görüşlerinin alındığını düşünüyorum.			
40	Okul yönetimi olarak tüm fiziki donanım ve eğitim ortamlarında, güvenliğe yönelik, periyodik ve habersiz kontroller yapıldığını düşünüyorum.			
41	Okulumuzun güvenliğine yönelik her türlü acil müdahale ekiplerinin kurulmasından desteklendiğini düşünüyorum.			
42	Okul çıkışlarında ve mesai süresince okul giriş çıkışlarında gerekli önlemlerin alındığını düşünüyorum.			

EK 2: YÖNETİCİ ANKET FORMU

Değerli Yöneticiler;

Bu çalışma; Okul Güvenliği ile ilgili olarak bilimsel bir araştırmaya veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. **Vermiş olduğunuz cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır.** Anket, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; sizinle ilgili bilgiler, ikinci bölümde ise; Okul Güvenliği ile ilgili düşüncelerinizin alınacağı bölüm yer almaktadır. Her iki bölüm için de size uygun cevapların yanındaki boşluklara (X) şeklinde işaretleme yaparak sorulara cevap vermeniz istenmektedir. Samimi şekilde vereceğinize inandığımız cevaplarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

İlkay Yener DEMİRTAŞ

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM :

1. Cinsiyetiniz:

Bay ( )

Bayan ( )

2.Yaşınız:

24-29 ( )

30-35 ( )

36-40 ( )

40 ve üzeri ( )

3. Meslekteki kıdeminiz:

Stajyer (Aday) Öğretmen ( )

2-5yıl ( )

6-9 yıl ( )

10-13 yıl ( )

14-17 yıl ( )

18 ve üzeri ( )

4. Çalışmakta olduğunuz okulda ki görev süreniz:

1 yıl ( )

2-5yıl ( )

6-9 yıl ( )

10-13 yıl ( )

14 yıl ve üzeri ( )

5.Branşınız:

Sınıf Öğretmeni ( )

Branş Öğretmeni ( )

6.Okul güvenliği ile ilgili Hizmet içi Eğitim Kursuna yada Seminerlerine katıldınız mı?

Evet ( )

Hayır ( )

Cevabınız evet ise kurs yada seminerin adını yazınız : .....

Bu bölümü cevapladıktan sonra lütfen diğer bölümler için arka sayfaya geçiniz.

OKUL GÜVENLİĞİ ANKETİ

YÖNETİCİLERİN KİŞİSEL GÜVENLİKLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1	Okulda kendimi güvende hissediyorum.			
2	Okul içi ve dışında öğrencilerden kaynaklanacak olaylara karşı kendimi güvende hissediyorum.			
3	Okulda şimdiye kadar kişisel güvenliğimi tehdit edecek bir güvenlik sorunuyla karşılaşmadım.			
4	Okulda çalıştığım süre içinde tehdit edildim.			
YÖNETİCİLERİN ÇALIŞTIKLARI OKULUN GÜVENLİĞİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
5	Okul giriş çıkışlarının, koridorların acil güvenlik durumlarında öğrenci sayısı açısından yeterli olduğunu biliyorum.			
6	Okulun fiziki yapısının (mimari potansiyeli açısından) öğrenci sayısına yeterli olduğunu biliyorum.			
7	Okul binamızın her türlü doğal afet ve tehlikeye karşı güvenli olduğunu biliyorum.			
8	Okulumuzun doğal afetlere karşı güvenli olduğunu biliyorum.			
9	Okuldaki (tüm eğitim ortamları ve fiziki donanımdaki) temizlik ve hijyenik etkinliklerinin güvenlik açısından yeterli düzeyde yapıldığını biliyorum.			
10	Okulda öğrencilerin yararlandığı (beslenme ürünlerinin) ürünlerin hazırlandığı ortamların sağlıklı ve hijyenik olduğunu biliyorum.			
11	Okulda öğrencilerin yararlandığı (beslenme ürünlerinin) ürünlerin gıda uzmanı kontrolünde sağlıklı ve hijyenik üretildiğini biliyorum.			
12	Okulda beslenme üretiminde çalışanların, sağlık raporlarını düzenli olarak kontrol ederim.			
13	Okulda güvenliğe ilişkin ikaz levhalarının işlevsel olarak bulunduğunu biliyorum.			
14	Okulda güvenliğe ilişkin yangın alarm-ikaz düğmelerinin işlevsel olarak bulunduğunu biliyorum.			
15	Okulda güvenliğe ilişkin yangın tüplerinin işlevsel olarak bulunduğunu biliyorum.			
16	Okulda güvenliğe ilişkin yangın muslukları (ve vanalarının) işlevsel olarak bulunduğunu biliyorum.			
17	Okulda güvenliğe ilişkin yangın müdahale araçlarının işlevsel olarak bulunduğunu biliyorum.			
18	Okulumuzda acil durumlarda öğrenci giriş çıkış kapıları ve acil çıkış kapıları her an kullanıma hazır durumdadır.			

	YÖNETİCİLERİN ÖĞRENCİ GÜVENLİĞİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
19	Öğrencilerin kendilerini tehdit edici olaylara ilişkin şikâyetleri ve beyanlarını dikkate alırım.			
20	Okulda idareci ve öğretmenler tarafından uygun görmediğimiz öğrenci gruplarının var olduğunu biliyorum.			
21	Okulumuzda öğrencilerin olası sağlık sorunları ve ilk yardım vakalarına yönelik güvenlik önlemlerini alırım.			
22	Okulumuz öğrencilerinin teneffüste güvende olduğunu biliyorum.			
23	Okuldaki öğrencilerin ve tüm çalışanların kendilerini rahat ve özgür hissettiklerini biliyorum.			
24	Okulumuzda disiplin mekanizmasını düzenli ve sağlıklı bir şekilde işletirim.			
25	Okul çıkışlarında öğrencilerin servislere binme ve okuldan ayrılma anına kadar gerekli güvenlik önlemlerini alırım.			
26	Öğrenci servis hizmetlerinin güvenlik ve teknik durumlarını sürekli kontrol ederim.			
27	Öğrencilerimize evden okula, okuldan eve güvenli ulaşım sağlandığına inanıyorum.			
	YÖNETİCİLERİN ÇALIŞTIKLARI OKULLARDA GÜVENLİĞİNE YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
28	Okulun daha güvenli hale getirilmesine yönelik çabalar gösteriyorum.			
29	Okulumuzdaki öğretmen ve çalışan sayısı, güvenlik ile ilgili olası sorunlara müdahale etmede yeterlidir.			
30	Okulumuzda çalışanların güvenlik önlemleriyle ilgili önerilerine, yönetim olarak destek ver(riz)irim.			
31	Okulda güvenliği tehdit eden olası bir durumda uygulanacak eylem planımız vardır.			
32	Okuldaki tüm çalışanların güvenliğe yönelik kurallara vakıf olduğunu biliyorum.			
33	Okulumuzda tüm çalışanlar arasında güvenliğe yönelik işbirliği yapılır.			
34	İdari olarak öğrencilerin kendilerini güvende hissetmelerine yönelik tedbirler alırım.			
35	Okul güvenliğine ilişkin önlemleri ve programları sürekli gözlemler ve değerlendiririm			
36	Okul güvenliği ile ilgili rapor edilmiş olayları ve bunların sonuçlarını istatistik bilgiler olarak arşivlerim.			
37	Okulumuzda güvenlik amaçlı doğal afetlere yönelik tatbikatlar yapılmaktadır.			
38	Okul güvenliğinin etkililiğini sürdürmeye yönelik uygulamalarda etkin olduğumu düşünüyorum.			
39	Okul güvenliği konusunda ebeveynlerin, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların görüşlerini alırım.			
40	Okul yönetimi olarak tüm fiziki donanım ve eğitim ortamlarında, güvenliğe yönelik, periyodik ve habersiz kontroller yaparım.			
41	Okulumuzun güvenliğine yönelik her türlü acil müdahale ekiplerinin kurulmasını desteklerim.			
42	Okul çıkışlarında ve mesai süresince okul giriş çıkışlarında gerekli önlemleri alırım.			

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.54.00.05.01. 070 /
KONU : Anket Çalışması

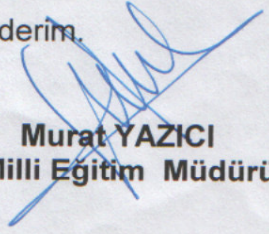
1752

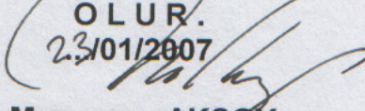
VALİLİK MAKAMINA
SAKARYA

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı öğrencisi İlkay Yener DEMİRTAŞ "Sakarya İli İlköğretim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerin Okul Güvenlik Önlemlerine İlişkin Rol ve Beklentileri" konulu anket uygulamasını İlköğretim Okul Yönetici ve Öğretmenlerine uygulamak istediğini; 22.01.2007 tarih ve 101 sayılı yazılarıyla belirtilmektedirler.

Soz konusu uygulmanın dersleri aksatmamak şartıyla uygulanması; Yasal gerekliliğin ilgili Okul Müdürlüklerince yerine getirilmesi kaydı ile Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınızı arz ederim.

Murat YAZICI
Milli Eğitim Müdürü

OLUR.
23/01/2007
Muammer AKSOY
Vali a.
Vali Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

1979 yılında Ankara'da doğan İlkay Yener DEMİRTAŞ ilkokulu İltekin İlkokulu'nda, ortaokulu Cebeci Ortaokulunda ve liseyi Ayrancı Lisesinde okudu ve 1995 yılında mezun oldu. 2002 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı'ndan mezun oldu. 2003 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimine başladı. 2002 Yılında Fen Bilgisi Öğretmeni olarak Sakarya ili Hendek ilçesine atandı.

Halen Hendek Şehit Ali Gaffar Okkan İlköğretim Okulunda Fen ve Teknoloji Öğretmeni olarak çalışmaktadır. İlkay Yener DEMİRTAŞ evlidir.

